

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ (Τάξη: Α΄)

ΓΕΝΙΚΟ
ΛΥΚΕΙΟ

2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΕΙΔΙΚΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ:

Σακαλλιέρος Γεώργιος, Επίκ. Καθηγητής Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου

Θεσσαλονίκης (Συντονιστής)

Λαζάρου Σωτηρία, Σύμβουλος ΥΠΑΙΘ

Λενακάκης Αντώνιος, Επίκ. Καθηγητής Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ

ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ:

Τσερπέ Γεωργία Μαρία, Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ16

ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ:

Μητσοπούλου Ευαγγελία, Εκπαιδευτικός Δημόσιου τομέα ΠΕ16.01

Μώρου Αντιγόνη, Εκπαιδευτικός Δημοσίου Τομέα ΠΕ02

Σταματοπούλου Μαρία, Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ08

**«ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) – Νέο Πρόγραμμα Σπουδών»
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ»**

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σωτήριος Γκλαβάς

Πρόεδρος του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνη Πράξης

Γεωργία Φέρμελη

Σύμβουλος Α΄ Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Το παρόν συγχρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους στο πλαίσιο της πράξης «**ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) – Νέο Πρόγραμμα Σπουδών**» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση**»

**Καλλιτεχνική Παιδεία
Α΄ τάξης Γενικού Λυκείου**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ»**

Εισαγωγή

Ο σκοπός της σύνταξης των νέων προγραμμάτων σπουδών είναι να περιγράψουν και να προβάλλουν μέσα από το περιεχόμενό τους τις παιδαγωγικές και πολιτικές αρχές τις οποίες καθιερώνει η εκπαιδευτική πολιτική για το νέο Λύκειο. Στο πλαίσιο αυτό, τα νέα προγράμματα σπουδών στοχεύουν να δημιουργήσουν ένα σχολείο καινοτόμο, ενταξιακό, ψηφιακό, αειφόρο, ένα σχολείο ως κοινότητα.

Στο καινοτόμο σχολείο επιχειρείται η ενίσχυση της δημιουργικότητας, η ανάδειξη των ικανοτήτων των μαθητών, η ανάπτυξη δραστηριοτήτων, η επικοινωνία μεταξύ των διδασκικών/μαθησιακών αντικειμένων και η ευελιξία με στόχο την προσαρμογή στις ανάγκες των μαθητών. Επιχειρείται ακόμη, η καλλιέργεια της επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ των μαθητών και η μύηση των μαθητών στις ερευνητικές εργασίες με τη χρήση πολλαπλών πηγών. Στο ενταξιακό σχολείο η εκπαίδευση απευθύνεται σε όλους τους πολίτες, χωρίς διακρίσεις, αντιμετωπίζει τη διαφορετικότητα και τα διαφορετικά μαθησιακά προφίλ των μαθητών. Το ψηφιακό σχολείο εισάγει στην εκπαιδευτική διαδικασία τις νέες τεχνολογίες, χωρίς όμως να αντικαθιστά την παραδοσιακή διδασκαλία. Με το αειφόρο σχολείο προτείνεται η διάδοση των ιδεών για την προστασία του περιβάλλοντος και του πολιτισμού. Τέλος, το σχολείο ως κοινότητα εστιάζει στις ανθρώπινες σχέσεις και στη βελτίωση του κλίματος του σχολείου, στην υγεία και στην υγιεινή, καθώς και στην ψυχική και συναισθηματική υγεία. Καλλιεργεί την κοινωνική συμπεριφορά, καθώς θέτει κανόνες και ρόλους, όπως επίσης την υπευθυνότητα και την καλλιέργεια της αισθητικής (ολιστική μόρφωση).

Τα Νέα Προγράμματα Σπουδών, εφόσον θα πρέπει να συμπορεύονται με τη σύγχρονη πραγματικότητα και τις εκπαιδευτικές ανάγκες, στοχεύουν όχι μόνο στην προσφορά γνώσεων, αλλά και στην ανάδειξη ικανοτήτων, δεξιοτήτων, στην ανάπτυξη κριτικής σκέψης και τελικά στη διαμόρφωση του ολιστικά εγγράμματος ανθρώπου. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να περιλαμβάνουν, εκτός από τις παραδοσιακές, και σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας και τεχνικές, μέσω των οποίων θα αναδύονται η δημιουργικότητα και οι πρωτοβουλίες των μαθητών. Επιπλέον, καλλιεργούνται θετικές στάσεις και συμπεριφορές προς το σχολείο. Έτσι, μεταξύ άλλων προτείνονται και υποδεικνύονται η διαφοροποιημένη διδασκαλία, η χρήση οπτικοακουστικών μέσων, η χρήση της τεχνολογίας και του διαδικτύου, οι μαθητικές εργασίες που προκύπτουν μέσα από την ομαδική συνεργασία των παιδιών, ο καταγισμός ιδεών, οι εννοιολογικοί χάρτες, τα σχέδια-ζωγραφιές, τα διαγράμματα, η συνέντευξη, το ερωτηματολόγιο, τα φύλλα εργασίας, η αυτοαξιολόγηση και η ετεροαξιολόγηση.

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα ειδικά για το μάθημα «Καλλιτεχνική Παιδεία» επιδιώκεται να έχει σαφείς στόχους ως προς τρεις κατευθύνσεις: ως προς τις παρεχόμενες γνώσεις, ως προς την ανάπτυξη της αισθητικής κρίσης των μαθητών και ως προς την προβολή αξιών και την απόκτηση στάσεων και συμπεριφορών.

Ως προς τις παρεχόμενες γνώσεις, θα πρέπει οι γνώσεις αυτές να είναι οι γόνιμες και οι περιεκτικές που θα αποτελέσουν τη βάση για την αισθητική καλλιέργεια των μαθητών. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να δοθεί έμφαση στη θεμελιώδη γνώση και όχι στη λεπτομερειακή γνώση. Οι θεμελιώσεις έννοιες θα πρέπει να δίνονται πάντα σε σύνδεση με το ιστορικό και πολιτισμικό πλαίσιο του έργου τέχνης και να συνδέονται μέχρι ένα βαθμό και όσο είναι απαραίτητο για την κατανόηση μιας τέχνης μέσα από κάποια άλλη, με διαθεματικές έννοιες. Οι παρεχόμενες αυτές γνώσεις καθίστανται περισσότερο γόνιμες και πάγιες, προβαλλόμενες μέσα από μικρό αριθμό θεματικών ενοτήτων.

Ως προς την ανάπτυξη αισθητικής κρίσης των μαθητών, αυτή επιτυγχάνεται με επιλεγμένες και ειδικά διαμορφωμένες δραστηριότητες. Με τις δραστηριότητες αυτές επιδιώκεται οι μαθητές να μάθουν να είναι δημιουργικοί, να είναι σε θέση να περιγράφουν και να κάνουν παρατηρήσεις σε έργα τέχνης, αλλά και συγκρίσεις μεταξύ των έργων τέχνης. Οι μαθητές, καθώς μαθαίνουν να χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους για την εξέταση, την παρατήρηση και την ανάλυση παραδειγματικών αισθητικά έργων τέχνης και ακόμη καθώς μαθαίνουν να εντάσσουν τα έργα αυτά στα ιστορικά, πολιτισμικά και κοινωνικά περιβάλλοντά τους, αποκτούν συγκριτική ικανότητα και αισθητική κριτική με αιτιολογημένα επιχειρήματα απέναντι στα ρεύματα και στις τάσεις της τέχνης.

Ως προς την προβολή αξιών και τη απόκτηση στάσεων και συμπεριφορών, απαραίτητα στοιχεία για τη διαμόρφωση ενός αισθητικά μορφωμένου ενήλικα, επιδιώκεται να καλλιεργηθεί στους μαθητές η συνείδηση ότι η τέχνη αποτελεί μέρος της πολιτισμικής κληρονομιάς και ακόμη να καλλιεργηθεί η εκτίμηση και το ενδιαφέρον για την τέχνη, έτσι ώστε ο μελλοντικός ενήλικας να γνωρίζει, μεταξύ άλλων, πώς να συμπεριφέρεται σε μία αίθουσα συναυλίας, σε ένα μουσείο, σε μία έκθεση ζωγραφικής, σε μία θεατρική παράσταση.

Στο σημείο αυτό, παρατίθενται οι εγκύκλιοι που αφορούν το μάθημα «Καλλιτεχνική παιδεία»:

α) Η καθιέρωση του μαθήματος «Καλλιτεχνική παιδεία» συμπεριλήφθηκε στον ν. 4186/2013, «Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις», Φ.Ε.Κ. αρ. 193/τ.Α'-17 Σεπ. 2013 και άρθρο 2, σ. 3112.

β) Τα γνωστικά αντικείμενα του μαθήματος, η ανάθεση σε ειδικότητες εκπαιδευτικών, το εκπαιδευτικό υλικό και η διδακτέα ύλη ορίζονται στην εγκύκλιο με αρ. πρωτ.147630/Γ2-11 Οκτ. 2013 και 147653/Γ2-11 Οκτ. 2013.

γ) Το μάθημα «Καλλιτεχνική παιδεία» είναι επιλεγόμενο, όπως αναφέρεται στην εγκύκλιο Φ.Ε.Κ. αρ. 131/τ.Β'-7 Φεβρ.2002, άρθρο 39, σ. 1377-1380, στην οποία ορίζεται για όλο το σχολικό έτος η διδασκαλία ενός από τα τρία αντικείμενα του μαθήματος «Καλλιτεχνική Παιδεία» για δύο ώρες την εβδομάδα. Επίσης, στην πράξη 07/10-02-2014 του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής αναφέρονται οι οδηγίες για τον τρόπο αξιολόγησης του μαθήματος.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ι. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

Σκοπός του μαθήματος της μουσικής

Από το 2003 είχαν καθιερωθεί στο ελληνικό σχολείο τα νέα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών των μαθημάτων της Υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Καινοτομία αυτών αποτέλεσε το γεγονός ότι τα προγράμματα αυτά στηρίχθηκαν στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών.

Σκοπός του μαθήματος της Μουσικής είναι η καλλιέργεια της μουσικότητας και των μουσικών δεξιοτήτων των μαθητών μέσα από την ακρόαση, την εκτέλεση και τη δημιουργία μουσικής. Η καλλιέργεια της μουσικότητας, της έμφυτης δυνατότητας του ανθρώπου για καλλιτεχνική και δημιουργική έκφραση, αποβλέπει στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη της προσωπικότητας του μαθητή και παράλληλα στη δημιουργία μιας δια βίου σχέσης του με την Τέχνη της Μουσικής. (*Πιλοτικά Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών, Μουσική, 2011, σ. 2*).

Η μουσική συνδέεται με κάθε δραστηριότητα του ανθρώπου και συμβάλει στην ανάπτυξη των νοητικών και ψυχικών ιδιοτήτων του, καθώς από τη φύση της προσφέρει ψυχική ευφορία και ανάταση. Γι αυτό ένας επιπλέον σκοπός του μαθήματος της μουσικής,

εκτός από την παροχή γνώσεων, ανάπτυξη αισθητικών κρίσεων και αξιών-στάσεων, είναι η νοηματοδότηση της γνώσης και η σύνδεσή της με τα ενδιαφέροντα και τις εμπειρίες των παιδιών. Αυτό είναι εμφανές στα σύγχρονα αναλυτικά προγράμματα άλλων χωρών, στα οποία περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων και θεματικές ιδιαίτερα προσφιλείς σε μεγάλο αριθμό μαθητών, όπως η δημοφιλής μουσική (τζαζ, ροκ, ποπ).

Στόχοι του μαθήματος της μουσικής - Αναμενόμενα αποτελέσματα

Γενικοί στόχοι του μαθήματος της μουσικής αποτελούν η ανάπτυξη δεξιοτήτων ενεργητικής μουσικής ακρόασης, η ανάπτυξη φωνητικών δεξιοτήτων, η καλλιέργεια δεξιοτήτων εκτέλεσης μουσικών οργάνων, η ανάπτυξη δεξιοτήτων αυτοσχεδιασμού, η ανάπτυξη δεξιοτήτων ανάγνωσης της μουσικής και η απόκτηση γνώσεων βασικών εννοιών, όπως ο ρυθμός, η μελωδία, η αρμονία, η μορφή, η χροιά, η δυναμική, η ταχύτητα και η άρθρωση. Επιπλέον στόχοι ακόμη αποτελούν, η ανάπτυξη θετικών στάσεων σε σχέση με τις μουσικές δραστηριότητες, η δημιουργία συμπεριφορών κριτικού ακροατή (*Πιλοτικά Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών, 2011, σ.3*).

Άξονες του μαθήματος της μουσικής

Το μάθημα της μουσικής διαχέεται σε τρεις άξονες, στον άξονα της ακρόασης, της εκτέλεσης και της δημιουργίας. Η δραστηριότητα της ακρόασης συνδέεται με την ενεργητική μουσική ακρόαση (*Πιλοτικά Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών, ό.π., σ. 5*). Κατά τη δραστηριότητα αυτή οι μαθητές δεν είναι παθητικοί δέκτες του ήχου της μουσικής, αλλά συμμετέχουν ενεργά, καθώς καλούνται, μέσω δοσμένου φύλλου εργασίας, να παρατηρήσουν τη δομή ενός έργου, τις εναλλαγές, τη δυναμική, την κορύφωση, τον τρόπο μελοποίησης ενός ποιήματος, την κατανόηση της μουσικής και ακόμη να εκφραστούν και να διατυπώσουν τι συναισθήματα τους προκάλεσε ένα έργο και αν τους άρεσε και γιατί. Έτσι ο μαθητής συμμετέχει ενεργά στη μάθηση, υποστηρίζεται στην ανάπτυξη αισθητικής κρίσης (καλείται να αποφανθεί κατά πόσο η συγκεκριμένη μουσική ή παράδειγμα του αρέσει και γιατί ή ποια συναισθήματα ή εικόνες του δημιουργεί). Η δραστηριότητα της εκτέλεσης αφορά το τραγούδι ή το παίξιμο οργάνου. Επιμέρους δραστηριότητες που συνδέονται με τον άξονα αυτόν είναι η ανάγνωση και η γραφή της μουσικής (*Πιλοτικά Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών, ό.π., σ. 6*). Τέλος, η μουσική δημιουργία στοχεύει στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας των μαθητών, η οποία επιτυγχάνεται από τη χρήση μουσικών γνώσεων και δεξιοτήτων που ο μαθητής έχει αποκτήσει (*Πιλοτικά Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών, ό.π., σ. 7*).

Μέθοδοι -Τεχνικές διδασκαλίας

Οι τεχνικές μαθητοκεντρικής διδασκαλίας που υποστηρίζουν την ενεργητική μάθηση έχουν ιδιαίτερη σημασία όχι μόνο στη διδασκαλία της μουσικής, αλλά και σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα. Οι μέθοδοι-τεχνικές που αναφέρονται παρακάτω αναμένεται να βοηθήσουν τον εκπαιδευτικό του μαθήματος της μουσικής κατά την εκπαιδευτική διαδικασία.

Νοηματοδοτημένη διδασκαλία: Ο εκπαιδευτικός δομεί τη διδασκαλία ανάλογα με τα ενδιαφέροντά των μαθητών του, ενεργοποιώντας τη θέληση για μάθηση και εστιάζοντας την σε γνώση μέσα από κύριες έννοιες και λέξεις-κλειδιά. Καλλιεργεί τη δημιουργική και την κριτική σκέψη μέσω της συμμετοχής των μαθητών σε δραστηριότητες που τους ενδιαφέρουν.

Βιωματική προσέγγιση: η μάθηση οικοδομείται μέσα από βιωματικές εμπειρίες των μαθητών οι οποίοι εξερευνούν, αναλύουν, πειραματίζονται και αναζητούν μόνοι τους λύσεις, π.χ. οι μαθητές αποδίδουν τους ήχους ενός πίνακα ζωγραφικής ή εκτελούν ή γράφουν γραφικές παρτιτούρες ή αυτοσχεδιάζουν ή συνθέτουν μία μελωδία μπλουζ.

Φθίνουσα καθοδηγούμενη διδασκαλία: ο εκπαιδευτικός καθοδηγεί τους μαθητές, προσφέρει διαφοροποιημένη υποστήριξη και τελικά τους ενθαρρύνει να ανακαλύψουν μόνοι τους, νόμους και αρχές.

Τεχνική συνανάγνωσης: Τα παιδιά μιας ομάδας διαβάζουν το καθένα ίδιες ή διαφορετικές πληροφορίες, που ο καθηγητής έχει δώσει και στη συνέχεια το παιδί-εκπρόσωπος αναφέρει τις πληροφορίες στην ολομέλεια.

Εργασία σε ομάδες Οι μαθητές εργαζόμενοι σε ομάδες διερευνούν, πειραματίζονται, προετοιμάζουν και παρουσιάζουν θέματα που αφορούν τη μουσική. Έτσι, μαθαίνουν να συνεργάζονται στο πλαίσιο ομάδων και να δημιουργούν ένα ομαδικό προϊόν.

Συνεργατική μάθηση: Όλη η τάξη ως ένα σύνολο συνεργάζεται π.χ. στη δημιουργία απλών μουσικών μοτίβων, στην ακρόαση μουσικού κομματιού και ανάλυσή του.

Διαπολιτισμική διδασκαλία: ο κάθε μαθητής αναπτύσσει την προσωπική του ταυτότητα παράλληλα με την ύπαρξη του «άλλου». Σκοπός αποτελεί η εξάλειψη του φανατισμού και της βίας, η καταπολέμηση των κοινωνικών ανισοτήτων, της ξενοφοβίας, του ρατσισμού και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Διαφοροποιημένη διδασκαλία: όλοι οι μαθητές διαφέρουν μεταξύ τους τόσο στις εμπειρίες τους όσο και στις γνώσεις τους. Ο εκπαιδευτικός προσεγγίζει τον κάθε μαθητή με διαφορετικό τρόπο και οι διδακτικές πρακτικές καλό είναι να εξατομικεύονται ανάλογα με τις μουσικές προτιμήσεις των μαθητών, των δεξιοτήτων τους και των αναγκών τους.

Χρήση νέων τεχνολογιών: προάγεται η κριτική, η αναλυτική και η δημιουργική σκέψη, η εξερεύνηση, ο πειραματισμός και η λήψη πρωτοβουλιών.

Τέλος, δεν αποκλείονται και άτυπες πρακτικές μάθησης, όπως ο αυτοσχεδιασμός.

Συστήνεται η διδασκαλία να συνοδεύεται από φύλλα εργασίας με ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών, ερωτήσεις κλειστού τύπου, με κατασκευή εννοιολογικού χάρτη, σταυρόλεξα, που θα ενεργοποιούν και θα κινητοποιούν τους μαθητές και θα αποτελούν περιεχόμενο για το portfolio τους.

Αξιολόγηση μαθητών

Η αξιολόγηση είναι αναπόσπαστο μέρος της διδακτικής διαδικασίας, η οποία αφενός ανατροφοδοτεί τη μάθηση και τη διδασκαλία (Διαμορφωτική αξιολόγηση) και αφετέρου διαπιστώνει την επίτευξη ή μη των επιδιωκόμενων στόχων στο τέλος κάθε περιόδου (Τελική αξιολόγηση). Αποτελεί τόσο για τον μαθητή όσο και για τον καθηγητή ανατροφοδότηση, με στόχο τη βελτίωση και την πρόοδο. Η αξιολόγηση πρέπει να σχετίζεται πλήρως με όλο το εύρος των διδακτικών στόχων να ενισχύει τα κίνητρα των μαθητών και τη θέλησή τους για γνώση και να αποτελεί αφετηρία για περαιτέρω μάθηση. Ο εκπαιδευτικός για να επιτύχει έγκυρη, αξιόπιστη, αντικειμενική και αδιάβλητη αξιολόγηση και προκειμένου να αξιολογηθούν όλοι οι στόχοι, οι διαδικασίες και τα περιεχόμενα του Α.Π. οφείλει να συνδυάζει ποικίλες μορφές και τεχνικές. Ο μαθητής αξιολογείται ως προς το βαθμό της αντιληπτικής του ικανότητας και ως προς τις επιμέρους δεξιότητες που αναπτύσσει, όπως παρατηρητικότητα, φαντασία, αυτοσυγκέντρωση, συνεργασία, πειθαρχία, συνθετική σκέψη και πρωτοβουλίες.

Προτείνεται η αξιολόγηση των μαθητών να βασιστεί:

1) στον **ατομικό του φάκελο** που περιλαμβάνει τα ατομικά του έργα ως σύνολο, τα προσχέδια, τις σημειώσεις, τις ασκήσεις, τα φύλλα αυτοαξιολόγησης, τα οποία συμβάλλουν στην αυτογνωσία και την πληροφόρησή τους σχετικά με το επίπεδο της μάθησης και τις δεξιότητές τους.

2) στη **συμμετοχή** σε συζητήσεις και προφορικές ασκήσεις, στο ενδιαφέρον για μάθηση για θέματα τέχνης και πολιτισμού, στην προσπάθεια, στις πρωτοβουλίες, στις ομαδικές ή στις ατομικές εργασίες, στη συνολική δραστηριότητά του μέσα στο σχολείο. Προτείνεται, επειδή το μάθημα προσφέρεται για διαθεματική/διεπιστημονική προσέγγιση της γνώσης να διδάσκεται με τη μέθοδο φύλλων εργασίας, όπου είναι δυνατόν.

3) στην **αυτοαξιολόγηση**, η οποία αποτελεί ουσιαστική πτυχή της αξιολόγησης.. Προτείνεται να γίνεται με βάση κριτηρίων που θα γνωρίζουν οι μαθητές και τη περιοδική χρήση εργαλείων αυτοαξιολόγησης με την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού Έτσι ο μαθητής γίνεται ενήμερος της μαθησιακής του πορείας, αναπτύσσει κρίση και αυτογνωσία που τελικά οδηγούν στην ανάπτυξη της αυτοεκτίμησής του.

Η αξιολόγηση αποτελεί για τον εκπαιδευτικό αξιολόγηση της διδασκαλία τους και γίνεται ουσιαστικό όταν συνοδεύεται από ανατροφοδότηση.

Δομή του προγράμματος

Με βάση τα παραπάνω η μουσική διδάσκεται στο λύκειο μέσα σ' ένα πλαίσιο θεωρητικό και πρακτικό. Οι μαθητές, με οδηγό το νέο Πρόγραμμα Σπουδών Μουσικής για την Α' Λυκείου, μπορούν με τη βοήθεια των καθηγητών τους, να εξερευνήσουν μια μεγάλη ποικιλία μουσικών στυλ του 20ού αιώνα, καθώς θα γνωρίσουν τη μουσική του 20ού αιώνα μέσα από αντιπροσωπευτικά ρεύματα-κινήματα όπως ιμπρεσιονισμός, εξπρεσιονισμός, «αβαντγκάρντ», νεοκλασικισμός, πειραματική μουσική, ρεύματα της δημοφιλής μουσικής όπως τζαζ μπλουζ, σπιρίτσουαλ, γκόσπελ, ποπ, ροκ, χιπ-χοπ, μιούζικαλ, μουσική κινηματογράφου, ενώ επιπλέον θα γνωρίσουν και ρεύματα της ελληνικής μουσικής.

Στο Αναλυτικό Πρόγραμμα μουσικής που ακολουθεί παρατίθενται κατά χρονολογική σειρά επιλεγμένα ρεύματα μουσικής του 20ού αιώνα. Η επιλογή αυτή έγινε με στόχο να γνωρίσουν οι μαθητές τη θέση του κάθε ρεύματος ιστορικά και να αναγνωρίζουν τα ρεύματα, παρατηρώντας τα γνωρίσματά τους. Επίσης, να κατανοήσουν τις τάσεις του 20ού αιώνα, συσχετίζοντας τις με την κοινωνική-πολιτική κατάσταση της εποχής τους, με την εικαστική τέχνη και με τη λογοτεχνία. Στο πλαίσιο αυτής της προσέγγισης επιχειρείται να γίνει συνειδητή στο μαθητή η ιστορική συνέχεια και εξέλιξη της μουσικής σε σύνδεση με το κοινωνικό πολιτισμικό περιβάλλον της κάθε περιόδου της. Παράλληλα, οι μαθητές μαθαίνουν να εκτιμούν τη μουσική κληρονομιά άλλων λαών και να συνδέουν τη μουσική με τις άλλες τέχνες και τα άλλα γνωστικά αντικείμενα. Μεταξύ των θεματικών ενοτήτων που προτείνονται αναφέρονται και οι πρωτοποριακές τάσεις του 20ού αιώνα, όπως η ιστορική πρωτοπορία, ο δωδεκαφθογγισμός και η πειραματική μουσική, για τις οποίες αναφέρονται εφαρμόσιμες δραστηριότητες. Οι θεματικές αυτές, παρόλο που αντιπροσωπεύουν μία όχι τόσο εύκολα ευπρόσληπτη μουσική, παρατίθενται στο αναλυτικό αυτό πρόγραμμα, γιατί η σύγχρονη τέχνη δεν ακούγεται σε συναυλίες συχνά στην Ελλάδα και οι μαθητές δεν έχουν ευκαιρίες να την παρακολουθήσουν, αλλά και γιατί η σύγχρονη τέχνη αποτελεί έναυσμα για δικές τους δημιουργίες. Άλλωστε, ελάχιστα είναι τα εξειδικευμένα μουσικά σύνολα που παρουσιάζουν σύγχρονη μουσική. Ως αντίβαρο, όμως, παρατίθενται στο αναλυτικό πρόγραμμα και εκτεταμένες θεματικές που αφορούν τη δημοφιλή μουσική, μία μουσική ιδιαίτερα αγαπητή στους νέους της ηλικίας αυτής.

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ
Ι. Η ΔΥΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΤΟΝ 20^Ο ΑΙΩΝΑ			
Η ΔΥΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 1950			
ΕΙΣΑΓΩΓΗ. Ο ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΣ			
Οι μαθητές να αντιληφθούν: 1) Την αλλαγή πορείας της μουσικής. 2) Τη διάσπαση της μορφής της μουσικής και τα αίτιά της. 3) Την αλλαγή πορείας στην τέχνη γενικότερα.	Σύντομη σύνδεση με την εποχή του ύστερου ρομαντισμού και τη μουσική του Ρ. Βάγκνερ. Αναφορά στον όρο «μοντερνισμό», και στην τάση της εποχής για απόρριψη του παραδοσιακού και για υιοθέτηση νέων μορφών έκφρασης.	1) Οι μαθητές παρουσιάζουν, με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού, υλικό από τη μουσική και τη ζωγραφική του δεύτερου μισού του 19ου αι. και των αρχών του 20ού αιώνα. (μουσική ακρόαση). 2) Οι μαθητές διατυπώνουν συμπεράσματα μέσα από τις συγκρίσεις (αισθητική κρίση).	1) Φωτογραφίες, CD ή DVD-τηλεόραση ή/και υπολογιστής - σύνδεση στο διαδίκτυο - βιντεοπροβολέας 2) Φωτογραφίες από δύο εικαστικά έργα και ακρόαση δύο τουλάχιστον μουσικών έργων του 19ου και 20ού αι.
1.1. Ο ΙΜΠΡΕΣΙΟΝΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ			
1) Οι μαθητές να γνωρίσουν το ρεύμα του ιμπρεσιονισμού στη μουσική μέσα από εικαστικά έργα. 2) Να εξοικειωθούν στην ακρόαση έργων της εποχής αυτής και επομένως να διακρίνουν μουσικά όργανα, δομικά σημεία της μουσικής και νοήματα της μουσικής. 3) Να συνειδητοποιήσουν γιατί ένα έργο ή σημεία του τους είναι αρεστά (ανάπτυξη αισθητικής κρίσης) 4) Να αποτυπώσουν εικαστικά ένα μουσικό έργο ή απόσπασμα ή να αποδώσουν μουσικά ένα εικαστικό έργο.	1) Γνωριμία με το κίνημα του ιμπρεσιονισμού μέσα από τη ζωγραφική. 2) Αναφορά στους Κλ. Ντεμπυσύ και Μ. Ραβέλ. 3) Σύνδεση έργων του Κλ. Μονέ με τη μουσική του Ντεμπυσύ (Διαθεματική σύνδεση της μουσικής με εικαστικά, π.χ. σχέση ηχοχρώματος και χρώματος). Λέξεις-κλειδιά: ιμπρεσιονισμός, ηχόχρωμα	Ενδεικτικά παραδείγματα για ενεργητική ακρόαση: 1) <i>Πρελούδιο στο απομεσήμερο ενός φαύνου (Prélude à l'Après-midi d'un faune)</i> του Κλ. Ντεμπυσύ με συνοδεία χάρτη ακρόασης και φύλλου εργασίας. Σύνδεση του μουσικού έργου με τον πίνακα του Μονέ, <i>Θημωνιές, ηλιοθασίλεμα</i> (1890-1891, ελαιογραφία, Μουσείο Καλών Τεχνών, Βοστώνη). Εναλλακτικά: 2) Ακρόαση: <i>Η Θάλασσα (La Mer)</i> του Ντεμπυσύ σε σύνδεση με τον πίνακα του, Κατσουσίκα Χοκουσάι Το Μεγάλο Κύμα έξω από την Καναγκάουα . 3) Ακρόαση: <i>Μπολερό</i> του Μ. Ραβέλ 4) Σύνδεση μουσικής και χορού, μπαλέτο «Δάφνις και Χλόη» (προβολή βίντεο, απόσπασμα) 5) Μουσική απόδοση ενός εικαστικού έργου (απόδοση των ήχων ενός πίνακα) π.χ. Childe Hassam, <i>Rainy Day</i>	1) Φωτογραφίες, CD ή DVD-τηλεόραση ή/και υπολογιστής-σύνδεση στο διαδίκτυο-βιντεοπροβολέας 2) Φωτογραφίες από εικαστικά έργα, μουσικά έργα 3) R. Kamien, <i>Music an Appreciation</i> . (2008) και 4) Γλυνιάς, Ι. Παπαχρόνης, Ι. Σίμος, Α. Φραγκούλη. (1999) <i>Μουσική Α' Γενικού Λυκείου</i> . Βιβλίο καθηγητή. 4) <i>Πρελούδιο στο απομεσήμερο ενός φαύνου</i> , http://www.youtube.com/watch?v=bYgK922PsUw

		on Fifth Avenue (1893, John and Mable Ringling Museum of Art).	
1.2. Ο ΕΞΠΡΕΣΙΟΝΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ			
<p>1) Οι μαθητές να γνωρίσουν το ρεύμα του εξπρεσιονισμού στη μουσική μέσα από εικαστικά έργα.</p> <p>2) Να αποκτήσουν βασικά ακούσματα ατονικής μουσικής.</p> <p>3) Να γνωρίσουν βιωματικά βασικά στοιχεία του δωδεκάφθογγου συστήματος.</p>	<p>1) Γνωριμία με το κίνημα του εξπρεσιονισμού μέσα από τη ζωγραφική. Σύνδεση του καλλιτεχνικού ρεύματος «Ο γαλάζιος καβαλάρης» (Der blaue Reiter) με το δωδεκάφθογγο σύστημα στη μουσική.</p> <p>2) Σύνδεση έργων του Β. Καντίνσκυ (<i>Der blaue Reiter</i>, 1903, <i>Abstract water color</i>, 1910 και <i>Composition V</i>, 1911) με τη μουσική του Α. Σαίνπεργκ και του Ν. Σκαλκώτα (σύντομη αναφορά).</p> <p>Λέξεις-κλειδιά: ατονικότητα, δωδεκάφθογγο σύστημα</p>	<p>1) Ενδεικτικό παράδειγμα για ενεργητική ακρόαση: Τραγουδί του Β. Τσιτσάνη «Η μάγισσα της Αραπιάς» (1940) και σύγκριση με το <i>Κοντσέρτο για δύο βιολιά και ορχήστρα</i> (2^ο μέρος) του Ν. Σκαλκώτα. Εστίαση στον τρόπο ενσωμάτωσης του τραγουδιού στη μουσική του Σκαλκώτα. Συνοδεία φύλλου εργασίας.</p> <p>2) Οι μαθητές γράφουν δική τους δωδεκαφθογγική σειρά φθόγγων και την αποδίδουν με δοσμένο ρυθμικό σχήμα.</p>	<p>1) Φωτογραφίες, CD ή DVD-τηλεόραση ή/και υπολογιστής-σύνδεση στο διαδίκτυο-βιντεοπροβολέας</p> <p>2) Εικαστικά έργα, π.χ. Καντίνσκυ</p> <p>3) Μουσικά έργα</p>
1.3. Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ			
<p>1) Οι μαθητές να γνωρίσουν το ρεύμα της ιστορικής πρωτοπορίας, το οποίο συνδέθηκε με την κοινωνία και καλλιέργησε την πίστη στη δυνατότητα μιας μεταμόρφωσης του κόσμου και του τρόπου ζωής.</p> <p>2) Να συσχετίσουν τη δημιουργία αυτού του ύφους μουσικής με την ανάπτυξη της τεχνολογίας της εποχής (γραμμόφωνο, ραδιόφωνο)</p> <p>3) Να συνειδητοποιήσουν τη σύνδεση της ιστορικής πρωτοπορίας με την πειραματική μουσική του δεύτερου μισού του 20ού αι. και με τη μουσική που ακούν σήμερα οι νέοι.</p>	<p>1) Αναφορά στον όρο «πρωτοπορία» ως απόδοση του όρου «αβανγκάρντ» (1910-1930)(=avant-garde, εμπροσθοφυλακή, κατ' επέκταση μάχη για αλλαγή), που δηλώνει την τάση στην τέχνη για αμφισβήτηση των παραδοσιακών τεχνοτροπιών και για πειραματισμούς με νέες μορφές.</p> <p>2) Αναφορά στα κινήματα: φουτουρισμός, ντανταϊσμός που εκφράζονται και στη μουσική.</p> <p>3) Αναφορά στους Λουίτζι Ρούσολο (Luigi Russolo, ζωγράφος και συνθέτης), Ούγκο Πιάτι, (Ugo Piatti,</p>	<p>1) Ακρόαση και βίντεο: L. Russolo, <i>Serenata per intonarumori e strumenti</i>.</p> <p>2) Πληροφοριακό υλικό για λέξεις-κλειδιά: φουτουρισμός, μανιφέστο φουτουρισμού, ντανταϊσμός, μανιφέστο ντανταϊσμού, ντανταϊστικό ποίημα, Χ. Μπολ, ηχοποίηση, αντι-τέχνη, ντανταϊστικό φιλμ (Dadaist film), καμπαρέ Βολταίρ. Συνοδεία φύλλου εργασίας</p> <p>3) Εργασία σε ομάδες ή στο σπίτι: δημιουργία ντανταϊστικού ποιήματος</p>	<p>1) Φωτογραφίες, CD ή DVD-τηλεόραση ή/και υπολογιστής-σύνδεση στο διαδίκτυο-βιντεοπροβολέας Ψηφιακοί πόροι:</p> <p>2) Λ. Ρούσολο, http://www.quickwiki.com/en/Luigi_Russolo, http://windworld.com/features/gallery/luigi-russolo-and-ugo-piatti-with-the-intonarumori/</p> <p>3) Russolo, <i>Serenata per intonarumori e strumenti</i> (https://www.youtube.com/watch?v=8GpN5FHO60c)</p> <p>4) Ντανταϊστικά φιλμ: α) Driving around New York City, 1928 β) Dadaist film 1928, https://www.youtube.co</p>

<p>4) Να γνωρίσουν βιωματικά στοιχεία τεχνικών της μουσικής αυτής.</p>	<p>ζωγράφος), Ουμπέρτο Μποτσιόνι (Umberto Boccioni, ζωγράφος, <i>The Street Enters the House</i>, 1911, <i>Simultaneous Visions</i>, 1912) εκπρόσωποι του φουτουρισμού και Ούγκο Μπολ (Hugo Ball, ηθοποιός και ποιητής), Marcel Duchamp (<i>Hat Rack</i>, 1917) εκπρόσωποι του ντανταϊσμού.</p> <p>Λέξεις-κλειδιά: φουτουρισμός, ντανταϊσμός, ντα-ντα (αλογάκι), ηχοποίηση, αντι-τέχνη</p>		<p>m/watch?v=o5P9rhdD8N0, https://www.youtube.com/watch?v=m7QspfDdmU γ) Dada and cabaret Boltaire, https://www.youtube.com/watch?v=fkl92oV1kMc</p>
--	--	--	--

1.4. Ο ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΣ

<p>1) Οι μαθητές να αναγνωρίζουν τα βασικά γνωρίσματα του νεοκλασικού ύφους και να τα αντιπαραβάλουν για να τα κατανοήσουν με γνωρίσματα του ύστερου ρομαντισμού και της πρωτοπορίας.</p>	<p>Αναφορά στη σημασία του όρου νεοκλασικισμός και αναφορά στους συνθέτες, Ι. Στραβίνσκυ, Κ. Όρφ, Σ. Προκόφιεφ.</p>	<p>1) Ενδεικτικό παράδειγμα για ακρόαση: Στραβίνσκυ, <i>Πετρούσκα</i>, μέρος III. «Ο Ρώσικος χορός». Συνοδεία φύλλου εργασίας 2) Κ. Όρφ, <i>Κάρμινα Μπουράνα</i> 3) Προκόφιεφ, <i>Ο Πέτρος και ο λύκος</i> (αποσπάσματα) 4) Εναλλακτικά ή εργασία στο σπίτι: Στραβίνσκυ, <i>Το πουλί της φωτιάς</i>. (απόσπασμα). Επίσης και σε βίντεο όπως εμφανίζεται στη «Φαντασία» του Γ. Ντίσνεϋ.</p>	<p>1) Φωτογραφίες, CD ή DVD-τηλεόραση ή/και υπολογιστής-σύνδεση στο διαδικτυο-βιντεοπροβολέας 2) <i>Πετρούσκα</i>, μέρος III, «Ο Ρώσικος χορός», https://www.youtube.com/watch?v=JbWDG3LU4bc 3) R. Kamien. (2008). <i>Music an Appreciation</i>.</p>
---	---	---	--

1.5. Ο ΦΟΛΚΛΟΡΙΣΜΟΣ

<p>1) Οι μαθητές να γνωρίσουν τα βασικά χαρακτηριστικά του νεοφολκlorισμού. 2) Να συσχετίσουν έργα των συνθετών με το πολιτικό και κοινωνικό πλαίσιο της χώρας τους.</p>	<p>Αναφορά στη σημασία του όρου φολκlorισμός και στους συνθέτες Μπ. Μπάρτοκ και Ντ. Σοστακόβιτς. Συσχετισμός της βιογραφίας και εργογραφίας του Σοστακόβιτς με την πολιτική και κοινωνική κατάσταση της εποχής στη Ρωσία. Συνθέτες: Μπ. Μπάρτοκ,</p>	<p>Ενδεικτικά παραδείγματα για ακρόαση: 1) Μπ. Μπάρτοκ, <i>Ρουμάνικοι Χοροί</i>, για βιολί και πιάνο 2) Ντ. Σοστακόβιτς, <i>Συμφωνία αρ. 12 (το έτος 1917)</i> (1960-61)</p>	<p>Φωτογραφίες, CD ή DVD-τηλεόραση ή/και υπολογιστής-σύνδεση στο διαδικτυο-βιντεοπροβολέας</p>
---	---	--	--

	Ντ. Σοστακόβιτς (για Σοστακόβιτς, βλ. και παρακάτω «Λόγια μουσική με επιδράσεις από τη τζαζ».		
2. Η ΔΥΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΜΕΤΑ ΤΟ 1950			
2.1. ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ			
<p>1) Οι μαθητές να συνειδητοποιήσουν την ιστορική σύνδεση της πειραματικής μουσικής με την ιστορική πρωτοπορία και με τη μουσική που ακούν.</p> <p>2) Να αναγνωρίζουν διαφορετικά είδη μουσικού κειμένου (π.χ. έργο για σολιστικό όργανο, έργο για έγχορδα, για συμφωνική μουσική, για ηλεκτρονική μουσική κ.ά.)</p> <p>3) Να γνωρίσουν οπτικές-γραφικές παρτιτούρες.</p> <p>4) Να αναγνωρίζουν διαφορετικά είδη οργάνων μέσα στη μουσική σύνθεση.</p> <p>5) Να γνωρίσουν το «προετοιμασμένο πιάνο» (prepared piano).</p> <p>6) Να γνωρίσουν απλές τεχνικές της πειραματικής μουσικής.</p> <p>7) Να ασκηθούν στο να δημιουργούν δική τους μουσική, χρησιμοποιώντας απλές τεχνικές της πειραματικής μουσικής και καθημερινούς ήχους.</p> <p>8) Να παράγουν διαφορετικούς ήχους με την αναπνοή τους στο ηχείο ενός οργάνου ή τοποθετώντας αντικείμενα στις χορδές.</p> <p>9) Να αναπτύξουν ικανότητα αυτοσχεδιασμού (φωνητικού-οργανικού).</p>	<p>1) Η μουσική του «τυχαίου»: Τζ. Κέιτζ (John Cage)</p> <p>2) Η συγκεκριμένη μουσική (musique concrete): Π. Σεφέρ (P. Schaeffer)</p> <p>3) Η Ηλεκτρονική μουσική: Καρλχάιντς Στοκχάουζεν (Karlheinz Stockhausen)</p> <p>4) Ο Μινιμαλισμός: Σ. Ράιχ (Steve Reich), Φ. Γκλας (Philip Glass)</p> <p>Λέξεις-κλειδιά: γραφική παρτιτούρα, προετοιμασμένο πιάνο, ατονική μουσική, ηλεκτρονικός ήχος, θόρυβος, μίνιμαλ, μοτίβο, επανάληψη</p>	<p>Ενδεικτικά παραδείγματα για ακρόαση:</p> <p>1) Τζ. Κέιτζ, <i>Wintermusic</i>: https://www.youtube.com/watch?v=UpZzzmYGKKA&index=2&list=PLNieoe6ctx3hOD8_DfGuT4Z9FcvVIXli</p> <p>2) Για το προετοιμασμένο πιάνο: Nieoe6ctx3hOD8_DfGuT4Z9FcvVIXli</p> <p>3) P. Schaeffer, <i>Etude aux chemins de fer</i>: http://www.youtube.com/watch?v=N9pOq8u6-bA</p> <p>4) Κ. Στοκχάουζεν, <i>Kontakte for electronic sounds, piano and percussion</i>.</p> <p>5) Σ. Ράιχ, <i>Music for pieces of wood</i>: http://www.youtube.com/watch?v=Mv_8UaP_QRI ή <i>Six Marimbas</i>: http://www.youtube.com/watch?v=RaYvMwQd3cs</p> <p>6) Philip Glass, <i>Europas I-V</i>.</p> <p>7) Οι μαθητές παρεμβαίνουν σε χορδές (π.χ. μιας κιθάρας) με άλλα μεταλλικά ή πλαστικά αντικείμενα.</p> <p>8) Παράγουν οι ίδιοι ήχους, εκφράζοντας συναισθήματα, και τους αποτυπώνουν με πρωτότυπους συμβολισμούς σε μορφή γραφικής-οπτικής παρτιτούρας.</p> <p>9) Δημιουργούν ένα σύντομο μοτίβο και το αποδίδουν σε μινιμαλιστικό ύφος με μικρές μελωδικές, ρυθμικές παραλλαγές.</p>	<p>1) Φωτογραφίες, CD ή DVD-τηλεόραση ή/και υπολογιστής-σύνδεση στο διαδίκτυο-βιντεοπροβολέας</p> <p>2) Stanley Sadie & Alison Latham. (1985). <i>The Cambridge Music Guide</i>.</p> <p>3) Roger Kamien. (2008). <i>Music an Appreciation</i>.</p> <p>4) Εννοιολογικός χάρτης για μουσικούς πειραματισμούς: http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/6602?locale=el</p> <p>5) Για δραστηριότητα μινιμαλιστικής μουσικής: Α. Γλυνιάς, Ι. Παπαχρόνης, Ι. Σίμος, Α. Φραγκούλη. (1999). <i>Μουσική Α΄ Γενικού Λυκείου</i>. Βιβλίο καθηγητή.</p>

		<p>10) Τραγουδούν και ηχογραφούν τη μελωδία που συνθέσανε ή ηχογραφούν ήχους με φωνή και χτύπους σε αυτοσχέδια/ανακυκλώσιμα όργανα, ακούνε το αποτέλεσμα, μελετούν το φασματογράφημα, το αλλοιώνουν και ακούνε τη διαφορά (audacity).</p> <p>11) Διαφοροποιούν μία δοσμένη μουσική, παραλείποντας φράσεις και ενσωματώνοντας παύσεις και ήχους από την καθημερινή τους ζωή και το σχολείο.</p> <p>12) Φέρνουν πληροφορίες για το πρώτο συνθεσάιζερ και το στούντιο της Κολωνίας.</p>	
--	--	--	--

2.2. ΝΕΑ ΗΧΟΧΡΩΜΑΤΑ-ΗΧΗΤΙΚΕΣ ΜΑΖΕΣ

<p>1) Οι μαθητές να αναγνωρίζουν διαφορετικά είδη οργάνων μέσα στη μουσική σύνθεση.</p> <p>2) Να γνωρίσουν γραφικές παρτιτούρες.</p> <p>3) Να γνωρίσουν μουσική που οργανώνεται με βάση το χρόνο (συνθέσεις μοιρασμένες στο χρόνο, λεπτά, δευτερόλεπτα, ανάλογα με τη βούληση του συνθέτη).</p> <p>4) Να δημιουργούν δική τους μουσική χρησιμοποιώντας διάφορα ηχοχρώματα και να αποτυπώνουν γραφικά τη σύνθεσή τους.</p>	<p>1) Πεντερέτσκι Κριστόφ (Krzystof Penderecki, 1933)</p> <p>2) Γκιέργκι Σάντορ Λίγκετι (ουγγρ. György Sándor Ligeti, 1923 – 2006)</p> <p>Λέξεις-κλειδιά: γραφική παρτιτούρα, ηχητική μάζα, κλάστερ, γκλισάντο, μικροδιάστημα.</p>	<p>Ενδεικτικά παραδείγματα για ακρόαση:</p> <p>1) Κ. Πεντερέτσκι, <i>Θρηνωδία για τα θύματα της Χιροσίμα</i> (1960), http://www.youtube.com/watch?v=HilGthRhwp8(προσομοίωση μουσικό κείμενο με ήχο)</p> <p>2) Γ. Λίγκετι, <i>Ατμόσφαιρες</i> (1961).</p> <p>3) Γ. Λίγκετι, <i>Συμφωνικό ποίημα για 100 μετρονόμους</i> (1962).</p> <p>4) Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες δημιουργούν τη δική τους μουσική με αυτοσχέδια όργανα και αποτυπώνουν γραφικά τη δημιουργία τους και μέχρι δύο ή και τρεις φωνές.</p>	<p>1) Φωτογραφίες, CD ή DVD-τηλεόραση ή/και υπολογιστής-σύνδεση στο διαδίκτυο-βιντεοπροβολέας</p> <p>2) Σταυρόλεξο με λέξεις-κλειδιά από τη μουσική του 20ού αιώνα: http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/3447?locale=el</p>
---	--	---	---

3. Η ΔΗΜΟΦΙΛΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗ

3.1. Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΜΠΛΟΥΖ

<p>Στόχοι:</p> <p>1) Οι μαθητές να συνδέσουν τη μουσική μπλουζ, τζαζ, ροκ, ποπ με τα κοινωνικά γεγονότα και</p>	<p>1) Αναφορά στην προέλευση και στους λόγους δημιουργίας των μπλουζ (spiritual, gospel).</p> <p>2) Οι μαθητές γνωρίζουν</p>	<p>Ενδεικτικά παραδείγματα:</p> <p>1) Οι μαθητές ακούν και τραγουδούν το τραγούδι <i>Lord, I want to be a Christian</i>, (1750, 1907 1^η)</p>	<p>Υλικό για όλα τα είδη:</p> <p>1) CD ή DVD-τηλεόραση ή/και υπολογιστής-σύνδεση στο διαδίκτυο-βιντεοπροβολέας</p>
---	--	---	--

<p>προβλήματα της εκάστοτε περιόδου.</p> <p>2) Οι μαθητές να συνειδητοποιήσουν τους λόγους δημιουργίας, διάδοσης και πρόσληψης της μουσικής αυτής στις μεγάλες κοινωνικές μάζες (επινόηση μηχανημάτων ήχου –γραμμόφωνο, ραδιόφωνο-, ύπαρξη παραδοσιακών στοιχείων και χορού).</p> <p>3) Να συνδέσουν τη μουσική αυτή με τη μουσική που ακούν σήμερα.</p> <p>4) Οι μαθητές να μάθουν να αναλύουν τη μουσική αυτή στα επιμέρους στοιχεία της, μελωδία, ρυθμός, αρμονία, μουσικά όργανα-ηχόχρωμα, κείμενο, ώστε να αποκτήσουν αισθητικά κριτήρια για τα διάφορα είδη μουσικής ή μουσικά παραδείγματα και να τα διακρίνουν από εκείνα με τις εμπορικές επιδιώξεις.</p> <p>5) Να αναγνωρίζουν ένα είδος μουσικής παρατηρώντας τα επιμέρους στοιχεία της.</p> <p>6) Να συνθέτουν μελωδίες σε ύφος μπλουζ.</p> <p>7) Να γνωρίσουν το διαδικτυακό ραδιόφωνο.</p>	<p>μέσα από δραστηριότητες τα γνωρίσματα των νέγρικων θρησκευτικών τραγουδιών και της μουσικής μπλουζ.</p> <p>3) Οι μαθητές γνωρίζουν τα όργανα της μουσικής μπλουζ.</p> <p>Λέξεις κλειδιά: σπιρίτσουαλ (spiritual), τραγούδι της δουλειάς (work song), «μπλε νότες» (blue notes), παύσεις στη συνοδεία, αργός ρυθμός, δωδεκάμετρα, συγχορδίες τονική-δεσπόζουσα-υποδεσπόζουσα, μπούγκι-βούγκι (boogie-woogie, ρυθμομελωδικό οστινάτο)</p>	<p>έκδοση), με συνοδεία φύλλων εργασίας με ερωτήσεις που αφορούν χαρακτηριστικά του παραδείγματος.</p> <p>2) Ακούν και αποδίδουν το τραγούδι <i>My Lord, What a morning</i>, με συνοδεία φύλλων εργασίας που αφορούν τα γνωρίσματα του τραγουδιού</p> <p>3) Γνωρίζουν και αποδίδουν το τραγούδι <i>Nobody knows the trouble I've seen</i> Εναλλακτικά:</p> <p>4) <i>Lost your head blues</i> (Bessie Smith), μουσική ακρόαση και αναφορά ιστορικών πληροφοριών από τους μαθητές. Φύλλα εργασίας με ερωτήσεις που αφορούν χαρακτηριστικά του παραδείγματος (βλ. λέξεις κλειδιά) και το νόημα του τραγουδιού.</p> <p>5) Ακούν χορωδιακές επεξεργασίες των παραπάνω τραγουδιών.</p> <p>6) Παρουσιάζουν τραγούδια μπλουζ από τη δισκοθήκη τους.</p> <p>7) Οι μαθητές συνθέτουν δική τους μελωδία με «μπλε νότες» και τη γράφουν με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού στο Musescore http://musescore.org/el ή ακόμη ηχογραφούν τη μελωδία απευθείας με το Audacity http://audacity.sourceforge.net/</p>	<p>2) Μόσχος Κ, Κανδυλάκη Μ., Τόμπλερ Μ. (2007). <i>Ανθολόγιο Μουσικών Κειμένων</i>. Γυμνασίου.</p> <p>3) Roger Kamien. (2008). <i>Music an Appreciation</i>, 2008</p> <p>4) Stanley Sadie & Alison Latham. (1985). <i>The Cambridge Music Guide</i></p> <p>5) Α.Γλυνιάς, Ι.Παπαχρόνης, Ι.Σίμος, Α. Φραγκούλη, <i>Μουσική Α΄ Γενικού Λυκείου</i>. Βιβλίο μαθητή 1998 και καθηγητή 1999 (Για μουσική μπλουζ και τζαζ)</p> <p>6) Πιλοτικά Προγράμματα Μουσική, Τέχνες –Πολιτισμός πρόταση α΄, 2011</p> <p>Ψηφιακοί πόροι</p> <p>7) Musescore http://musescore.org/el</p> <p>8) Ψηφιακή επεξεργασία ήχου (Ελεύθερο Λογισμικό (Ε/Λ) Audacity http://audacity.sourceforge.net/</p> <p>9) Διαδραστική εφαρμογή για μουσική μπλουζ: http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/1407?locale=el</p> <p>10) Ενοιολογικός χάρτης: http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/6603?locale=el</p>
--	--	--	---

3.2. Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΖΑΖ

<p>Στόχοι:</p> <p>1) Οι μαθητές να συνδέσουν τη μουσική τζαζ, με κοινωνικά γεγονότα και προβλήματα της περιόδου εμφάνισής</p>	<p>1) Οι μαθητές να γνωρίσουν την προέλευση της τζαζ και τις προϋποθέσεις για τη δημιουργία της (γκόσπελ).</p> <p>2) Μαθαίνουν με την</p>	<p>Ενδεικτικά παραδείγματα για ενεργητική ακρόαση:</p> <p>1) Ύφος Ν.Ορλεάνης: <i>When the Saints go marching in</i>, http://www.youtube.com/w</p>	<p>1) CD ή DVD-τηλεόραση ή/και υπολογιστής- σύνδεση στο διαδικτυο-βιντεοπροβολέας</p> <p>2) Τζων Τσίλτον. (1985) <i>Ιστορία της Τζαζ</i>.</p>
---	---	--	---

<p>της.</p> <p>2) Οι μαθητές να μάθουν να αναλύουν τη μουσική αυτή στα επιμέρους στοιχεία της, μελωδία, ρυθμός, αρμονία, μουσικά όργανα-ηχόχρωμα, κείμενο.</p> <p>3) Γνωρίζουν τα όργανα της μουσικής τζαζ.</p> <p>4) Μαθαίνουν να αυτοσχεδιάζουν σύντομες μελωδίες σε ύφος τζαζ.</p>	<p>καθοδήγηση του εκπαιδευτικού τους βασικούς σταθμούς εξέλιξης της τζαζ (Dixieland-N.Ορλεάνη, Swing και Free Jazz).</p> <p>3) Μαθαίνουν βασικές συγχορδίες της τζαζ.</p> <p>Λέξεις-κλειδιά: αυτοσχεδιασμός, συγκοπτόμενος ρυθμός, ορχήστρα μπάντας, κορνέτα, τρομπόνι, ντραμς, μπάντζο, κιθάρα, πιάνο, Louis Armstrong.</p>	<p>atch?v=wyLjbMBpGDA</p> <p>2) Ύφος Swing, <i>Mood Indigo</i>, (στίχοι σε σύνδεση με μουσική και τίτλο).</p> <p>3) Take five (Paul Desmond, 1959)</p> <p>4) Οι μαθητές αφού κατανοήσουν τα βασικά στοιχεία της τζαζ (κυρίως βασικές συγχορδίες) με φύλλο εργασίας, αυτοσχεδιάζουν σε δοσμένη μικρή μελωδία, προσθέτοντας φθόγγους-στολίδια, αλλάζοντας τα τονικά ύψη και το ρυθμό ή αυτοσχεδιάζουν πάνω σε δοσμένο αρμονικό σχήμα ή διαδοχή λίγων συγχορδίων που επαναλαμβάνεται συνεχώς.</p>	<p>3) Πιλοτικά Προγράμματα μουσικής <i>Τέχνες – Πολιτισμός, 2011</i></p>
---	--	--	--

3.3. Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΡΟΚ

<p>Στόχοι:</p> <p>1) Οι μαθητές να συνδέσουν τη μουσική ροκ με τα κοινωνικά γεγονότα και προβλήματα της περιόδου εμφάνισής της.</p> <p>2) Οι μαθητές να συνειδητοποιήσουν τους λόγους δημιουργίας, διάδοσης και πρόσληψης της μουσικής αυτής στις μεγάλες κοινωνικές μάζες (ραδιόφωνο-ηλεκτρικά όργανα με διαφορετικές εκφραστικές δυνατότητες, σύνδεση με χορό.)</p> <p>3) Οι μαθητές να μάθουν να αναλύουν τη μουσική αυτή στα επιμέρους στοιχεία της, μελωδία, ρυθμός, αρμονία, μουσικά όργανα-ηχόχρωμα, κείμενο και να συνδέσουν τη μουσική αυτή με τη μουσική που ακούν σήμερα, ώστε να αποκτήσουν αισθητικά</p>	<p>1) Οι μαθητές συζητούν για την προέλευση της ροκ από το Rhythm 'n' Blues της τζαζ και για τη σύνδεση της ροκ με τον τρόπο ντυσίματος, συμπεριφοράς και στάση ζωής.</p> <p>2) Οι μαθητές παρουσιάζουν ηχητικό υλικό από τη δισκοθήκη τους και διαχωρίζουν τα πρώτα τραγούδια της ροκ (<i>Ροκ εν Ρολ, Rock 'n' Roll, Elvis Prislley, Jerry Lee Lewis, Bob Dylan- Blowin In the Wind-, Doors, Pink Floyd -The Wall, Beatles, Monkeys, Rolling Stones</i>) από τα μεταγενέστερα με τον πιο σκληρό ήχο και με έντονη έκφραση των κοινωνικών κινημάτων της εποχής (<i>Hard Rock, Heavy Metal, New Wave</i>), αλλά και από άλλα χορευτικά είδη μουσικής (<i>Funk, Michael Jackson, Hip-</i></p>	<p>1) Οι μαθητές ακούν και αναλύουν αντιπροσωπευτικά τραγούδια της ροκ μουσικής (φύλλο εργασίας). Επιλέγουν ανά ομάδες ένα τραγούδι της αρεσκείας τους και αναλύουν το περιεχόμενο-νόημα των στίχων, τη χρήση οργάνων, το ρυθμό, τη φωνή και συμπεραίνουν μόνοι τους για την αξία του τραγουδιού και για τη σχέση που έχει με την προσωπική τους ζωή και αν τους επηρεάζει θετικά ή αρνητικά.</p> <p>2) Ακούν τραγούδια των Beatles σε χορωδιακές διασκευές (συγκρίσεις των τραγουδιών με διασκευές, φύλλο εργασίας)</p> <p>3) Ακούν επεξεργασίες ροκ από άλλα είδη μουσικής και κάνουν συγκρίσεις.</p> <p>4) Χειρισμός προγραμμάτων επεξεργασίας και μετατροπής ήχου στον Η/Υ:</p>	<p>1) CD ή DVD-τηλεόραση ή/και υπολογιστής- σύνδεση στο διαδικτυο-βιντεοπροβολέας.</p> <p>2) Δημητρακοπούλου Μ., Τζένου Μ., Πολύβιος Α., <i>Μουσική Γ' Γυμνασίου</i>. Τετράδιο εργασιών, 2012</p> <p>3) Μόσχος Κ., Κανδυλάκη Μ., Τόμπλερ Μ. (2007). <i>Ανθολόγιο Μουσικών Κειμένων</i>. Γυμνασίου, 2007</p> <p>4) Α.Γλυνιάς, Ι.Παπαχρόνης, Ι.Σίμος, Α. Φραγκούλη, <i>Μουσική Α' Γενικού Λυκείου</i>. Βιβλίο καθηγητή, 1999</p> <p>Ψηφιακοί πόροι:</p> <p>5) Από το γκόσπελ στο ροκ: http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/3449?local_e=el</p> <p>6) "Μείζον πρόγραμμα επιμόρφωσης», Βασικό</p>
---	---	---	--

<p>κριτήρια για τα διάφορα είδη μουσικής και να τα διακρίνουν από εκείνα με τις εμπορικές επιδιώξεις.</p>	<p>Hor). Με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού κατατάσσουν το υλικό σε κατηγορίες, μιλούν για τα κείμενα και τη μουσική. Συνοδεία φύλλου εργασίας. Διατυπώνουν κριτικές απόψεις.</p> <p>Λέξεις-κλειδιά: όργανα ορχήστρας ροκ, ηλεκτρικά μουσικά όργανα, αυτοσχεδιασμός, γκλισάντο.</p>	<p>Οι μαθητές επιλέγουν ένα μουσικό θέμα και παρεμβαίνουν, μετατρέποντάς το σε διάφορα στιλ και χρησιμοποιώντας κάθε φορά διαφορετικά όργανα. Αλλάζουν τις συχνότητες και καταγράφουν το αποτέλεσμα.</p> <p>5) Ηχογράφηση ενός τραγουδιού με το Audacity και εξαγωγή σε mp3. Η εκπομπή αυτή μπορεί να ακουστεί στο διαδικτυακό μαθητικό ραδιόφωνο European School Radio http://blogs.sch.gr/esrblog/. Με φωτογραφίες από την εκτέλεση γίνεται και χρήση του Windows Movie Maker για δημιουργία βίντεο.</p>	<p>επιμορφωτικό υλικό, τόμος Γ, 2011., http://www.epimorfosi.edu.gr/images/stories/e-book-epimorfotes/texnes/9.TE.XNES.pdf</p>
---	--	---	--

3.4. ΤΟ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΜΙΟΥΖΙΚΑΛ

<p>1) Οι μαθητές να γνωρίσουν το είδος του musical και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες δημιουργήθηκε</p> <p>2) Να συσχετίσουν επιλεγμένα μιούζικαλ με τη γενικότερη κοινωνική κατάσταση της εκάστοτε εποχής, η οποία πολλές φορές αναπαρίσταται στο μιούζικαλ σατυρικά. (π.χ. οικονομική κρίση του 1930)</p> <p>3) Να αναφέρουν έργα που έχουν αποδοθεί με διαφορετική ορχήστρα ή διαφορετική σκηνοθεσία.</p> <p>4) Να αναγνωρίζουν μουσικά όργανα στην ορχήστρα και να συσχετίζουν το χορό με τη μουσική.</p> <p>5) Να ασκηθούν στην ορθή απόδοση τραγουδιού και στη ρυθμική συνοδεία με απλά κρουστά όργανα.</p>	<p>1) Αναφορά στο αμερικανικό μιούζικαλ (musical comedy) και στους λόγους και στις συνθήκες κάτω από τις οποίες διαδόθηκε.</p> <p>2) Αναφορά σε συνθέτες σημαντικών μιούζικαλ.</p> <p>3) Δραστηριότητες σε αποσπάσματα από μιούζικαλ.</p> <p>Ενδεικτικά αναφέρονται τα μιούζικαλ: <i>La La Lucille</i>, G. Gershwin (1919) <i>Lady, Be Good</i>, G. Gershwin (1924) <i>No, No, Nanette</i>, V. Youmans (1925)/<i>Η Όπερα της πεντάρας</i>, Kurt Weill, (1928)/ <i>Strike Up the Band</i>, G. Gershwin (1930)/<i>Annie Get Your Gun</i>, Irving Berlin (1946)/<i>Singing in the rain</i>, Nacio Herb Braun (1952)/ <i>Wonderful Town</i>, Leonard Bernstein (1953)/<i>My fair</i></p>	<p>1) Ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει ενδεικτικά μέρη από ένα ή από διάφορα μιούζικαλ και ζητά από τους μαθητές να αναφέρουν τις εμπειρίες που έχουν από αυτό το είδος μουσικής.</p> <p>2) Ενδεικτικό παράδειγμα για ενεργητική ακρόαση: <i>Η Όπερα της Πεντάρας</i>, μουσική Kurt Weill (λιμπρέτο του Berthold Brecht). Συνοδεία χάρτη ακρόασης και φύλλου εργασίας. Σύνδεση του έργου με την κοινωνική κατάσταση και την οικονομική κρίση της εποχής.</p> <p>3) Εναλλακτικό παράδειγμα: «Tonight», ντουέτο από το <i>West Side Story</i> του Λ. Μπερνστάϊν</p> <p>4) Οι μαθητές καλούνται σε ένα από τα παραπάνω παραδείγματα ή σε άλλα να γνωρίσουν τις πηγές και τις</p>	<p>1) CD ή DVD-τηλεόραση ή/και υπολογιστής-σύνδεση στο διαδικτυο-βιντεοπροβολέας.</p> <p>2) Φωτογραφίες από εξώφυλλα δίσκων, αφίσες από παραστάσεις μιούζικαλ</p> <p>3) <i>Η Όπερα της Πεντάρας</i>, http://www.threepennyopera.org/link_s.php, (ημερ. προσπέλασης 21/11/2014)</p> <p>Πληροφορίες για τον Kurt Weill, http://www.kwf.org, (ημερ προσπέλασης 21/11/2014)</p> <p>4) «Tonight», ντουέτο από το «West Side Story» του Λ. Μπερστάϊν, https://www.youtube.com/watch?v=m7xTvb-FAhQ και «America», https://www.youtube.com/watch?v=e2igZexpM</p>
---	---	--	---

	<p><i>lady</i>, Frederick Loewe (1956)/<i>West side story</i>, Leonard Bernstein (1957)/<i>Funny Girl</i>, J. Styne (1964)/<i>Η μελωδία της ευτυχίας</i>, Ρίτσαρντ Ρότζερς και Όσκαρ Χάμερσταϊν (1965)/<i>Jesus Christ Superstar</i>, Andrew Loyd Webber (1970)/<i>Fiddler on the roof</i>, Jerry Bock (1971)/<i>Grease</i>, Jim Jacobs & Warren Casey (1971-72)/<i>Evita</i>, A. L. Weber (1976)/<i>Annie</i>, C. Strouse (1977)/<i>Cats</i>, Andrew Loyd Webber (1981)/<i>Blood Brother</i>, Willy Russell (1983)/<i>The Phantom of the opera</i>, Andrew Loyd Webber (1986)</p>	<p>συνθήκες δημιουργίας και διάδοσης του μιούζικαλ, να ανακαλύψουν τα χαρακτηριστικά στοιχεία του μιούζικαλ, να αναγνωρίσουν τα όργανα που χρησιμοποιούνται, να παρατηρήσουν τα χορευτικά στοιχεία, τις ενδυμασίες, τους διαλόγους και τα ήθη που προβάλλονται ανάλογα με την εποχή που διαδραματίζεται ένα έργο μιούζικαλ.</p> <p>5) Ο εκπαιδευτικός δίνει δημοφιλείς μελωδίες στους μαθητές και εκείνοι τις αποδίδουν και συνοδεύουν με κρουστά όργανα το C.D.player, ανάλογα με τις δυνατότητές τους.</p> <p>6) Οι μαθητές καταρτίζουν μία ψηφιακή μουσική βιβλιοθήκη αποτελούμενη από γνωστά τραγούδια από διάφορα μιούζικαλ.</p>	<p>S</p> <p>5) Stanley Sadie & Aliso. (1985). <i>The Cambridge Music Guide</i></p> <p>6) Roger Kamien. (2008). <i>Music an Appreciation</i></p>
--	--	---	---

4. ΕΝΤΕΧΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΜΕ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗ ΤΖΑΖ

<p>1) Οι μαθητές να αναγνωρίζουν μουσικά όργανα κατά την ακρόαση.</p> <p>2) Να αντιληφθούν τις επιδράσεις της τζαζ μουσικής σε συνθέτες.</p>	<p>Αναφορά στους συνθέτες: Ντ. Σοστακόβιτς (Dmitri Shostakovich, 1906-1975), Τζορτζ Γκέρσουιν (1898-1937), Ντ. Μιγιώ (Darius Milhaud, 182-1974), Ι. Στραβίνσκι, <i>Ebony Concerto</i>.</p>	<p>Ενδεικτικά παραδείγματα για ακρόαση:</p> <p>1) Ντ. Σοστακόβιτς, <i>Jazz Suite, αρ. 2, Waltz no. 2</i>, (βλ. και ταινία <i>Anna Karenina</i>, 1997)</p> <p>2) Ντ. Σοστακόβιτς, <i>Jazz Suite, αρ. 1, Foxtrot αρ. 3</i></p> <p>3) Ντ. Σοστακόβιτς (ενορχήστρωση, 1927), <i>Tahiti Trot (Tea for two)</i>, youtube.com/watch?v=Hoi_d_gQ62g), από το μιούζικαλ του Vincent Youmans, <i>No, no, Nanette</i> (1925) (βλ. και παραπάνω «Το αμερικάνικο μιούζικαλ»)</p> <p>4) Τζ. Γκέρσουιν, <i>Γαλάζια Ραψωδία</i></p> <p>5) Ντ. Μιγιώ, <i>Το βόδι πάνω στη στέγη</i>, (<i>Le Boeuf sur le Toit</i>), 1920, http://www.youtube.com/w</p>	<p>1) CD ή DVD-τηλεόραση ή/και υπολογιστής- σύνδεση στο διαδικτυο-βιντεοπροβολέας.</p> <p>2) R. Kamien. (2008). <i>Music an Appreciation</i></p>
--	--	---	--

		atch?v=uf24HMfNxuA (διεύθ. με L. Bernstein)	
5. Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ			
<p>1) Οι μαθητές να γνωρίσουν τον όρο Soundtrack</p> <p>2) Να παρατηρήσουν τη λειτουργία της μουσικής ως μουσική επένδυση της εικόνας</p>	<p>Αναφορά σε σημαντικές ταινίες ή/και soundtrack, όπως:</p> <p><i>Χριστουγεννιάτικος εφιάλτης, Ο πόλεμος των άστρων, Οι πειρατές της Καραϊβικής, Αμελή, Τα παιδιά της χορωδίας, Η Οδύσσεια του Διαστήματος</i> (με αποσπάσματα από τα: <i>Τάδε έφη Ζαρατούστρα</i> του Ρ. Στράους, <i>Lux Aeterna</i> και <i>Ατμόσφαιρες</i> του Λίγκετι), <i>Τιτανικός, Το πιάνο, Ο πιανίστας</i> (μουσική Φ. Σοπέν και Β. Κίλαρ), <i>Ο Ιππότης με το Ρόδο</i> (μουσική Ρ. Στράους), <i>Αλέξανδρο Νιέφσκι</i> (μουσική Σ. Προκόφιεφ)</p> <p>Ενδεικτικά, συνθέτες κινηματογραφικής μουσικής:</p> <p>Ένιο Μορικόνε (Ennio Morricone, 1928-) Τζον Γουίλιαμς (John Williams 1932-), Χανς Τσίμερ (Hans Zimmer 1957 -), Αλεξάντρ Ντεσπλά (Alexandre Desplat 1961-), Γιαν Τιρσέν (Yann Tiersen 1970-), Νινο Ροτα (1911-1979)</p>	<p>1) Προβολή στην τάξη αποσπασμάτων επιλεγμένων ταινιών</p> <p>2) Οι μαθητές καλούνται να αναφέρουν τις εντυπώσεις τους, τι τους άρεσε και γιατί, με ποιους τρόπους η μουσική περιγράφει, υποβάλει και ενισχύει τα δραματιζόμενα, καθώς και τι συναισθήματα τους προκαλεί.</p>	<p>1) CD ή DVD-τηλεόραση ή/και υπολογιστής-σύνδεση στο διαδίκτυο-βιντεοπροβολέας.</p> <p>2) Mervyn Cooke.(2008). <i>A History of Film Music</i></p> <p>3) Μουσική και κινηματογράφος, (νοητικός χάρτης), http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/6641?locale=el</p>
II. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΤΟΝ 20^Ο ΑΙΩΝΑ			
1.Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 1950			
1.1.Η ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΗ ΣΧΟΛΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ			
<p>1) Οι μαθητές να συνδέσουν τη μουσική στα Επτάνησα με τη μουσική παράδοση της Ιταλίας στο πλαίσιο των ιστορικών συνθηκών της περιόδου.</p> <p>2) Να συνειδητοποιήσουν τη σημασία της επτανησιακής μουσικής,</p>	<p>1) Γίνεται αναφορά στην επτανησιακή πολυφωνική καντάδα και στη μουσική ζωή της εποχής (φιλαρμονικές εταιρείες)</p> <p>2) Επισημαίνονται οι σημαντικότεροι συνθέτες και τα έργα τους: Ν. Μάντζαρος, Σπ. Σαμάρας,</p>	<p>1) Οι μαθητές καλούνται να παρατηρήσουν τις επιδράσεις της ιταλικής μουσικής παράδοσης στην επτανησιακή καντάδα. Γίνεται ενεργητική ακρόαση με σύγκριση δύο παραδειγμάτων.</p> <p>2) Επιπλέον παραδείγματα για ακρόαση: «Ύμνος εις την</p>	<p>1) CD ή DVD-τηλεόραση ή/και υπολογιστής-σύνδεση στο διαδίκτυο-βιντεοπροβολέας.</p> <p>2) Μόσχος Κ, Κανδυλάκη Μ., Τόμπλερ Μ. (2007). <i>Ανθολόγιο Μουσικών Κειμένων</i> Γυμνασίου.</p> <p>3) Ανωγειανάκης, Φοίβος. (1960). «Η</p>

<p>το ρόλο των Επτανησίων συνθετών και των φιλαρμονικών εταιρειών στη δημιουργία της ελληνικής εθνικής μουσικής.</p> <p>3) Να γνωρίσουν σημαντικούς Επτανήσιους συνθέτες και αντιπροσωπευτικά έργα τους.</p> <p>4) Να ασκηθούν στην ορθή απόδοση τραγουδιών και στη συνοδεία τους με απλά όργανα.</p>	<p>Π. Καρρέρ, όπως και τα κοινά μεταξύ τους γνωρίσματα. Αναφορά στις επτανησιακές όπερες ως απόρροια της ιταλικής παράδοσης.</p> <p>3) Οι μαθητές με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού βρίσκουν όπερες των επτανησίων συνθετών που βασίζονται σε γεγονότα της ελληνικής επανάστασης.</p> <p>Λέξεις-κλειδιά: επτανησιακή καντάδα, φιλαρμονικές εταιρείες, επτανησιακή όπερα, παραδοσιακή ελληνική μελωδία, πρίμο-σεκόντο, ρυθμική επιβράδυνση (ritenutto), επανάσταση 1821, εθνική συνείδηση, εθνικός ποιητής.</p>	<p>Ελευθερία» του Μάντζαρου και «Ολυμπιακός ύμνος» του Σαμάρα. Επίσης, «Ο γέρο-Δήμος» από την όπερα Μάρκος Μπότσαρης του Καρρέρ. Φύλλο εργασίας για τη δομή της μουσικής, τα όργανα συνοδείας, το κείμενο, τους ποιητές. Σύνδεση με το μάθημα της λογοτεχνίας.</p> <p>3) Οι μαθητές μαθαίνουν να τραγουδούν ορθά τον Εθνικό Ύμνο και τον Γέρο-Δήμο και τα παρουσιάζουν σε μία γιορτή 25^{ης} Μαρτίου.</p> <p>4) Ηχογραφούν τη γιορτή ή τη βιντεοσκοπούν με χρήση του Windows Movie Maker. Αξιολογούν την απόδοση.</p>	<p>μουσική στη νεώτερη Ελλάδα», συμπλήρωμα στο: Nef Karl, <i>Ιστορία της μουσικής</i>, σ. 546-570.</p>
---	--	---	--

1.2.Η ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΚΑΝΤΑΔΑ ΚΑΙ ΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

<p>1) Οι μαθητές να κατανοήσουν τις κοινωνικές, και πολιτιστικές συνθήκες δημιουργίας της αθηναϊκής καντάδας και να τη διακρίνουν από την επτανησιακή.</p> <p>2) Να γνωρίσουν τα μουσικά όργανα που συνοδεύουν.</p> <p>3) Να συσχετίσουν το αστικό τραγούδι της εποχής με τη σημερινή μουσική (ρόλος μέσων ενημέρωσης, έλλειψη ανθρωπίνων περιεχομένων, μουσική βιομηχανία)</p> <p>4) Να γνωρίσουν την ελληνική τζαζ, δεύτερο μισό του 20ού, προϊόν επίδρασης της ευρωπαϊκής τζαζ.</p>	<p>1) Αναφορά στην αθηναϊκή καντάδα.</p> <p>2) Αναφορά στο αστικό τραγούδι και στις κοινωνικές συνθήκες του (ίδρυση ραδιοφωνικού σταθμού-1938, εισροή αμερικανικής μουσικής) στους εκπροσώπους του: Αττίκ (Κλέων Τριανταφύλλου), Μιχάλης Σουγιούλ, Κώστας Γιαννίδης (Γ. Κων/δης), Χ. Χαιρόπουλος, Ν. Γούναρης.</p> <p>3) 1940: αρχή διάδοσης του ύφους τζαζ: Γ. Σπάρτακος, Τάκης Μωράκης (<i>Σε μαγικά νησιά-Τ' αγόρι μου</i>), Γ. Μουζάκη (<i>Βίρα τις άγκυρες</i>, 1949) Μ Πλέσσας (<i>Αν σ' αρνηθώ αγάπη μου</i>), Κ. Γιαννίδης (<i>Ξύπνα αγάπη μου</i>, βλ. και παρακάτω Γ.</p>	<p>1) Ενδεικτικό παράδειγμα: Οι μαθητές ακούν την καντάδα <i>Στης Πλάκας τις ανηφοριές</i> και την καντάδα Μπάρμπα Γιάννη Κανατά (μουσική: Κωνσταντινίδης Γρ., στίχοι: Τίμου Μωραϊτίνη). Εντοπίζουν ομοιότητες και διαφορές με την επτανησιακή καντάδα. Συνδέουν την αθηναϊκή καντάδα με τη λογοτεχνία της εποχής (Δροσίνης, Βαλαωρίτης, Πολέμης).</p> <p>2) Οι μαθητές αναζητούν πληροφορίες για τους θεμελιωτές της αθηναϊκής καντάδας (Τ. Ξανθόπουλος, Δ. Ρόδιος).</p> <p>3) Οι μαθητές επιλέγουν ένα από τα προτεινόμενα τραγούδια σε ύφος τζαζ και παρουσιάζουν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματά του και συσχετίζουν τη μουσική με νοήματα του</p>	<p>1) CD ή DVD-τηλεόραση ή/και υπολογιστής-σύνδεση στο διαδίκτυο-βιντεοπροβολέας.</p> <p>2) Καραγιώργης, Ε. (2004). <i>Το ελληνικό τραγούδι του 20ού αιώνα – Μια διδακτική προσέγγιση για το λύκειο</i>, http://www.schools.ac.cy/eyliko/mesi/themata/mousiki/didaktika_enche_iridia/to_elliniko_tragou_di_tou_20ou_aiona.pdf</p>
--	---	---	--

	<p>Κωνσταντινίδης, 1.4. «Η εθνική σχολή μουσικής»)</p> <p>Λέξεις-κλειδιά: αθηναϊκή καντάδα, αστικό τραγούδι, στροφική μορφή μουσικής, τραγούδι τζαζ, φοξ-τροτ, Πλάκα, μέσα ενημέρωσης, μουσική βιομηχανία.)</p>	κειμένου.	
--	---	-----------	--

1.3.Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΠΕΡΕΤΑ

<p>1) Οι μαθητές να γνωρίσουν τις κοινωνικοπολιτικές συνθήκες εμφάνισης της ελληνικής οπερέτας.</p> <p>2) Να αντιληφθούν τη θέση της οπερέτας στην κοινωνία της εποχής.</p> <p>3) Να αναγνωρίζουν τα γνωρίσματα της οπερέτας ως είδος σύνθεσης και να τη διακρίνουν από την όπερα και το μιούζικαλ.</p> <p>4) Να γνωρίσουν τα μέρη από τα οποία αποτελείται η οπερέτα και να διακρίνουν τα όργανα της ορχήστρας.</p>	<p>1) Αναφορά στις προϋποθέσεις διάδοσης της ελληνικής οπερέτας (ιταλικοί μελοδραματικοί θίασοι, βαυαρικές μπάντες, αστικοποίηση της ελληνικής κοινωνίας με δυτικά πρότυπα) και στις αντιδράσεις ενός μέρους της αθηναϊκής κοινωνίας (Μακρυγιάννης).</p> <p>2) Επισημαίνονται τα μέρη της οπερέτας και γίνεται διάκριση από την όπερα.</p> <p>3) Επισημαίνονται σημαντικά γνωρίσματα δομής, ύφους, κειμένου μέσα από ενεργητική ακρόαση.</p> <p>Λέξεις-κλειδιά: οπερέτα, όπερα, μιούζικαλ, μελοδραματικός θίασος, πρόζα, λιμπρέτο, ορχήστρα, σκηνοθεσία, μονωδία, σολίστ, άρια, ντουέτο, τρίο, αστικοποίηση.</p>	<p>1) Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και δίνεται σε αυτούς διαφορετικό πληροφοριακό υλικό για κάθε ομάδα. Οι μαθητές παρουσιάζουν τις πληροφορίες πρώτα στην ομάδα τους και στη συνέχεια στην ολομέλεια. (τεχνική της συνανάντησης).</p> <p>2) Ενεργητική ακρόαση, αποσπάσματα από: τον <i>Βαφτιστικό</i> (1918) του Θεόφραστου Σακελλαρίδη ή/και από το <i>Οι Απάχηδες των Αθηνών</i> (1921) του Νίκου Χατζηαποστόλου. Οι μαθητές, με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού, επισημαίνουν βασικά σημεία δομής και ύφους της μουσικής σε σύνδεση με το κείμενο, αλλά και σημεία δραματουργικής λειτουργίας της μουσικής. Δίνεται φύλλο εργασίας.</p> <p>3) Ανάλογα με τις δυνατότητές τους και εφόσον επιθυμούν οι μαθητές τραγουδούν μουσικά θέματα από τα έργα των ακροάσεων και συνοδεύουν με απλά κρουστά όργανα.</p> <p>4) Οι μαθητές καταρτίζουν μία ψηφιακή μουσική βιβλιοθήκη, αποτελούμενη από ποτ πουρί από γνωστές άριες οπερέτας.</p>	<p>1) CD ή DVD-τηλεόραση ή/και υπολογιστής-σύνδεση στο διαδίκτυο-βιντεοπροβολέας.</p> <p>2) Παλιές ελληνικές ταινίες (π.χ. <i>Ο Βαφτιστικός</i>)</p> <p>3) Ανωγειανάκης, Φοίβος. (1960). «Η μουσική στη νεώτερη Ελλάδα», συμπλήρωμα στο: Nef Karl, <i>Ιστορία της μουσικής</i>, σ. 546-570.</p>
--	--	---	---

		5) Οι μαθητές ετοιμάζουν μία σύντομη παρουσίαση της όπερας, οπερέτας και μιούζικαλ (συγγραφή κειμένων, ακουστικών αποσπασμάτων), την ηχογραφούν με το audacity και την παρουσιάζουν σε τοπικό ραδιοφωνικό σταθμό ή στο European School radio.	
--	--	---	--

1.4.Η ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

<p>1) Να αντιληφθούν την επτανησιακή μουσική ως προβάδισμα της δημιουργίας της εθνικής μουσικής.</p> <p>2) Οι μαθητές να γνωρίσουν τη μουσική ζωή της εποχής και τις κοινωνικοπολιτικές συνθήκες εμφάνισης και διάδοσης της λόγιας ελληνικής μουσικής στην Αθήνα στις αρχές του 20ού αιώνα.</p> <p>3) Να συνειδητοποιήσουν τη σύνδεση των συνθετών με τη λογοτεχνική κοινότητα της εποχής και τα κοινά εθνικά αιτήματα που προβλήθηκαν μέσω της μουσικής.</p> <p>4) Να αντιληφθούν τους τρόπους με τους οποίους η μουσική προβάλλει τα εθνικά αιτήματα και το εθνικό χρώμα. (μελωδία, ρυθμός, θρύλοι, ελληνική λογοτεχνία, θρύλοι και ιστορία).</p>	<p>1) Αναφορά στην επτανησιακή μουσική, στις επικρατούσες κοινωνικές συνθήκες και στη μουσική ζωή στην Αθήνα (Ωδείο Αθηνών, Ελληνικό Μελόδραμα, Εθνική Λυρική Σκηνή) στις αρχές του 20ού αι. ως ιστορικές προϋποθέσεις για τη δημιουργία εθνικής μουσικής.</p> <p>2) Αναφορά στη σχέση των Ελλήνων συνθετών της εποχής με το κίνημα του δημοτικισμού και στη σύμπνοια των αντιλήψεών τους όσον αφορά την διατύπωση κοινών εθνικών αιτημάτων. Οι μαθητές κατανοούν το αίτημα των συνθετών για δημιουργία εθνικής μουσικής, η οποία βασίζεται στη λογοτεχνία του δημοτικισμού, στους θρύλους, στις παραδόσεις και στην ιστορία του ελληνικού έθνους.</p> <p>3) Οι μαθητές αντιλαμβάνονται μέσα από δραστηριότητες τους τρόπους με τους οποίους η μουσική προβάλλει τα εθνικά αιτήματα, το εθνικό χρώμα. (μελωδία και ρυθμός που παραπέμπουν στο ελληνικό δημοτικό</p>	<p>1) Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και παρουσιάζουν στην ολομέλεια διαφορετικό πληροφοριακό υλικό που έχει δοθεί από τον εκπαιδευτικό. (τεχνική της συνανάντησης)</p> <p>Ενδεικτικά παραδείγματα για μουσική ακρόαση:</p> <p>2) Μ.Καλομοίρης, «Τη υπερμάχω» από: <i>Η Συμφωνία της Λεβεντιάς</i> (4ο μέρος)</p> <p>3) Μ.Καλομοίρης, «Χριστουγ εννιάτικα κάλαντα» από το <i>Δαχτυλίδι της μάνας</i>, (1^η πράξη)</p> <p>4) Μ.Καλομοίρης, το χορωδιακό «Σαράντα παλληκάρια» από: <i>Ο Πρωτομάστορας</i></p> <p>5) Γ.Κωνσταντινίδης: «Τσάμικος», αρ. 1 από το: <i>Τρεις ελληνικοί χοροί</i>.</p> <p>6) Ν.Σκαλκώτας, τους χορούς «Κλέφτικος» και «Ηπειρώτικος» από το: <i>36 ελληνικοί χοροί</i>.</p> <p>7) Ν.Σκαλκώτας, τα: «Η τράτα» και «Χορός των κυμάτων» από: <i>Η θάλασσα</i> (σουίτα για μπαλέτο)</p> <p>8) Π. Πετρίδης, <i>1^η Συμφωνία (Ελληνική)</i>, μέρος IV: Presto. Στα παραπάνω παραδείγματα οι μαθητές αντιλαμβάνονται με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού και με συνοδεία φύλλου</p>	<p>1) CD ή DVD-τηλεόραση ή/και υπολογιστής-σύνδεση στο διαδικτυο-βιντεοπροβολέας.</p> <p>2) Ανωγειανάκης, Φοίβος. (1960). «Η μουσική στη νεώτερη Ελλάδα», συμπλήρωμα στο: Nef Karl, <i>Ιστορία της μουσικής</i>, σ. 546-570.</p>
---	---	---	--

	<p>τραγούδι.) Συνειδητοποιούν τον κοινωνιολογικό χαρακτήρα της μουσικής της εποχής.</p> <p>Λέξεις-κλειδιά: Ελληνικό Μελόδραμα, Ωδείο Αθηνών, Εθνική Λυρική Σκηνή, δημοτικισμός, εθνικό χρώμα, εθνική συνείδηση, ελληνικοί θρύλοι, ελληνική λογοτεχνία, ελληνική ιστορία.</p>	<p>εργασίας τους τρόπους με τους οποίους προβάλλεται στη μουσική το εθνικό στοιχείο (μελωδία, ρυθμός, μεγάλη ορχήστρα σε σχέση με νόημα κειμένου). Οι μαθητές κάνουν συγκρίσεις με την παραδοσιακή μελωδία και συνδέουν τη μουσική με τη λογοτεχνία της εποχής και τις επικρατούσες αντιλήψεις. Δίνεται φύλλο εργασίας.</p>	
--	--	---	--

2. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΜΕΤΑ ΤΟ 1950

2.1. ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

<p>1) Να συνδέσουν την ελληνική μουσική μετά το 1950 με την ευρωπαϊκή πειραματική μουσική και να συνειδητοποιήσουν τις επιδράσεις της δεύτερης στην πρώτη.</p> <p>2) Να παρατηρήσουν αν προβάλλονται στη μουσική αυτή εθνικά στοιχεία εμφανώς αντιληπτά.</p> <p>3) Να γνωρίσουν σημαντικούς Έλληνες μουσικούς που διέπρεψαν στο χώρο της μουσικής.</p>	<p>1) Αναφορά στα γνωρίσματα της ελληνικής μουσικής μετά το 1950.</p> <p>2) Διακεκριμένοι Έλληνες μουσικοί: Δ. Μητρόπουλος, Μ. Κάλλας</p> <p>Λέξεις-κλειδιά: Ηχητική μάζα, κλάστερ, γκλισάντο, κρεσέντο, ντιμιουέντο, φορτίσιμο, πιανίσμο, γραφική παρτιτούρα, σημειογραφία.</p>	<p>1) Ενδεικτικό παράδειγμα για ακρόαση: Ιάnnης Ξενάκης, <i>Μεταστάσεις</i>. Δίνεται φύλλο εργασίας. Οι μαθητές καλούνται να απαντήσουν σε ερωτήσεις για τη μορφή του έργου, για τη σημειογραφία, για τις λέξεις κλειδιά και για το μήνυμα του μουσικού έργου σε συσχέτιση με τον τίτλο του.</p> <p>2) Ο κάθε μαθητής, εκπρόσωπος της ομάδας του, παρουσιάζει σύντομο πληροφοριακό υλικό στην ολομέλεια για τη ζωή και το έργο διακεκριμένων Ελλήνων μουσικών. (τεχνική της συνανάγνωσης). Ακρόαση επιλεγμένων έργων.</p> <p>3) Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες δημιουργούν τη δική τους μουσική με αυτοσχέδια όργανα και αποτυπώνουν γραφικά τη δημιουργία τους.</p>	<p>1) CD ή DVD-τηλεόραση ή/και υπολογιστής- σύνδεση στο διαδίκτυο- βιντεοπροβολέας.</p> <p>2) Ι. Ξενάκης, <i>Μεταστάσεις</i>, http://www.youtube.com/watch?v=SzazYFchLRI</p> <p>3) Βίντεο με τον Ι. Ξενάκη, ψηφιακό αρχείο της ΕΡΤ, https://www.youtube.com/watch?v=rG2G5e_3hx</p> <p>A</p>
--	--	---	---

2.2. Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΟΥ Μ. ΧΑΤΖΙΔΑΚΗ ΚΑΙ ΤΟΥ Μ. ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ

<p>1) Οι μαθητές να γνωρίσουν τη «λαϊκή μουσική», τους σημαντικούς συνθέτες της και αντιπροσωπευτικά έργα τους.</p> <p>2) Να συνειδητοποιήσουν τη σχέση της μουσικής αυτής με την ελληνική ιστορία, την κοινωνικο-πολιτική κατάσταση και τη λογοτεχνική παραγωγή της περιόδου.</p> <p>3) Να συνδέσουν τη μουσική αυτή με τις σχολικές γιορτές.</p> <p>4) Να γνωρίσουν το πολιτικό τραγούδι (δεκαετία 1960) και τους τρόπους διάδοσής του (μπουάτ και μεγάλες συναυλίες του Θεοδωράκη)</p> <p>5) Να αποδίδουν ορθά ένα τραγούδι και να το συνοδεύουν ρυθμικά.</p>	<p>1) Σύνδεση της μουσικής αυτής με την κοινωνικο-πολιτική κατάσταση και τη λογοτεχνία της εποχής. Συνθέτες: Μ. Χατζιδάκις, Μ. Θεοδωράκης</p> <p>2) Αναφορά στις επεξεργασίες ρεμπέτικων και λαϊκών τραγουδιών από τους συνθέτες Χατζιδάκι και Θεοδωράκη. (π.χ. το <i>Πικραμένο αγόρι</i> του Τσιτσάνη περιλαμβάνεται στο: <i>Ο σκληρός Απρίλης</i> του Χατζιδάκι, 1945)</p> <p>3) Αναφορά στις συνεργασίες-συμπράξεις των συνθετών (οργάνωση κοινών συναυλιών, π.χ. συνεργασία Χατζιδάκι και Τσιτσάνη, μουσική στις ταινίες <i>Στέλλα</i>, <i>Λατέρνα</i>, <i>φτώχεια και φιλότιμο</i> (1955) και συνεργασία Χατζηδάκι και Θεοδωράκη στον <i>Επιτάφιο</i>: σε ενορχήστρωση Χατζιδάκι (ερμηνεία Ν. Μούσχουρη και Γ. Μούτσιου), σε ενορχήστρωση Θεοδωράκη (ερμηνεία Μ. Λίντα)</p> <p>Λέξεις –κλειδιά: λαϊκή μουσική, έντεχνη μουσική, εθνική ταυτότητα, ρεμπέτικο, 28^η Οκτωβρίου, κύκλος τραγουδιών.</p>	<p>Ενδεικτικό παράδειγμα για ενεργητική ακρόαση:</p> <p>1) Μ. Θεοδωράκης, <i>Επιτάφιος</i> (κύκλος τραγουδιών). Εξήγηση του όρου «κύκλος τραγουδιών» (κυριαρχία μιας ιδέας σε ενιαίο μουσικό ύφος) και συσχέτιση με τον όρο «κύκλος ποιημάτων». Ανάλυση μορφής-δομής της μουσικής σε σχέση με ποίηση και νοήματά της. Σύνδεση της μουσικής του κύκλου με τα γεγονότα που προκάλεσαν την έμπνευση των αντίστοιχων ποιημάτων από τον Γ. Ρίτσο. Πληροφορίες για το ποιητικό έργο. Επίσης, σύγκριση εκτέλεσης του <i>Επιταφίου</i> με ενορχήστρωση Χατζιδάκι (ερμ. Ν. Μούσχουρη και Γ. Μούτσιος) και με ενορχήστρωση Θεοδωράκη (ερμ. Μ. Λίντα). Συνοδεία φύλλου εργασίας.</p> <p>2) Μ. Θεοδωράκης: <i>Άξιον Εστί</i>. Οι μαθητές συνδέουν τη μουσική με το ποιητικό έργο, κατανοούν τα νοήματά της και τα αναζητούν στη μουσική. Φύλλο εργασίας.</p> <p>3) Μ. Χατζιδάκις, ακρόαση: <i>Το χαμόγελο της Τζοκόντας</i>. Έμφαση στο ηχόχρωμα και στις ενορχηστρώσεις. Φύλλο εργασίας.</p> <p>4) Ακρόαση του τραγουδιού «Τ' αστέρι του βοριά»- σύνδεση με το φαινόμενο της ξενιτειάς και με τη σημερινή πραγματικότητα.</p> <p>5) Ορθή απόδοση του τραγουδιού «Ο Τσάμικος» και παρουσίασή του σε γιορτή 25^{ης} Μαρτίου.</p> <p>6) Ορθή απόδοση τραγουδιών από το <i>Άξιον</i></p>	<p>1) CD ή DVD-τηλεόραση ή/και υπολογιστής- σύνδεση στο διαδίκτυο-βιντεοπροβολέας.</p> <p>2) Δημητρακοπούλου Μ., Τζένου Μ., Πολύβιος Α., <i>Μουσική Γ' Γυμνασίου</i>. Τετράδιο εργασιών, 2012.</p> <p>3) Ψηφιακό αρχείο της ΕΡΤ για τον Μ. Χατζιδάκι, http://www.hpirt-archives.gr/v3/public/main/page-assetview.aspx?tid=0000068875&tsz=0&autostar t=0</p>
--	--	---	---

		<p>εστί και συνοδεία με εύκολα κρουστά. Οι μαθητές συμμετέχουν σε μία γιορτή 28^{ης} Οκτωβρίου.</p> <p>7) Δίνεται σχετικό πληροφοριακό υλικό στις ομάδες για τους σημαντικούς συνθέτες (τεχνική της συν-ανάγνωσης, βλ. παραπάνω).</p> <p>8) Οι μαθητές γράφουν δικούς τους στίχους πάνω σε δοσμένες μελωδίες.</p>	
--	--	---	--

Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στα ενδεικτικά παραδείγματα για μουσική ακρόαση στην τρίτη στήλη του πίνακα, «Δραστηριότητες», τα οποία προτάθηκαν με το κριτήριο της πιο εμφανούς παρουσίασης των σημαντικών γνωρισμάτων των μουσικών ρευμάτων και της πιο άμεσης και εύκολης πρόσληψης από τους μαθητές.

Οι εκπαιδευτικοί έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν τη δραστηριότητα που θα αξιοποιήσουν ανάλογα τους πόρους που διαθέτει η σχολική μονάδα και το επίπεδο της τάξης τους. Η παράθεση των ενδεικτικών παραδειγμάτων έγινε με στόχο την παρουσίαση στους εκπαιδευτικούς κατάλληλων παραδειγμάτων, κάτι που αποτελεί διευκόλυνσή τους και όχι περιορισμό. Ο εκπαιδευτικός έχει την ευχέρεια να χρησιμοποιήσει και επιπλέον υλικό ανάλογα με τις συνθήκες της τάξης και τα ενδιαφέροντα των μαθητών.

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα της μουσικής για την Α΄ Λυκείου παρουσιάζεται σε τέσσερις στήλες. Στην πρώτη «**Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα**» αναφέρονται οι επιδιωκόμενοι στόχοι του μαθήματος, στη δεύτερη «**Θεματικές ενότητες**» αναφέρεται η ύλη του μαθήματος, ενώ στην τρίτη «**Δραστηριότητες**» παρατίθεται ποικιλία δραστηριοτήτων που αντιστοιχούν άλλοτε περισσότερες και άλλοτε λιγότερες σε δύο ή σε τρεις άξονες των μουσικών δραστηριοτήτων (άξονας ακρόασης, εκτέλεσης, δημιουργίας), ανάλογα με το περιεχόμενο της εκάστοτε ενότητας. Τέλος, στην τέταρτη στήλη «**Ενδεικτικό Εκπαιδευτικό Υλικό**» προτείνεται βοηθητικό εποπτικό υλικό.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Ι. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

Γενικός σκοπός του μαθήματος των Εικαστικών

Το διδακτικό αντικείμενο των Εικαστικών στην Α΄ Λυκείου παρέχει ένα συνεκτικό και επαρκές σώμα γνώσεων της εικαστικής γλώσσας και παράλληλα συμβάλλει στην ανάπτυξη ικανοτήτων-δεξιοτήτων, στάσεων και συμπεριφορών που καλλιεργούν τη δημιουργική και κριτική σκέψη και συμβάλλουν στην επίλυση προβλημάτων, στην επικοινωνία, στην αυτοεπίγνωση, στην αυτοπεποίθηση, στην απόκτηση κινήτρων μάθησης, στην ενσυναίσθηση και στην αποδοχή του «άλλου». Γενικότερα, το γνωστικό αντικείμενο των Εικαστικών συμβάλλει στη δημιουργία ενός ολόπλευρα καλλιεργημένου και ολοκληρωμένου ανθρώπου που μπορεί αφενός να απολαμβάνει ως θεατής και δημιουργός την Τέχνη και αφετέρου να κατανοεί μέσω αυτής τον εαυτό του αλλά και τον κοινωνικό της ρόλο.

Σκοπός της Εικαστικής αγωγής στην Α΄ Λυκείου είναι να δημιουργήσει κριτικά σκεπτόμενους μαθητές και αυριανούς πολίτες, ευαισθητοποιημένους σε θέματα Αειφόρου Ανάπτυξης - Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, μέσα από αισθητικές εικαστικές εμπειρίες.

Άξονες του μαθήματος των Εικαστικών

Οι μαθητές και οι μαθήτριες της Α΄ Λυκείου, μέσα από τις αισθητικές εικαστικές εμπειρίες, επιδιώκεται να αποκτήσουν:

1. Ένα συνεκτικό και επαρκές σώμα γνώσεων της εικαστικής γλώσσας που αναπτύσσεται σε ενότητες ως εξής:

- Μορφοπλαστικά στοιχεία σύνθεσης.

(σημείο, γραμμή, σχήμα, τόνος(φως-σκιά), στερεό- όγκος, χρώμα, υφή)

-Βασικές αρχές σύνθεσης, προοπτική.

(συμμετρία-ασυμμετρία, ρυθμός-επανάληψη, ιεραρχία, αρμονία – αντίθεση. ένταση).

-Εικαστικές μορφές τέχνης.

(Καλές τέχνες, Εφαρμοσμένες τέχνες, Παραδοσιακές τέχνες. Υλικά μέσα και τεχνικές)

-Τέχνη και Πολιτισμός του 20ού αιώνα.

(Εικαστικές τέχνες στην Ευρώπη και στην Ελλάδα-Κυριότερα ρεύματα.

Ανάλυση έργου τέχνης: περιγραφή ,μορφή, μορφολογικά στοιχεία, δομή, νόημα, αξιολόγηση.

Σύγχρονες μορφές εικαστικής δημιουργίας: Εγκατάσταση, performance

happening, video art, computer art κ.ά.).

2. Ικανότητες και δεξιότητες των μαθητών/τριών που απαιτούνται από τις συνθήκες που διαμορφώνονται στην κοινωνία του 21ου αιώνα και αφορούν:

-Στη μετατροπή της εικαστικής θεωρίας σε εικαστική πράξη.

-Στη διαδικασία του σχεδιασμού, της οργάνωσης, της δημιουργίας και της προώθησης των εικαστικών τους έργων στη σχολική κοινότητα αλλά και στην τοπική και ευρύτερη κοινωνία.

-Στην αισθητική κρίση και καλλιέργεια.

-Στον πειραματισμό με τη χρήση νέων τεχνολογιών, μέσων και υλικών και στην παρουσίαση των εργασιών τους με πολλές μορφές (πολυμέσα κ.ά.)

-Στην έρευνα, στην καταγραφή και στην εξάσκηση, στη λύση προβλημάτων κατά τη δημιουργία εικαστικών έργων.

-Στην παρατήρηση του φυσικού και του δομημένου περιβάλλοντος, στην κριτική σκέψη και στην πρόταση λύσεων και ιδεών βελτίωσής του μέσα από εικαστικές παρεμβάσεις.

-Στην κατανόηση του σκοπού και της λειτουργίας των εικαστικών έργων-εικόνων στο άμεσο περιβάλλον.

-Στα εικαστικά επαγγέλματα.

3. Να αναπτύξουν αξίες, στάσεις και συμπεριφορές του σύγχρονου ενεργού δημοκρατικού πολίτη, ώστε :

-Να χρησιμοποιήσουν την Τέχνη ως μέσο επίγνωσης του εαυτού τους αλλά και συνειδητοποίησης του κοινωνικού τους ρόλου.

-Να επικοινωνούν ισότιμα και δημιουργικά με τους συμμαθητές τους και τους συνανθρώπους τους μέσα από εικαστικές δράσεις και δημιουργίες.

- Να συμμετέχουν σε ομαδικές διαπολιτισμικές-διαθεματικές δραστηριότητες ευαισθητοποίησης για το Περιβάλλον, την Αειφόρο ανάπτυξη και τον Πολιτισμό.
- Να σηματοδοτούν με εικαστικές παρεμβάσεις-Δράσεις, προβλήματα-ζητήματα που αφορούν τη σχολική κοινότητα και το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

Δείκτες επιτυχίας- απόδοσης (ενδεικτικά)

- Να κατέχουν επαρκώς την εικαστική γλώσσα.
- Να δημιουργούν εικαστικά έργα με νόημα και προσωπικό προβληματισμό χρησιμοποιώντας διάφορα υλικά, μέσα, τεχνικές και με την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών.
- Να περιγράφουν και να αναλύουν μορφολογικά, δομικά, νοηματικά, έργα τέχνης- εικόνες του φυσικού-δομημένου και τεχνολογικού περιβάλλοντος και να προωθούν ιδέες και εικαστικές παρεμβάσεις στον περιβάλλοντα χώρο.
- Να αναλύουν την (εικαστική) εικόνα μορφολογικά, δομικά και νοηματικά και να επεμβαίνουν σε αυτή, προτείνοντας λύσεις παρέμβασης, βελτίωσης και ανατροπής του μηνύματός της.
- Να συμμετέχουν σε ομαδικές εργασίες.
- Να επικοινωνούν δημοκρατικά.
- Να προωθούν την αειφόρο ανάπτυξη και τη διαπολιτισμικότητα μέσα από εικαστικές δράσεις-δραστηριότητες.

Μεθοδολογία διδασκαλίας

Ο εκπαιδευτικός επιλέγει ο ίδιος τις μεθόδους και τα μέσα που θεωρεί κατάλληλα για την εφαρμογή του Αναλυτικού Προγράμματος και την επίτευξη του επιδιωκόμενου επιπέδου μάθησης. Προγραμματίζει τις ετήσιες δραστηριότητες εντός και εκτός τάξης. Επιλέγει εκείνα τα θέματα από το Α.Π. στα οποία θα εμβαθύνει ανάλογα με τα ενδιαφέροντα των μαθητών και τις δυνατότητες της υλικοτεχνικής υποδομής του σχολείου, και προγραμματίζει τις ενότητες των μαθημάτων που θα διδάξει. Κάθε ενότητα μαθημάτων που επιλέγεται προσεγγίζεται θεωρητικά, πρακτικά, ιστορικά, αισθητικά, ώστε να επιτυγχάνεται σφαιρικότητα. Η θεωρητική διδασκαλία δε θα πρέπει να έχει γνωσιολογικό χαρακτήρα, αλλά να ενισχύει τη δημιουργική πράξη. Ο εκπαιδευτικός διδάσκει τις ενότητες των μαθημάτων του Α.Π. ή μέρος αυτών, με τη σειρά που εκείνος επιλέγει. Η διδασκαλία πρέπει και να εξατομικεύεται, ώστε να ενισχύει τους αδύναμους μαθητές, αλλά να συμβουλεύει και τους προχωρημένους. Η διδασκαλία παίρνει αφορμές από τα ενδιαφέροντα των μαθητών, από την επικαιρότητα και γενικά από την Τέχνη και τη ζωή εντός και εκτός σχολείου. Τα μαθήματα εμπλουτίζονται με επισκέψεις σε μουσεία και επαγγελματικά εργαστήρια, με συνεργασίες ειδικότητων γνωστικών αντικειμένων και διαθεματικότητα. Οι σχολικές εορτές προετοιμάζονται ώστε να είναι αποτέλεσμα πολύπλευρης καλλιτεχνικής συνεργασίας. Στο τέλος της χρονιάς, οι καλλιτεχνικές δημιουργίες των μαθητών παρουσιάζονται σε εκθέσεις και εκδηλώσεις του σχολείου ή της κοινότητας.

Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση είναι αναπόσπαστο μέρος της διδακτικής διαδικασίας, η οποία αφενός ανατροφοδοτεί τη μάθηση και τη διδασκαλία (Διαμορφωτική αξιολόγηση) και αφετέρου διαπιστώνει την επίτευξη ή μη των επιδιωκόμενων στόχων στο τέλος κάθε περιόδου (Τελική αξιολόγηση). Αποτελεί τόσο για τον μαθητή όσο και για τον καθηγητή ανατροφοδότηση, με στόχο τη βελτίωση και την πρόοδο. Η αξιολόγηση πρέπει να σχετίζεται πλήρως με όλο το

εύρος των διδακτικών στόχων να ενισχύει τα κίνητρα των μαθητών και τη θέλησή τους για γνώση και να αποτελεί αφητηρία για περαιτέρω μάθηση. Ο εκπαιδευτικός για να επιτύχει έγκυρη, αξιόπιστη, αντικειμενική και αδιάβλητη αξιολόγηση και προκειμένου να αξιολογηθούν όλοι οι στόχοι, οι διαδικασίες και τα περιεχόμενα του Α.Π οφείλει να συνδυάζει ποικίλες μορφές και τεχνικές. Ο μαθητής αξιολογείται ως προς το βαθμό της αντιληπτικής του ικανότητας και ως προς τις επιμέρους δεξιότητες που αναπτύσσει, όπως παρατηρητικότητα, φαντασία, αυτοσυγκέντρωση, συνεργασία, πειθαρχία, συνθετική σκέψη και πρωτοβουλίες.

Συγκεκριμένα αξιολογούμε τον μαθητή συνεκτιμώντας:

1) τον ατομικό του φάκελο που περιλαμβάνει τα ατομικά του έργα ως σύνολο, τα προσχέδια, τις σημειώσεις, τις ασκήσεις, τα φύλλα αυτοαξιολόγησης, τα οποία συμβάλλουν στην αυτογνωσία και την πληροφόρησή τους σχετικά με το επίπεδο της μάθησης και τις δεξιότητές τους.

2) τη συμμετοχή σε συζητήσεις και προφορικές ασκήσεις, το ενδιαφέρον για μάθηση για θέματα τέχνης και πολιτισμού, την προσπάθεια, τις πρωτοβουλίες, τις ομαδικές ή τις ατομικές εργασίες, τη συνολική δραστηριότητά του μέσα στο σχολείο. Προτείνεται, επειδή το μάθημα προσφέρεται για διαθεματική/διεπιστημονική προσέγγιση της γνώσης να διδάσκεται με τη μέθοδο φύλλων εργασίας, όπου είναι δυνατόν. Η βαθμολόγηση των ατομικών, ερευνητικών ή ομαδικών εργασιών μπορεί να γίνεται με τα παρακάτω κριτήρια αξιολόγησης προσαρμοσμένα στο είδος και στο αποτέλεσμα της εργασίας(αλλά και με τα κριτήρια που ενδεχομένως κρίνει ο/η εκπαιδευτικός ως απαραίτητα). Από τα κριτήρια αυτά ενδεικτικά αναφέρονται :

α) η πρωτότυπη αντιμετώπιση του θέματος-δημιουργική έκφραση.

β) οι εικαστικές και τεχνικές λύσεις που προτείνονται.

γ) η οργάνωση, η πραγματοποίηση δραστηριοτήτων και η παρουσίαση τους σε επίπεδο τάξης ή στη μαθητική κοινότητα ή αλλού.

δ) η διαθεματική /διεπιστημονική προσέγγιση του θέματος (όπου απαιτείται).

ε) το πλήθος και η ετερογένεια των πηγών που επιλέχτηκαν (όπου απαιτούνται).

στ) η προβολή της αειφόρου ανάπτυξης της Τέχνης και του Πολιτισμού.

ζ) ο βαθμός αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών.

II. ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΩΝ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα διαρθρώνεται από τρεις άξονες περιεχομένων, από τους οποίους ο καθένας διαχέεται σε τέσσερις κατακόρυφες στήλες. Στην πρώτη «**Προσδοκώμενα αποτελέσματα, στοχοθεσία**» αναφέρονται οι επιδιωκόμενοι στόχοι του μαθήματος, στη δεύτερη «**Περιεχόμενο - Βασικά θέματα**» αναφέρεται η ύλη του μαθήματος, στην τρίτη «**Ενδεικτικές δραστηριότητες-Λέξεις κλειδιά**» αναφέρονται δημιουργικές εικαστικές ασκήσεις και δράσεις και στην τέταρτη «**Εκπαιδευτικό υλικό**» είναι καταχωρημένο το προτεινόμενο βοηθητικό εποπτικό υλικό.

1ος άξονας			
Μορφοπλαστικά Εικαστικά Στοιχεία			
Προσδοκώμενα αποτελέσματα, στοχοθεσία	Περιεχόμενο-Βασικά θέματα	Ενδεικτικές δραστηριότητες Λέξεις-κλειδιά	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>Οι μαθητές να είναι ικανοί:</p> <p>Να χρησιμοποιούν τα στοιχεία της σύνθεσης στα έργα τους και να εκφράζουν προσωπικούς προβληματισμούς.</p> <p>Να αποκτήσουν κοινωνικές και διαπροσωπικές δεξιότητες.</p>	<p>Μορφοπλαστικά Στοιχεία Σύνθεσης:</p> <p>σημείο</p> <p>γραμμή</p> <p>σχήμα</p> <p>όγκος</p> <p>τόνος (φως και σκιά)</p> <p>χρώμα</p> <p>υφή.</p>	<p>Οι μαθητές:</p> <p>Σχεδιάζουν και δημιουργούν με τα μορφοπλαστικά στοιχεία της σύνθεσης ατομικά ή ομαδικά εικαστικά έργα προσωπικού προβληματισμού σε επίπεδες ή σε τρισδιάστατες κατασκευές με διάφορα υλικά και τεχνικές ή με τη χρήση Η/Υ.</p>	<p>Φωτογραφίες από το φυσικό περιβάλλον που να παραπέμπουν σε γραμμές, σημεία, κλπ</p> <p>Καντίνσκυ: http://www.wassilykandinsky.net/</p> <p>Μιρό: http://www. Joan-miro.net/</p> <p>Πόλλοκ: http://www.jackson-pollock.org/</p> <p>Χρώματα και συναισθήματα, Φωτόδεντρο: http://photo.dentro.edu.gr/lor/r/8521/5931?locale=el</p> <p>Κρούγκερ Μπ.: http://www.barbarakruger.com/art.shtml</p>
<p>Να αναγνωρίζουν τις βασικές αρχές της σύνθεσης σε ένα έργο τέχνης.</p> <p>Να αναλύουν τα μορφοπλαστικά στοιχεία σε ένα έργο τέχνης.</p> <p>Να κατανοούν σε βάθος τους πιθανούς συμβολισμούς σε ένα έργο τέχνης.</p> <p>Να επικοινωνούν εικαστικά, και να εκφράζουν μηνύματα, ιδέες, αλλά</p>	<p>Σχέδιο</p> <p>Βασικές αρχές σύνθεσης</p> <p>συμμετρία - ασυμμετρία</p> <p>ρυθμός - επανάληψη</p> <p>αρμονία-αντίθεση,</p>	<p>Σχεδιάζουν και δημιουργούν ατομικά ή ομαδικά εικαστικά έργα με διάφορα υλικά, τεχνικές ή πολυμέσα, προσωπικού ή κοινωνικού προσανατολισμού.</p>	<p>Art Project Google: https://www.google.com/culturalinstitute/project/art-project</p> <p>Tate gallery: http://www.tate.org.uk/visit/tate-modern</p> <p>MOMA museum: http://www.moma.org/</p>

<p>και τις προσωπικές τους απόψεις για κοινωνικά ζητήματα.</p> <p>Να συνειδητοποιήσουν την έννοια της ταυτότητας.</p> <p>Να αποκτήσουν κοινωνικές δεξιότητες, δεξιότητες επικοινωνίας, αποδοχής του «άλλου» και δεξιότητες επίλυσης ζητημάτων και συγκρούσεων.</p>	<p>ένταση, ιεραρχία.</p>	<p>Σχεδιάζουν και εκπονούν ερευνητικές εργασίες ατομικές ή ομαδικές με διάφορα υλικά τεχνικές ή πολυμέσα,</p> <p>και εικαστικές δράσεις διαπολιτισμικού χαρακτήρα σχετικές με: ταυτότητα – ετερότητα, κ.ά. Ενδεικτικά: μοτίβα, σύμβολα, φωτογραφίες, κ.α.</p>	<p>http://www.slideshare.net/?ss</p> <p>Εκπαιδευτική τηλεόραση: http://www.edutv.gr/deyterobathmia/videos/34-zografiki/</p> <p>Ταινίες και βίντεο</p> <p>Εικαστικές εκθέσεις</p>
--	--------------------------	---	--

<p style="text-align: center;">2^{ος} άξονας</p> <p style="text-align: center;">Σημαντικές Ομάδες, Κινήματα και Τάσεις του 20^{ου} αι.</p>			
<p style="text-align: center;">Προσδοκώμενα αποτελέσματα, στοχοθεσία</p>	<p style="text-align: center;">Περιεχόμενο – Βασικά θέματα</p>	<p style="text-align: center;">Ενδεικτικές δραστηριότητες</p> <p style="text-align: center;">Λέξεις-κλειδιά</p>	<p style="text-align: center;">Εκπαιδευτικό υλικό</p>
<p>Οι μαθητές να είναι ικανοί:</p> <p>Να αναγνωρίζουν και να κατανοούν τα βασικά χαρακτηριστικά σημαντικών Ομάδων, Κινήματων και Τάσεων του 20^{ου} αι.</p> <p>Να εντάσσουν τον αυτοσχεδιασμό και τον πειραματισμό με διάφορα υλικά και τεχνικές στη δημιουργική εικαστική τους διαδικασία.</p> <p>Να διαχειρίζονται ψηφιακά</p>	<p>Arte Povera</p> <p>Land</p> <p>Art-Earth Art</p> <p>Εγκαταστάσεις</p> <p>Dada</p> <p>Εννοιολογική τέχνη</p>	<p>Οι μαθητές :</p> <p>Σχεδιάζουν και δημιουργούν έργα ατομικά ή ομαδικά με διάφορα υλικά μέσα και τεχνικές, για το ανθρωπογενές και το φυσικό περιβάλλον χρησιμοποιώντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κινήματων ή τάσεων του 20^{ου} αι.</p>	<p>ArtePovera:http://www.theartstory.org/movement-arte-povera.htm</p> <p>MOMAMuseum:http://www.moma.org/collection/theme.php?theme_id=10454</p> <p>Ψηφιακά βιβλία (Γ' Λυκείου Ιστορία Τέχνης): http://ebooks.edu.gr/module/ebook/show.php/DSGL-C111/62/475,1807/</p> <p>Εκπαιδευτική τηλεόραση: Γ.Κουνέλης:http://www.edutv.gr/deyterobathmia/giannis-</p>

<p>εικόνες και να εκφράζονται δημιουργικά μέσα από τις δυνατότητες των Η/Υ</p> <p>Να αποκτήσουν δεξιότητες επικοινωνίας και συνεργασίας με άλλα σχολικά περιβάλλοντα μέσω του διαδικτύου και κοινωνικές δεξιότητες, λήψης αποφάσεων, επίλυσης προβλημάτων.</p>	<p>Pop Art</p> <p>Happening</p> <p>Performance</p> <p>Βίντεο τέχνη</p> <p>Graffiti</p> <p>Computer art</p>	<p>Σχεδιάζουν και δημιουργούν έργα ατομικά ή ομαδικά με διάφορα υλικά μέσα ή τεχνικές (Βίντεο τέχνη, Εγκαταστάσεις, Computer art, κ.ά.), και προτείνουν λύσεις παρέμβασης, βελτίωσης και ανατροπής για τα καθημερινά σχολικά ή κοινωνικά θέματα, με μορφές σύγχρονης εικαστικής έκφρασης.</p> <p>Μετατρέπουν το λόγο σε εικόνα και μεταπλάθουν την εικόνα και τον ήχο σε λόγο, ώστε να κατανοήσουν τα κινήματα.</p> <p>Αναλύουν έργα τέχνης</p> <p>Σχεδιάζουν και δημιουργούν εικαστικά έργα ατομικά ή ομαδικά με τη χρήση Η/Υ με περιβαλλοντικό ή κοινωνικό</p> <p>προβληματισμό και τα αναρτούν στο σχολικό δίκτυο.</p>	<p>kounelis</p> <p>Διαδικτυακός τόπος θεμάτων ιστορίας της τέχνης:http://artmag.gr/art-history/art-history/item/5687-fluxus</p> <p>Acceptance, 2008, Bill Viola:http://youtu.be/UJQmV8aPNao</p> <p>The Lovers, 2005, Bill Viola:http://youtu.be/SfnqQmmttxE</p> <p>Μουσική:</p> <p>Βιβάλντι Αντ.: http://youtu.be/aT12QPuSTig</p> <p>Pink Floyd, «The dark side of the moon»: http://youtu.be/K5tft0rYZws</p> <p>Χατζηδάκης Μ., «το χαμόγελο της Τζιοκόντας»: http://youtu.be/Ydo71Z5NO0I</p> <p>Θεοδωράκης Μ. «Il canto della Terra»: http://youtu.be/rBiWn33QCbg</p> <p>Ψηφιακή Βιβλιοθήκη ΑΣΚΤ:http://www.library.asfa.gr/askt1</p> <p>Ελεύθερο πρόγραμμα επεξ.Εικόνας:http://www.gimp.org/</p> <p>Ελεύθερο πρόγραμμα ζωγραφικής: http://download.cnet.com/Pencil/3000-6677_4-88272.html</p> <p>διαδικτυακή πλατφόρμα δημιουργίας παρουσιάσεων:</p>
--	--	---	---

	Βασική επεξεργασία ψηφιακής εικόνας.		http://prezi.com/ Ιστοσελίδα για την κινούμενη εικόνα: http://www.kinoumeno.gr/index.html Ταινίες και βίντεο Εικαστικές εκθέσεις
--	--------------------------------------	--	---

3 ^{ος} άξονας			
Αρχιτεκτονική, Εφαρμοσμένες και Παραδοσιακές τέχνες			
Προσδοκώμενα αποτελέσματα στοχοθεσία	Περιεχόμενο - Βασικά θέματα	Ενδεικτικές δραστηριότητες Λέξεις-κλειδιά	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>Οι μαθητές να είναι ικανοί:</p> <p>Να αναγνωρίζουν το αρχιτεκτονικό ύφος στο ανθρωπογενές περιβάλλον τους.</p> <p>Να αποκτήσουν διαπροσωπικές δεξιότητες, να διαχειρίζονται την ταυτότητά τους, να συνεργάζονται, να συναποφασίζουν και να προτείνουν λύσεις.</p>	<p>Παραδοσιακό, Τοπικό, Σύγχρονο και Μοντέρνο ύφος στην Αρχιτεκτονική</p> <p>Είδη προοπτικής, προοπτική με 1 σημείο φυγής & προοπτική με 2 σημεία φυγής</p>	<p>Οι μαθητές :</p> <p>Σχεδιάζουν και δημιουργούν εικαστικά ατομικά ή ομαδικά έργα με διάφορα υλικά μέσα ή τεχνικές, παρατηρώντας παραδοσιακούς ή σύγχρονους οικισμούς στη πόλη τους (κτίρια, γέφυρες σιντριβάνια, πλατείες, κ. α).</p> <p>Σχεδιάζουν εικαστικά έργα με τη χρήση προοπτικής.</p> <p>Ενδεικτικά: των προσφιλών χώρων, της ιδανικής πόλης, του δωματίου, του σπιτιού, του σχολείου τους, κ.ά.</p>	<p>Εποπτικό υλικό Μουσείου Μπενάκη:</p> <p>http://www.benaki.gr/index.asp?lang=gr&id=3030101</p> <p>Αρχείο του Μπαουχάουζ: http://www.bauhaus.de/de/</p> <p>Εκπαιδευτική τηλεόραση: http://www.edutv.gr/de/terobathmia/videos/19perivallon/</p> <p>Λίστα των Μνημείων Παγκ. Πολ. Κλ. Unesco: http://whc.unesco.org</p>

		<p>Σχεδιάζουν και κατασκευάζουν μακέτες ατομικές ή ομαδικές με διάφορα υλικά και μέσα, ιδανικού περιβάλλοντος ή χώρου, με γνώμονα την αειφόρο ανάπτυξη.</p> <p>Σχεδιάζουν και δημιουργούν βίντεο-εικονικές ξεναγήσεις για την πόλη τους, ή εικονικές περιηγήσεις σε μουσεία του τόπου τους, και τις αναρτούν στο σχολικό δίκτυο.</p> <p>Ευαισθητοποιούνται προβληματίζονται και συμμετέχουν με εικαστικές δράσεις για τη προστασία του περιβάλλοντος και τη αειφόρο ανάπτυξη ως ενεργοί πολίτες.</p>	<p>/en/list/</p> <p>Ταινίες και βίντεο</p> <p>Εικαστικές εκθέσεις</p>
<p>Να αναγνωρίζουν μορφές εφαρμοσμένων και παραδοσιακών τεχνών.</p> <p>Να χρησιμοποιούν ανάλογες τεχνικές και υλικά στις εικαστικές τους δημιουργίες.</p> <p>Να αποκτήσουν κριτική στάση απέναντι στα υπάρχοντα στερεότυπα.</p> <p>Να αναγνωρίζουν και να χρησιμοποιούν τα βασικά στοιχεία του κόμικς και της γελοιογραφίας.</p> <p>Να ερμηνεύουν τα διεθνή σύμβολα να τα τροποποιούν και να σχεδιάζουν νέα,</p>	<p>Γραφιστική</p> <p>Εικονογράφιση</p> <p>Φωτογραφία</p> <p>Δημιουργία κινούμενης εικόνας</p> <p>Διακόσμηση εσωτερικών χώρων</p> <p>Βιομηχανικός σχεδιασμός αντικειμένου</p>	<p>Σχεδιάζουν και εκπονούν συνθετικές εργασίες, αναζητούν και σχεδιάζουν τις κοινές εικαστικές μορφές, τα σύμβολα, τα μοτίβα και τα θέματα διαφορετικών πολιτισμών.</p> <p>Σχεδιάζουν και δημιουργούν: Φωτοκολάζ, Κόμικς, Γελοιογραφία, Κινούμενη εικόνα, με διαφορετικές τεχνικές και μέσα ορμώμενοι από προσωπικούς προβληματισμούς για κοινωνικά θέματα.</p> <p>Διατυπώνουν εικαστικά τις απόψεις τους, προτείνοντας λύσεις κοινωνικής προόδου ως ενεργοί πολίτες.</p>	<p>Τεχνικές κινούμενης εικόνας:</p> <p>http://www.kinoumenog.gr/</p> <p>http://www.barbarakruger.com/</p> <p>Πλατφόρμα δημιουργίας κόμικς:</p> <p>http://www.pixton.com/gr/</p>

<p>σύμφωνα με τη προσωπική τους αντίληψη.</p> <p>Να γνωρίσουν την λαϊκή τοπική τέχνη και παράδοση και τα καλλιτεχνικά παραδοσιακά επαγγέλματα.</p> <p>Να αποκτήσουν κοινωνικές δεξιότητες (σχετικά με τη προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και του περιβάλλοντος)</p>	<p>Κεραμική, Υφαντική, Αργυροχρυσοχοΐα, Ξυλογλυπτική</p>	<p>Σχεδιάζουν την διακόσμηση οικείων ή προσωπικών χώρων.</p> <p>Σχεδιάζουν και δημιουργούν αφίσες με κοινωνικό προβληματισμό,</p> <p>Ενδεικτικά:</p> <p>Διαπολιτισμικότητα, Περιβάλλον φυσικό και ανθρωπογενές, Αειφόρος ανάπτυξη, Ετερότητα, κ.α.</p> <p>Επινοούν και σχεδιάζουν νέα σύμβολα και διακοσμητικά μοτίβα για επίκαιρα θέματα (κατά της βίας, της ετερότητας κ.α.).</p> <p>Σχεδιάζουν και εκπονούν συνθετικές εργασίες για τη τοπική καλλιτεχνική παράδοση (κεραμικά, κοσμήματα, κεντήματα, υφαντά, κ.α.)</p> <p>Σχεδιάζουν και δημιουργούν εικαστικά έργα ατομικά ή ομαδικά με</p> <p>τοπικές παραδοσιακές τεχνικές, προσαρμοσμένες στις δυνατότητες του σχολείου.</p> <p>Σχεδιάζουν και εκπονούν συνθετικές εργασίες και δημιουργούν έργα ατομικά ή ομαδικά με διάφορα υλικά και τεχνικές, εμπνευσμένα από την Τοπική ή Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά.</p>	<p>Λαογραφικά Μουσεία της Ελλάδας:</p> <p>http://odysseus.culture.gr/h/1/gh110.jsp?theme_id=23</p> <p>Κέντρο Λαογραφίας Ακαδημίας Αθηνών: http://www.kentrolaografias.gr/</p> <p>Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης: http://www.melt.gr/</p> <p>Μουσείο Μπενάκη: http://www.benaki.gr/</p> <p>Εκπαιδευτική τηλεόραση:</p>
--	--	---	---

			http://www.edutv.gr/de/terobathmia/videos/47/tehn-epagg-ekpaidefsi/
--	--	--	---

ΘΕΑΤΡΟ

Ι. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

Γενικός σκοπός και Φιλοσοφία του Θεάτρου

Ο γενικός σκοπός της διδασκαλίας του Θεάτρου στο σχολείο είναι η ανάπτυξη των φυσικών, διανοητικών και ψυχικών ικανοτήτων των μαθητών, η απελευθέρωση των συναισθημάτων και της φαντασίας τους, καθώς και η καλλιέργεια της κοινωνικότητας και «πολιτεϊότητάς» τους, ώστε να μπορούν να εκφράζονται δημιουργικά είτε στην τέχνη του Θεάτρου είτε χρησιμοποιώντας το ως μεθοδολογικό εργαλείο για την κατανόηση του κόσμου.

Θα λέγαμε με μια φράση πως το Θέατρο στην εκπαίδευση καλεί τους μαθητές να «σκέφτονται διαφορετικά», αφού αποτελεί μια πλήρη πολιτιστική έκφραση, μια «κουλτούρα δημιουργικότητας»

Ως προς τη φιλοσοφία της διαδικασίας της μάθησης σήμερα διακρίνουμε τέσσερις παιδαγωγικές «σχολές», που διαφοροποιούνται στους στόχους, στην ποιότητα της γνώσης και στη μεθοδολογία που προτείνουν.

Η Σχολή της Ακαδημαϊκής Κατεύθυνσης προτείνει τον σχεδιασμό του Π.Σ. με κριτήριο το αντικείμενο της γνώσης (Τι;) και ξεχωρίζει για τον αυστηρά επιστημονικό της χαρακτήρα. Αντίθετα, η Σχολή της Ανθρωπιστικής Κατεύθυνσης θέτει τον μαθητή στο κέντρο της μαθησιακής διαδικασίας (Ποιος;) δίνοντας μεγάλη σημασία στην ψυχική και συναισθηματική ισορροπία του, καθώς και στην ηθική και πνευματική του καλλιέργεια. Ακολούθως, η Σχολή της Κοινωνικής Αναδόμησης τονίζει σήμερα περισσότερο τα κοινωνικά, πολιτικά και οικονομικά χαρακτηριστικά της εκπαίδευσης (Γιατί;), συνδέοντας άμεσα τον μαθητή με τον αυριανό ενήλικα πολίτη. Τέλος, η Σχολή της Συστημικής Προσέγγισης προσεγγίζει τη μάθηση ως σύστημα αποτελεσματικής διαδικασίας με στόχο την αξιολόγηση της διδασκαλίας και την αριστεία των μαθητών (Πώς, Πόσο καλά;).

Οι σημερινοί σχεδιαστές των Π. Σ. των γνωστικών αντικειμένων της Καλλιτεχνικής Παιδείας θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας όλες τις Σχολές, να κρίνουμε όσο μπορούμε τις δυνατότητες αλλά και αδυναμίες τους σε σχέση με τους στόχους και τη φιλοσοφία ενός σύγχρονου Π. Σ., και βέβαια το πόσο λειτουργικές είναι οι προτάσεις τους στο πλαίσιο της ελληνικής κοινωνίας και εκπαιδευτικής πραγματικότητας.

Σύμφωνα με τα σημερινά πρότυπα εκπαίδευσης ο μαθητής είναι στο κέντρο της μαθησιακής διαδικασίας, αντιμετωπίζεται στο σύνολό του ως προσωπικότητα και επομένως απαιτείται η ισόρροπη συναισθηματική, γνωστική-πνευματική και σωματική του ανάπτυξη.

Όπως έχει διαπιστωθεί τόσο από τις σύγχρονες τάσεις στην Παιδαγωγική, όσο και μέσα από τη σχολική εμπειρία των τελευταίων δεκαετιών το Θέατρο στην εκπαίδευση μπορεί να παίξει ένα σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών.

Το υπάρχον ΑΠΣ για το μάθημα της Αισθητικής Αγωγής (Φ.Ε.Κ. αρ. 131/τ. Β' - 7 Φεβ. 2002, άρθρο 39, σ.σ.1377-1380) αναφέρει ότι η Αισθητική Αγωγή καλλιεργεί τρεις φυσικές λειτουργίες, **τις αισθήσεις, την αντίληψη και την πράξη** και βέβαια η εκπαιδευτική διαδικασία θα πρέπει να καλύπτει ισορροπα και τις τρεις αυτές λειτουργίες καλλιεργώντας τα εκφραστικά μέσα και τη φαντασία του μαθητή, προάγοντας την αισθητική του θεωρητικά και πρακτικά και φέρνοντάς τον σε επαφή με τα έργα τέχνης και τους καλλιτέχνες, αλλά προπάντων παρακινώντας τον σε δημιουργικές ατομικές και ομαδικές δραστηριότητες εντός και εκτός σχολείου.

Πράγματι, στο αντικείμενο του Θεάτρου οι μαθητές καλούνται να ελευθερώσουν το σώμα, τη φωνή, και τις αισθήσεις τους τόσο με ασκήσεις σωματικής έκφρασης, όσο και με παιχνίδια ψυχοδυναμικής και αυτοσχεδιασμούς. Να επικοινωνήσουν με τους άλλους, την ομάδα, αναπτύσσοντας σχέσεις μέσα στον χώρο δράσης. Να εκφράσουν τα συναισθήματα, τις σκέψεις και εμπειρίες τους με λεκτική αλλά και μη-λεκτική, συμβολική γλώσσα. Να αναλύσουν και να συνθέσουν ρόλους και χαρακτήρες, συμμετέχοντας ως **δημιουργοί** σε όλο το φάσμα της θεατρικής διαδρομής, από τη δραματολογία και τη δραματική επεξεργασία ενός έργου ως τη σκηνική του σύλληψη (παράσταση).

Όσο για τα κοινωνικά και πολιτικά/οικονομικά χαρακτηριστικά της εκπαίδευσης (στα οποία εστιάζει η τρίτη σχολή), είναι γεγονός ότι πρέπει να μας απασχολήσουν σοβαρά, εφόσον κράτος και εκπαιδευτική κοινότητα ενσωματώνουν στην ελληνική μαθητική κοινότητα παιδιά μεταναστών από χώρες με διαφορετική γλώσσα, θρησκεία, έθιμα και ό,τι αποκαλούμε «πολιτισμό».

Ένα σύγχρονο Π. Σ. θα λάβει υπόψη του τον σημαντικό αυτόν παράγοντα της διαπολιτισμικότητας, που θα διέπει τόσο τη θεωρητική όσο και την πρακτική προσέγγιση των διδακτικών αντικειμένων.

Το Θέατρο μπορεί να αποτελέσει παραδειγματικό άξονα για να προσεγγίσουμε τα ευαίσθητα κοινωνικά θέματα και να εφαρμόσουμε στη διδακτική πράξη ένα πλαίσιο κανόνων συμπεριφοράς που θα αποβλέπουν στην **ενσυναίσθηση** και **υγιή κοινωνική συνύπαρξη** με τους άλλους.

Πιστεύουμε μάλιστα ότι αξίζει τον κόπο να ασχοληθούμε ιδιαίτερα στον σχεδιασμό του Π.Σ. Θεάτρου με αυτό το κομμάτι της «θεατροπαιδαγωγικής». Να γίνει αυτό το θεμελιακό ζήτημα στο πώς βλέπουμε το θέατρο στο σχολείο.

Στο πλαίσιο ενός «κοινωνικού σχολείου» συνδέουμε στο παρόν Π.Σ. το θέατρο με την κοινωνία: το θέατρο είναι κοινωνία σωμάτων και ψυχών, ενώνει τους συμμετέχοντες σ' έναν κοινό χώρο, χτίζει μια κοινή «γλώσσα» που ξεπερνά τις διαφορές, είναι ο χώρος όπου Εγώ μεταμορφώνομαι στον Άλλο, κι ο Άλλος γίνεται Εγώ. Ας μην ξεχνάμε ότι η θεατρική πράξη ενέχει την τελετουργία στις ρίζες της, ο κύκλος που σχηματίζουν τα σώματά μας επαναφέρει τον αρχέγονο χορό των μυημένων στα μυστήρια του Διονύσου.

Δίνουμε έτσι έναν ξεχωριστό χαρακτήρα στις δικές μας ελληνικές «προτάσεις» απέναντι στο άκρως διδακτικό/γνωσιοκεντρικό Drama των αγγλικών προτάσεων, αλλά και στο Jeu Dramatique – την καλλιτεχνική δημιουργία των γαλλικών σχολείων που στηρίζεται στο partenariat, τη συνδιδασκαλία παιδαγωγού και ηθοποιού. Γιατί όσο κι αν και τα δύο μοντέλα αποτέλεσαν πηγή έμπνευσής μας επί μακρόν, σήμερα η δική μας κοινωνική και εκπαιδευτική πραγματικότητα δεν μπορεί παρά να επηρεάσει και το αντικείμενο του Θεάτρου, που εξ ορισμού έχει άμεση σχέση με τον διάλογο, δημιουργεί σχέσεις, μας δίνει λόγο απέναντι στον συμπαίκτη μας, λόγο απευθυντικό, πολιτικό, κριτικό, δημοκρατικό.

Οι λέξεις «κλειδιά» είναι **έκφραση - διαφορά - επικοινωνία - ομάδα - διάλογος - σχέσεις – κοινωνία - πολιτισμός**

Άξονες

Το Θέατρο στο σχολείο προσεγγίζεται σε σχέση με δύο κύριους παιδαγωγικούς άξονες.

Πρωταρχικά ως **βίωμα** - πρακτική εμπειρία του μαθητή που εκφράζεται με το σώμα, την κίνηση στον χώρο, την εξερεύνηση των αισθήσεων, και την επικοινωνία με τον άλλο προσαρμόζοντας τη συμπεριφορά του στις συνθήκες των ασκήσεων, των αυτοσχεδιασμών, με ταυτόχρονη εξοικείωση με το δραματικό έργο και τη σκηνική δράση, και τέλος με την κορύφωση της θεατρικής του εμπειρίας, την ομαδική δημιουργία της παράστασης.

Έτσι, στην παιδαγωγική του διαδρομή το θέατρο δεν στοχεύει στη γνώση με τον παραδοσιακό ακαδημαϊκό της προσανατολισμό, η γνώση εδώ είναι κριτική, δυναμική, αφού αποκτάται όχι παθητικά, αλλά μέσα από ενεργητικές διαδικασίες. Στο θέατρο θεωρία και πράξη είναι αλληλένδετες. Αν το βίωμα στις σύγχρονες παιδαγωγικές τάσεις θεωρείται σημαντικό για την κατάκτηση της γνώσης, στη Θεατρική Αγωγή αποτελεί τον κεντρικό άξονα προσέγγισης του αντικειμένου, αφού ο μαθητής γνωρίζει τον δραματικό και σκηνικό κώδικα και εκφράζεται μ' αυτόν μέσα σε εργαστηριακές συνθήκες και πρακτικές εφαρμογές.

Η δεύτερη προσέγγιση αφορά στην αντιμετώπιση του Θεάτρου ως **πολιτισμική δημιουργία**: ο μαθητής μελετά τον δραματικό κώδικα, γνωρίζει τα θεατρικά έργα στην ιστορική τους διαδρομή, αλλά και προσεγγίζει ως θεατής κριτικά τη θεατρική παράσταση, αναλύει τα δομικά της στοιχεία, ερευνά επίσης τα επαγγέλματα του θεάτρου, ενώ συμμετέχει ή παρεμβαίνει σε θεατρικές δημιουργίες στο ευρύτερο κοινωνικό του περιβάλλον και σε εκπαιδευτικά προγράμματα που συνδέουν την Τέχνη/Θέατρο με τον Πολιτισμό και την Κοινωνία.

Με το θέατρο ως εφαρμογή ο μαθητής περνά σταδιακά σε μια συνθετική αντίληψη του Κόσμου, ενώ συγχρόνως τολμά και την προσωπική του ένταξη στο κοινωνικό πλαίσιο. Μαθαίνει παίζοντας τα γεγονότα της ζωής, ερμηνεύει την ανθρώπινη συμπεριφορά, αναλύει τους χαρακτήρες και εμβαθύνει στα προβλήματα και στις ανθρώπινες σχέσεις. Έτσι αποκτά τη δική του κοσμοθεωρία, τοποθετεί τον εαυτό του απέναντι στο πολιτισμικό γίνεσθαι, αξιολογώντας τα παγκόσμια δημιουργήματα της τέχνης, αλλά και εκτιμώντας την εθνική πολιτισμική του ταυτότητα.

Στόχοι

Η θεατρική εκπαίδευση στο σχολείο συμβάλλει στην αειφορία των μαθητών, ιδιαίτερα με την ανάπτυξη της αυτονομίας και της δημιουργικότητάς τους, την ποικιλότητα στα μέσα έκφρασης και την εξοικείωσή τους με τους επικοινωνιακούς κώδικες (λεκτικούς και μη), τις σύγχρονες απαιτήσεις και τις αξίες της κοινωνίας και του πολιτισμού ευρύτερα.

Συνοπτικά οι στόχοι της διδασκαλίας του θεάτρου στο σχολείο μπορούν να διατυπωθούν ως εξής:

- Εξερεύνηση του σώματος ως μέσου έκφρασης και επικοινωνίας
- Κατανόηση βασικών εννοιών του θεατρικού κώδικα, αξιοποίηση των δράσεων και των βημάτων από την έκφραση ως την καλλιτεχνική δημιουργία
- Συνεργασία με τα άλλα μέλη της ομάδας, επίλυση συγκρούσεων, συλλογική παραγωγή έργου

- Αναγνώριση των δραματικών στοιχείων ενός αφηγηματικού κειμένου και επαλήθευση της δράσης και των χαρακτήρων στη σκηνή
- Καλλιέργεια των γλωσσικών δεξιοτήτων και της γραπτής σύνθεσης των μαθητών, ώστε να προκύψει ένα δημιουργικό Εργαστήριο Γραφής
- Η γνωριμία και εξοικείωση των μαθητών με το επαγγελματικό θέατρο, συνεργασία με καλλιτέχνες στο σχολείο (ηθοποιοί, σκηνοθέτες, σκηνογράφοι, θεατρικοί συγγραφείς)
- Η δημιουργία ομαδικού έργου, της παράστασης, με ανάληψη δραστηριοτήτων από τους μαθητές που καλύπτουν όλες τις φάσεις προετοιμασίας και παρουσίασης ενός έργου (συγγραφή έργου – προετοιμασία ρόλων – σκηνοθεσία – σκηνογραφία – ενδυματολογία – μουσική, ήχος – φωτισμός – κατασκευή προγράμματος, αφίσας)
- Η αξιοποίηση του θεάτρου ως μέσου αποδοχής και εκτίμησης της διαφορετικότητας και πολυπολιτισμικότητας της κοινωνίας μας
- Σύνδεση του θεάτρου, ως πολιτιστικού προϊόντος, με τις τοπικές κοινότητες – έξοδος των μαθητών στην κοινωνία (το θέατρο ως εργαλείο κατανόησης του κόσμου)

Διδακτικές προσεγγίσεις - Μεθοδολογία

Στην εκπαιδευτική διαδικασία το θέατρο αντικαθιστά τις παλιές διδακτικές μεθόδους, ενεργοποιεί δυναμικά τον μαθητή, ο οποίος γίνεται κέντρο και καταλύτης της θεατρικής πράξης. Η προσωπική του συμμετοχή στην επεξεργασία του γνωστικού αντικείμενου σε συνδυασμό με την πρακτική εφαρμογή, τη συναισθηματική ελευθερία και ψυχική αποφόρτιση του «σχολικού διδακτισμού» οδηγεί σε μια γόνιμη, επαναστατική μέθοδο πρόσληψης και στην ανάπτυξη μιας νέας παιδαγωγικής προσέγγισης.

Στο θέατρο δεν ακολουθούμε μία και μοναδική μέθοδο, ο χαρακτήρας του αντικείμενου επιτρέπει μια σύνθετη μορφή διδασκαλίας, που περνά από τις βιωματικές διαδικασίες, την ομαδική δημιουργία, ως την έρευνα πεδίου, τα εκπαιδευτικά πολιτισμικά προγράμματα/projects, και τις επισκέψεις σε θέατρα και πολιτιστικούς χώρους ή τις προσκλήσεις καλλιτεχνικών θεατρικών σχημάτων ή επαγγελματιών του θεάτρου στο σχολείο. Το σχολείο αποκτά μια διαφορετική ταυτότητα, είναι όντως ένα Νέο Σχολείο, «ανοιχτό» στον πολιτισμό και την κοινωνία, ελεύθερο και δημοκρατικό.

Για να πετύχει το μάθημα του θεάτρου πρέπει να είναι **καινοτόμο** στη διδακτική του προσέγγιση, όποια κι αν είναι αυτή:

- Να δίνει πρωτοβουλίες και ευθύνες στους μαθητές, που οι ίδιοι βρίσκονται στο κέντρο της παιδαγωγικής πράξης.
- Να προτάσσει πάντοτε τη βιωματική διαδικασία στην θεατρική διαδρομή για τη μετάδοση της γνώσης.
- Να ενθαρρύνει τη δημιουργική ατομική έκφραση, την τολμηρή καλλιτεχνική πρόταση, να προάγει τις δεξιότητες και τα ταλέντα των μαθητών.
- Να καλλιεργεί τη συνείδηση της ομάδας, της συλλογικής λήψης αποφάσεων (η θεατρική ομάδα είναι μια μικρή κοινότητα).
- Να δίνει ερεθίσματα και να τονώνει την παρατήρηση, την κριτική σκέψη, την έρευνα, τη σύνδεση των γνωστικών αντικειμένων και βέβαια των τεχνών μεταξύ τους.
- Να ενισχύει τη διαφοροποιημένη διδασκαλία με εργαστήρια τεχνών, παρεμβάσεις καλλιτεχνών, σχέδια εργασίας των μαθητών

με αξιοποίηση άλλων αντικειμένων και έρευνα σε βιβλιοθήκες, mediatheques, μουσεία, αρχεία θεάτρων κ. ά.

Ο Θεατροπαιδαγωγός καλείται να παίξει έναν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο.

Καταρχήν να «μπει στο πετσί» του νέου ρόλου του, στηρίζοντας τη βιωματική διαδικασία στη θεατρική πράξη, τονώνοντας τις δημιουργικές ικανότητες και δεξιότητες των μαθητών, «ακούγοντας» τις προτάσεις τους και διεγείροντας τη φαντασία και τις αισθήσεις τους.

Να μπορεί να γεφυρώνει τις διαφορές και αντιθέσεις στο επίπεδο της ομάδας, διακριτικά και μέσα από το βίωμα, το παράδειγμα. Να έχει την ικανότητα της παιδαγωγικής αποδοχής και «κοινωνικής ένταξης» όλων των μαθητών, παρέχοντας ίσες ευκαιρίες σε όλους τους νέους για δημιουργία.

Παράλληλα να λειτουργεί συντονιστικά/καθοδηγητικά προωθώντας τους μαθητές στις ομαδικές εργασίες/projects όσον αφορά στη Δραματουργία, στην Ιστορία, στην Αισθητική, και στην Κοινωνιολογία του Θεάτρου, πάντα διευρύνοντας μεθοδολογικά το πεδίο έρευνας και γνώσης (διαδίκτυο αλλά και έρευνα πεδίου στον επαγγελματικό χώρο/θέατρα).

Τέλος, να προετοιμάζει τους νέους δημιουργώντας τα κατάλληλα ερεθίσματα (επισκέψεις στο θέατρο, γνωριμίες με καλλιτέχνες κλπ), ώστε να εξοικειωθούν με τον κόσμο και τα επαγγέλματα του θεάτρου προκειμένου να ασχοληθούν αργότερα με κάποιο επάγγελμα και να έχουν το εφόδιο της πολιτιστικής εμπειρίας και του ανοίγματος προς την κοινωνία.

Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση ενός εκπαιδευτικού συστήματος σήμερα τείνει να αναπτύξει μια μεθοδολογία ως προς τους δείκτες ποιότητάς της, που διαφέρουν ανάλογα με τους στόχους, τις κοινωνικές και πολιτικές παραμέτρους του εκάστοτε εκπαιδευτικού συστήματος, αλλά και της εθνικής εκπαιδευτικής πολιτικής (ανά κράτος).

Μιλώντας για αξιολόγηση στα αντικείμενα της Αισθητικής Αγωγής, πρέπει να κατανοήσουμε την ιδιαιτερότητα που παρουσιάζουν. Δεν είναι γνωσιοκεντρικά αντικείμενα, δεν έχουμε μια αυστηρά συγκεκριμένη «ύλη» ούτε μετρήσιμους δείκτες αποτελεσματικότητας. Ο μαθητής κρίνεται στο σύνολό του ως προσωπικότητα, η οποία εκφράζεται μέσα από την κάθε τέχνη, ανακαλύπτει και μελετά το έργο τέχνης, βιώνει τη συγκίνηση, αποκτά αισθητικά κριτήρια και αντιλαμβάνεται την καλλιτεχνική δημιουργία ως πολιτισμικό αγαθό.

Στο θέατρο ο μαθητής αντιμετωπίζεται και κρίνεται ως άτομο, αλλά και ως σύνολο ομάδα. Εδώ ο θεατροπαιδαγωγός οφείλει να συνδυάζει πολλές και καινοτόμες μορφές αξιολόγησης τόσο του μαθητή, των μαθητών, όσο και του ίδιου του έργου του.

Ο μαθητής μπορεί να αξιολογηθεί μέσα από την ατομική επίδοση, τις αντιληπτικές του ικανότητες, τις δεξιότητες που καλείται να αναπτύξει (παρατηρητικότητα, αυτοσυγκέντρωση, φαντασία, ενσυναίσθηση) και γενικά το ενδιαφέρον του για όλη τη διαδρομή της θεατρικής αγωγής (ασκήσεις, αυτοσχεδιασμοί, ατομικές δράσεις, δραματουργία και ανάλυση δραματικού κειμένου, εργαστήρι γραφής, ιστορία και θεωρία θεάτρου, συμμετοχή ως δημιουργός σε παράσταση κ.ά.). Μια καρτέλα ατομική του μαθητή θα ενημερώνει τον παιδαγωγό για το επίπεδο συμμετοχής του σε κάθε δράση. Αξιολογείται επίσης ως μέρος του συνόλου, κρίκος μιας ομάδας, η προσπάθειά του προσαρμογής, η ανεκτικότητα στους άλλους, η επικοινωνιακή του δύναμη, η ικανότητα να λύνει διαφορές/συγκρούσεις.

Ερωτήματα που πρέπει να προβληματίσουν τον θεατροπαιδαγωγό είναι:

Πόσο επέδρασε το θέατρο και στους δυο άξονές του, ως βίωμα και ως πολιτισμική δημιουργία, στον μαθητή;

Διαπιστώνουμε αλλαγές στον τρόπο που επικοινωνεί, που συνδιαλέγεται με τους άλλους, που συνεργάζεται με την ομάδα;

Αν στην αρχή παρουσίαζε προβλήματα προσαρμογής στη θεατρική ομάδα, π. χ. δεν ήταν «ανοιχτός», «διαθέσιμος», στη συνέχεια μπόρεσε να ξεπεράσει αυτές τις δυσκολίες, έμαθε να «ακούει» τους άλλους;

Άλλαξε ο τρόπος που βλέπει την κοινωνία, τον ενεργό πολίτη («πολιτειότητα»), διαφοροποιήθηκαν και πώς οι σχέσεις του με τους άλλους;

II. Το Πρόγραμμα Σπουδών Θεάτρου – Το περιεχόμενό του (σε στήλες)

Καταρχήν, στο παρόν Πρόγραμμα Σπουδών Θεάτρου καταθέτουμε τη διδασκαλία του θεάτρου σε τρία επίπεδα, με κριτήριο τον βασικό σκοπό στο κάθε επίπεδο.

Βέβαια, τα επίπεδα προσδιορίζουν και την σταδιακή πρόοδο του μαθητή στη θεατρική διαδρομή: έτσι, προχωράμε στις βιωματικές διαδικασίες με αντίστοιχη ανάπτυξη της γνώσης, ενώ καλλιεργούμε την ομαδική συνεργατική δουλειά όλο και περισσότερο, και ενδυναμώνουμε αντίστοιχα την κοινωνική και πολιτική συνείδηση του μαθητή. Η σπειροειδής εξέλιξη και διάταξη των διδακτικών κατηγοριών που επανέρχονται σε ψηλότερο και ευρύτερο επίπεδο αποτελεί βασικό στοιχείο των Π. Σ.

Τα επίπεδα αυτά είναι τα εξής:

- **Α΄ Επίπεδο: Έκφραση – Δημιουργία**
- **Β΄ Επίπεδο: Καλλιτεχνική δημιουργία – Θεατρική παράσταση**
- **Γ΄ Επίπεδο: Θέατρο και Κοινωνία**

Η πρώτη στήλη αναφέρεται στη στοχοθεσία κάθε δραστηριότητας και διδακτικής προσέγγισης, δηλαδή στις προσδοκώμενες δεξιότητες του μαθητή και στην αναμενόμενη κατάκτηση του αντικειμένου στο κάθε στάδιο της παιδαγωγικής διαδικασίας.

Οι στόχοι εδώ δεν είναι απλά διδακτικοί αλλά και εκφραστικοί, συνδυάζουν τη γνώση με την πράξη. Δεν είναι απόλυτα καθοριστικοί, αλλά αποτελούν ευέλικτες, καθοδηγητικές κατευθύνσεις που θα διαμορφωθούν και θα εμπλουτισθούν από τη διδακτική πράξη.

Η δεύτερη στήλη περιλαμβάνει τα θέματα της θεατροπαιδαγωγικής ή αλλιώς τις μεθόδους διδασκαλίας του εκάστοτε αντικειμένου. Επιχειρείται εδώ η εφαρμογή της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, με έμφαση στη μαθητοκεντρική παιδαγωγική, ταυτόχρονη ή συνδυαστική διδασκαλία με άλλους συνεργάτες (καλλιτέχνες, συγγραφείς, εμπυχωτές κ. ά), με τη χρήση τεχνολογίας, διαδικτύου, εκπαιδευτικών προγραμμάτων, projects, συνεντεύξεων, φύλλων εργασίας, με συνεργασία κοινωνικών δικτύων και ομάδων. Δίνει δυνατότητες στη λήψη αποφάσεων από τους μαθητές, στην ανάπτυξη πρωτοβουλιών, κριτικής σκέψης και βέβαια στην ομαδική και συλλογική δουλειά (μοίρασμα ρόλων, ευθυνών κλπ).

Η τρίτη στήλη είναι η «καρδιά» του Π.Σ., εδώ εικονίζονται όλες οι δράσεις των μαθητών, περιγράφονται τα βήματα της θεατρικής διαδρομής: ασκήσεις ατομικές και ομαδικές, απλές και σύνθετες, αυτοσχεδιασμοί απλοί και αυτοσχεδιασμοί σκηνοί, ανάλυση δραματικών στοιχείων ενός αφηγηματικού έργου, μεταγραφή του σε δραματικό κείμενο/εργαστήριο γραφής – τα βήματα της ομάδας από την επιλογή έργου, διανομή ρόλων, δημιουργία σκηνοί, τη σύνθεση κοστουμιών (μάσκας), την ηχητική-μουσική κάλυψη του έργου και τον φωτισμό του ως τη θεατρική παράσταση. Τέλος, περιλαμβάνονται δράσεις εκτός σχολείου: επισκέψεις σε θέατρα, μουσεία, πολυχώρους, συναντήσεις και εργαστήρια με επαγγελματίες θεάτρου – άνοιγμα στην κοινωνία, συμμετοχή σε φεστιβάλ ή άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις τοπικής κοινωνίας κ.ά.

Η τέταρτη στήλη περιλαμβάνει το εκπαιδευτικό υλικό.

α. Οι χώροι διδασκαλίας, αίθουσα σχολείου με τον εξοπλισμό της (φροντιστηριακό υλικό), ή ένα κλειστό ή ανοιχτό θέατρο για κάποια ειδικά μαθήματα (συνεργασία με επαγγελματία καλλιτέχνη), π.

χ. σκηνογραφίας. Ακόμη, ένα Μουσείο με συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή υλικό κατάλληλο για το μάθημα του Θεάτρου.

β. Βιβλία, σχολικά ή άλλα, περιοδικά, αποκόμματα εφημερίδων (άρθρα, κριτικές), προγράμματα θεάτρου- video, επίσης CD-ROM – συνίσταται η χρήση Βιβλιοθήκης Δήμου ή άλλης, αρχειοθήκης (mediatheque) με οπτικοακουστικό υλικό

γ. Εκπαιδευτικό υλικό Μουσείων: (π. χ. πίνακες ζωγραφικής)

δ. Οι ίδιες οι παραστάσεις επαγγελματικών θεάτρων, όπως και οι κινηματογραφικές ταινίες θεατρικών έργων ή σχετικές με αντικείμενο έρευνας

ε. Τα απαιτούμενα υλικά (ενδυματολογικά, αξεσουάρ, αντικείμενα, κατασκευές, φώτα, ηχητικά, μουσικά όργανα κλπ) για μια παράσταση

ΕΞΟΙΚΕΙΩΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Α' Επίπεδο: Έκφραση - Δημιουργία

Προσδοκώμενα αποτελέσματα/στόχοι	Μέθοδος - Θέματα	Δραστηριότητες	Προτεινόμενο Υλικό
<p>1. Να μπορεί ο μαθητής να εκφράζεται μέσα από το σώμα του, να εξερευνά την κίνηση μέσα στον χώρο, να προσαρμόζει το σώμα του στις εκάστοτε συνθήκες</p> <p>Να συνειδητοποιήσει τη σημασία της αναπνοής για τη στήριξη του σώματος</p> <p>Να ενεργοποιεί όλα τα αντηχεία της φωνής – να μάθει τις βασικές αρχές της αγωγής του λόγου (ανάπτυξη των φωνητικών δυνατοτήτων)</p> <p>Να επικοινωνεί με τους άλλους και να αντιλαμβάνεται την έννοια της ομάδας (συντονισμός κινήσεων, επικοινωνία σωμάτων στον χώρο, εμπιστοσύνη)</p> <p>1 δώρο</p>	<p>Ενεργοποίηση και εξερεύνηση σώματος και φωνής</p> <p>Παρατήρηση</p> <p>Αυτοσυγκέντρωση</p> <p>Αγωγή του λόγου</p> <p>Επικοινωνία με τους άλλους</p>	<p>Ασκήσεις με βάδισμα, ελαφρύ τρέξιμο (διαφορετικοί τύποι βαδίσματος/ τρέξιμο, σταμάτημα σε κύκλο)</p> <p>Ένταση/χαλάρωση</p> <p>Ισορροπία</p> <p>Ασκήσεις αναπνοής- Εξερεύνηση αντηχείων φωνής - Άρθρωση</p> <p>Παρατήρηση/ Μνημοτεχνική: Παρατηρώ έναν συμμαθητή μου και στη συνέχεια περιγράφω την εξωτερική του εμφάνιση με κλειστά μάτια.</p>	<p>Χώρος κατάλληλος για άσκηση</p>
2. Να μπορεί να δρα	Αυτοσχεδιασμός	α. Ένας μαθητής μπαίνει στον	Χώρος κατάλληλος

<p>προσαρμόζοντας τη συμπεριφορά του -με τη δύναμη της φαντασίας- και αντιδρώντας σε δοσμένες συνθήκες</p> <p>Να συνεργάζεται αρμονικά με την ομάδα</p> <p>1 δίκωρο</p>	<p>απλός και σύνθετος, ατομικός και ομαδικός</p>	<p>χώρο δράσης και μας δείχνει με τη συμπεριφορά του, δηλαδή τις κινήσεις και τις εκφράσεις του, σε ποιον χώρο βρίσκεται (κινηματογράφος, βιβλιοθήκη, καφετέρια).</p> <p>Ο αυτοσχεδιασμός μπορεί να συνεχιστεί με έναν άλλο μαθητή, που έχοντας καταλάβει τι κάνει ο συμμαθητής του έρχεται και συμμετέχει στη δράση.</p> <p>β. Μια ομάδα μαθητών θα παρουσιάσει ένα ρομπότ που κατασκεύασε στους υπόλοιπους μαθητές.</p> <p>Τι κάνει ο μαθητής που παίζει το ρομπότ, πώς μιλάει, πώς κινείται; Πώς αντιδρούν οι μαθητές-θεατές;</p> <p>Οι μαθητές που το παριστάνουν πρέπει να έχουν μεγάλη αυτοσυγκέντρωση και απόλυτο συντονισμό στις ενέργειές τους.</p> <p>γ. Γραπτός</p> <p>Ένας μαθητής -μικροπωλητής στο δρόμο προσπαθεί να πουλήσει τηνπραμάτεια του.</p> <p>Οι μαθητές περιγράφουν στο τετράδιο τι κάνει ο μικροπωλητής για να προσελκύσει τους περαστικούς και αν το καταφέρνει.</p> <p>δ. Έρχεται στην αυλή του σχολείου ένα παράξενο πλάσμα. Τι κάνουμε:</p> <ul style="list-style-type: none"> - αν είναι φιλικό μαζί μας; - αν είναι εχθρικό απέναντί μας; <p>Συμμετέχουν: ένας μαθητής παίζει το ON, μια ομάδα μαθητών που το περιεργάζονται και έρχονται σε επαφή μαζί του, ανταλλάσσουν πληροφορίες, ενημερώνουν ο ένας τον άλλον για τη ζωή τους.</p>	<p>Καρέκλες, θρανία, άλλα αντικείμενα της τάξης που μπορεί να προσδιορίσουν έναν χώρο και να συμπληρώσουν τη δράση του μαθητή</p> <p>τετράδιο, μολύβι</p>
---	--	---	---

<p>3. Να μπορεί ο μαθητής να εκφράζεται μέσα από τους κώδικες του θεάτρου προφορικά και γραπτά, σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο.</p> <p>Να ασκηθούν οι μαθητές στο να «ακούνε» ο ένας τον άλλο αναπτύσσοντας σχέσεις μέσα στον χώρο δράσης.</p> <p>Να ευαισθητοποιηθούν μέσα από το θέατρο σε θέματα διαφορετικότητας/κοινωνικής ισότητας, ώστε να συνυπάρξουν αρμονικά στο σχολικό περιβάλλον.</p> <p>2 δίωρα</p>	<p>Αυτοσχεδιασμός – Σκηνική πράξη:</p> <p>φαντασία</p> <p>αυτοσυγκέντρωση</p> <p>προσοχή</p> <p>δράση - αντίδραση</p> <p>διάλογος – σκηνικές σχέσεις</p> <p>σκηνικός χώρος</p> <p>σκηνικά αντικείμενα</p> <p>δραματικός/σκηνικός χρόνος</p> <p>διαπολιτισμικότητα</p>	<p>α. Όλοι οι μαθητές κάθονται σε κύκλο. Στο κέντρο βάζουμε ένα αντικείμενο ή ένα αξεσουάρ, π. χ. ένα ζευγάρι παπούτσια ή μια εσάρπα. Ένας μαθητής θα το πάρει και θα αυτοσχεδιάσει, δίνοντάς του φανταστικές ιδιότητες και διαφορετική χρήση. Ένας δεύτερος μαθητής θα προτείνει τη δική του εκδοχή-ιστορία.</p> <p>Ο αυτοσχεδιασμός μπορεί να εξελιχθεί και να γίνει ομαδικός.</p> <p>β. Ένα παιδί βάζει τη λευκή ουδέτερη μάσκα και εκτελεί μια δράση, π. χ. μπαίνει στη θάλασσα, περπατά στην άμμο.</p> <p>γ. Παίζουμε με τις «διαφορές» μας. Πρόκειται να οργανώσουμε ένα δρώμενο πάνω στις παραδόσεις. Χωριζόμαστε σε διαφορετικές ομάδες, ανάλογα με τον τόπο καταγωγής μας (αυτό είναι όρος του αυτοσχεδιασμού και όχι απαραίτητα πραγματικό στοιχείο). Έτσι, μια ομάδα θα συγκεντρώσει σκηνικά αντικείμενα και στοιχεία ενδυμασίας/ αξεσουάρ σχετικά με τοπικά έθιμα νησιών, μια δεύτερη ομάδα θα αντιπροσωπεύει τα έθιμα της ηπειρωτικής χώρας. Μια άλλη ομάδα θα συγκεντρώσει νέους με ξένη καταγωγή, π. χ. από γειτονικές χώρες με κοινά έθιμα.</p> <p>Στη συνέχεια, ανά ομάδα πλάθουμε με τη φαντασία μας και συζητώντας (ανταλλάσσοντας πληροφορίες) τις συνθήκες του δρώμενου που θα παραστήσουμε (χώρος/ αντικείμενα, χρόνος, συμβάντα, πρόσωπα/ δράση, διάλογος/σχέσεις)</p>	<p>-ουδέτερη μάσκα, χειροποίητες μάσκες</p> <p>-υφάσματα</p> <p>-αξεσουάρ: καπέλα, φουλάρια, τσάντες</p> <p>-αυτοσχέδια μουσικά όργανα</p> <p>-αντικείμενα του χώρου</p> <p>-κείμενα</p> <p>-μουσικές επιλογές από διάφορα μέρη Ελλάδας και γειτονικών χωρών</p>
<p>4. Να διακρίνει το αφηγηματικό από το δραματικό κείμενο</p>	<p>Δραματολογία Σκηνική διερεύνηση</p> <p>-Το δράμα ως</p>	<p>Δραματοποίηση: α. Διάκριση του αφηγηματικού από το δραματικό κείμενο/ αναγνώσεις κειμένων - Ανάλυση δραματικού κειμένου</p>	<p>Κείμενα:</p> <p>-«Αίας», Σοφοκλή</p>

<p>2 δώρα</p>	<p>λογοτεχνικό είδος</p> <p>-Το δράμα ως θεατρικό κείμενο με προορισμό την παράσταση</p> <p>-Ανίχνευση του δραματικού σκηνικού χώρου: από το κείμενο στη σκηνή</p> <p>-Λόγος και Συμπεριφορά</p>	<p>(μορφολογικά στοιχεία/δράση - σύγκρουση προσώπων): Αίας – Γκόλφω – Μακρυγιάννης</p> <p>Η «Φόνισσα» ως αφηγηματικό κείμενο με δραματικό χαρακτήρα: φωτίζουμε τη δράση της ηρωίδας (κίνητρα, στόχοι, εμπόδια) και την επαληθεύουμε στη σκηνή.</p> <p>β. Επαλήθευση δράσης στον σκηνικό χώρο:</p> <p>Αυτοσχεδιασμός πάνω στη δημιουργία σκηνικού χώρου στο «Γιοφύρι της Άρτας»</p> <p>Αυτοσχεδιάζουμε πάνω στον ρόλο του «δαιμόνιου», του Πουκ («Όνειρο...» Σαίξπηρ)</p> <p>Επαληθεύουμε τον χώρο δράσης σε ένα απόσπασμα «Ερωτόκριτου» από τα Κείμενα Νεολ. Λογοτ. Α΄ Λυκείου</p>	<p>-«Ερωτόκριτος», Κορνάρου (Βιβλίο Κειμένων Νεοελ. Λογοτεχνίας Α΄ Λυκείου)</p> <p>-«Γκόλφω», Περσειάδη</p> <p>-Το «Γιοφύρι της Άρτας» (παραλογή)</p> <p>«Απομνημονεύματα» Μακρυγιάννη (Βιβλίο Κειμένων Νεοελ. Λογοτεχνίας Α΄ Λυκείου)</p> <p>-«Όνειρο καλοκαιρινής νύχτας», Σαίξπηρ</p> <p>«Η Φόνισσα» Αλ. Παπαδιαμάντη</p> <p>Μουσικό δράμα, «Ο Πρωτομάστορας» του Μ. Καλομοίρη (βασισμένο στο ομώνυμο θεατρικό Ν. Καζαντζάκη)</p>
<p>5. Περνώντας από το κείμενο στη σκηνή να κατανοεί και να εμβαθύνει τις έννοιες: δράση - σύγκρουση-χαρακτήρας και τα μορφολ. στοιχεία δράματος (διάλογος, πλοκή, πρόσωπα, δραματική κατάσταση, χώρος, χρόνος)</p> <p>2 δώρα</p> <p>(Λόγω της φύσης του αντικειμένου μπορούν</p>	<p>Δημιουργική Ανάγνωση και Γραφή</p> <p>Παρακολούθηση παράστασης δραματοποιημένης αφήγησης</p>	<p>Εργαστήρι Γραφής</p> <p>Επιλέγουμε ένα απόσπασμα από τον «Δον Κιχώτη», (Κείμενα Νεοελ. Λογοτεχνίας Α΄Λ.) και, αφού εντοπίσουμε τα δραματικά του στοιχεία (κ. τις συγκρούσεις), το μετατρέπουμε σε δραματικό κείμενο, με διαλόγους, σκηνικές οδηγίες, αφηγητή, ανάλογα με το ύφος που θέλουμε να δώσουμε.</p> <p>Έχοντας επισημάνει τα δραματικά στοιχεία στη «Φόνισσα», μπορούμε να μεταγράψουμε το αφηγηματικό σε δραματικό κείμενο κάνοντας χρήση και <i>μονολόγου</i> (εσωτερική σύγκρουση</p>	<p>Κείμενα από ύλη μαθημάτων Α΄ Λυκείου</p> <p>Κείμενα Νεολ. Λογοτεχνίας: <u>Δον Κιχώτης</u></p> <p>Πολιτική παιδεία: Η <u>ελληνική οικογένεια</u> σ. 103 κ. έ. με φωτογραφικό υλικό.</p> <p>Άλλα κείμενα: «Το φονικό της Ιζαμπέλα</p>

<p>να χρησιμοποιηθούν επιπλέον ώρες από γλωσσικό μάθημα)</p>		<p>ηρωίδας).</p> <p>Οι μαθητές παρακολουθούν μια <u>παράσταση με δραματοποιημένη αφήγηση</u>, π. χ. «Εγώ, ο Θουκυδίδης, ένας Αθηναίος» στο Θέατρο Σφενδόνη (Άννα Κοκκίνου), που μπορούν να αξιοποιήσουν στην τάξη (Ρητ. κείμενα, Θουκυδίδου Ιστορίες)</p>	<p>Μολινάρ», Δ. Χατζή</p> <p>«Οι τρεις άδειες καρέκλες», Γ. Σκαρίμπα</p> <p>Βιβλίο Α' Λυκείου Ρητορικά κείμενα: <i>Θουκυδίδου Ιστορίες, Βιβλίο 5</i></p> <p>Η θεατρική παράσταση (π.χ. του Θουκυδίδη)</p>
<p>6. Να χρησιμοποιεί τον θεατρικό κώδικα και τη σκηνική πράξη ως εργαλείο για την κατανόηση και εμβάθυνση των μαθημάτων του σχολείου.</p> <p>1 δώρο</p> <p>(ενδεικνύται η χρήση ωρών και άλλων δ. αντικειμένων)</p>	<p>Διαθεματικότητα</p> <p>Θέατρο και Επιστήμη</p>	<p>α. Οι μαθητές δημιουργούν ένα αυτοσχέδιο σενάριο επιστημονικής φαντασίας για τον ανθρώπινο εγκέφαλο, αντλώντας πληροφορίες από το Βιβλίο Βιολογίας, και (αφού το αναδείξουν δραματικά) το παρουσιάζουν στη σκηνή.</p> <p>β. Ασκήσεις ισορροπίας με διαδοχική ελάττωση των σημείων στήριξης, π.χ πόδια, χέρια και σταδιακή μείωση ώσπου να μείνει ο ασκούμενος στο ένα πόδι μόνο. Η άσκηση μπορεί να γίνει με ένα ζευγάρι και η ελάττωση σημείων στήριξης του ενός να προκαλεί την αντίδραση στον άλλο.</p>	<p>Το Βιβλίο Βιολογίας της Α' Λυκείου (Ανώτερες πνευματικές λειτουργίες, σ. 162 - Αυτόνομο νευρικό σύστημα, σ.165)</p> <p>Βιβλίο Φυσικής (τρίτος νόμος Νεύτωνα: Δράση – Αντίδραση, σ.111)</p> <p>Βιβλιοθήκη σχολείου</p> <p>Χρήση πολυμέσων</p>
<p>7. Να αντιλαμβάνεται τις ιδιαιτερότητες του θεάτρου σε σχέση με άλλες μορφές θεάματος και παραστατικών τεχνών</p> <p>2 δώρα</p> <p>(θα χρησιμοποιηθούν και ώρες άλλων μαθημάτων Καλλιτεχνικής παιδείας, π.χ. μουσικής)</p>	<p>Πολύτεχνα Δρώμενα στο σχολείο:</p> <p>εγκατάσταση performance μουσικό θέατρο</p> <p>χοροθέατρο</p> <p>θέατρο σκιών</p> <p>θέατρο με χρήση οπτικοακουστικών</p>	<p>α. Δράσεις με σύμπραξη διαφόρων τεχνών (γιορτές, εκδηλώσεις)</p> <p>Δημιουργία Μουσικοθεατρικής παράστασης γύρω από το Καρναβάλι</p> <p>Χοροθέαμα με ταυτόχρονη αφήγηση με θέμα τη ζωή στη Σμύρνη πριν από το 1922. Είναι δυνατό να γίνεται παράλληλα και έκθεση φωτογραφίας και άλλων</p>	<p>Σκηνικά αντικείμενα, CD με μουσικές επιλογές, μουσικά όργανα, μάσκες κοστούμια οπτικοακουστικά μέσα,</p> <p>Βιβλιοθήκη Mediatheque με ταινίες και θεατρικές παραστάσεις</p> <p>Ιστορικά και</p>

	<p>μέσων (κιν/φος, video κ. ά.)</p> <p>Θεατρικό Αναλόγιο με κείμενα για τη Σμύρνη και μουσική επένδυση</p> <p>Παρακολούθηση διαφόρων μορφών θεάματος</p>	<p>ντοκουμέντων με σχετικό υλικό.</p> <p>β. Επισκέψεις σε θέατρα, αρχαία και σύγχρονα, πολυχώρους, τσίρκο κ. ά.</p> <p>Οι μαθητές μπορούν να δουν θεατρική παράσταση με σχετικό θέμα (εφόσον παίζεται), π. χ. «Σμύρνη μου αγαπημένη».</p>	<p>λογοτεχνικά κείμενα, φωτογραφικό υλικό</p> <p>Ντοκουμαντέρ για τη Σμύρνη</p> <p>Εκπαιδευτικό υλικό της Λυρικής Σκηνής για το: <u>Μουσικό Θέατρο</u> (ανέβασμα μουσικοθεατρικής παράστασης) www.nationaloper.a.gr/files/1/espa/εκπαιδευτικό_πακέτο/ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ_ΟΔΗΓΟΣ.pdf</p> <p>Οι διάφοροι χώροι που επισκέπτονται</p> <p>Η θεατρική παράσταση που βλέπουν</p>
--	--	---	--

Β' Επίπεδο: Καλλιτεχνική Δημιουργία – Θεατρική Παράσταση

Προσδοκώμενα αποτελέσματα/στόχος	Μέθοδος – Θέματα	Δραστηριότητες	Προτεινόμενο Υλικό
<p>1. Να κατανοούν τους κώδικες του θεάτρου και να μπορούν να τους αξιοποιούν ως καλλιτέχνες δημιουργοί και ως θεατές</p> <p>2 δίωρα</p> <p>(για επισκέψεις χρήση εξωσχολικού χρόνου)</p>	<p>Παρακολούθηση θεατρικής παράστασης/ Προετοιμασία στην τάξη</p> <p>Ανάλυση όρων: ρεπερτόριο, κριτική θεάτρου</p> <p>Κριτική προσέγγιση της σκηνοθεσίας - Αξιολόγηση παράστασης</p>	<p>α. Προετοιμασία επίσκεψης σε θέατρο: συζήτηση για το θεατρικό έργο και την παράσταση</p> <p>β. Επίσκεψη στο Θέατρο-παράσταση-συζήτηση με συντελεστές</p> <p>γ. Συζήτηση στην τάξη για το έργο που είδαν, την εποχή, και αν η σκηνοθεσία ανέδειξε τα δραματικά στοιχεία του έργου</p> <p>δ. Ανταλλαγή απόψεων για τη σκηνική κάλυψη του έργου: ντεκόρ, κοστούμια, μουσική, φωτισμός</p>	<p>Βιβλίο με το θεατρικό έργο που παρακολούθησαν</p> <p>Πρόγραμμα παράστασης</p> <p>Κριτικές εφημερίδων</p>

<p>2. Να διακρίνουν το είδος θεατρικών έργων (τραγωδία, κωμωδία, δράμα), την αισθητική τους (ρεαλισμός, ρομαντισμός, κλασικισμός), τη θέση τους στην ιστορία θεάτρου (αρχαίο δράμα, commedia dell arte, ελισαβετιανό θέατρο, Κρητικό θέατρο, Γαλλικό θέατρο 17^{ου} αι., θέατρο 19^{ου} αι., αστικό δράμα, θέατρο Μεσοπολέμου, σύγχρονο θέατρο)</p> <p>3 δώρα</p> <p>(και χρήση εξωσχολικού χρόνου)</p>	<p>Ιστορία και Θεωρία Θεάτρου Δραματουργία</p> <p>Παρακολούθηση παράστασης στο Θέατρο</p> <p>Μελέτη – τοποθέτηση του έργου (Δραματουργική-Ιστορική - Αισθητική)</p>	<p>1. Ανάγνωση – Μελέτη θεατρικών έργων: «Αντιγόνη», «Βασιλιάς Ληρ», «Φιλάργυρος», «Ματωμένος γάμος», «Ο Γλάρος», «Περιμένοντας τον Γκοντό» κ. ά.</p> <p>2. Σε σχέση με <u>τις ρίζες αρχαίου δράματος</u>, μπορεί να γίνει παρουσίαση από ομάδα μαθητών ενός <u>τελετουργικού δρώμενου</u> για την καρποφορία της γης, αφού μελετήσουν ελληνικούς μύθους και άλλων λαών για τη βλάστηση γης, που συμβολίζεται με τον θάνατο/ανάσταση ενός θνήσκοντος θεού (π. χ. Ζαγρέας/Διόνυσος, Όσιρις, Άδωνις, Ιαβέ).</p> <p>3. Να φανεί μέσα από το κείμενο <u>η στρατηγική της πληροφορίας/πλοκή</u>, π.χ. Βασιλιάς Ληρ.</p> <p>4. Άσκηση <u>αφήγησης μύθου</u> δραματικού κειμένου, π. χ. Μπέκετ, η γλώσσα της σιωπής στο θέατρο, Μαρσέλ Μαρσό παντομίμα</p> <p>5. Άσκηση – Αυτοσχεδιασμός «χαμένο αντικείμενο» πάνω στον «Φιλάργυρο» Μολιέρου: έχουμε χάσει κάτι πολύτιμο και ψάχνουμε με αγωνία σ' όλο το χώρο για να το βρούμε. Πώς κινούμαστε, ποιες ενέργειες κάνουμε, πώς αντιδράμε αν το βρούμε ή αν όχι.</p> <p>6. Παρακολούθηση παράστασης έργου Μολιέρου</p> <p>7. Συζήτηση στην τάξη για το είδος θεατρικού έργου, την αισθητική του, τη θέση του</p>	<p>Σχολικό Βιβλίο «Στοιχεία Θεατρολογίας»</p> <p>Λεξικό Θεάτρου Μ. Corvin</p> <p><u>Θεατρικά κείμενα:</u> «Αντιγόνη», Σοφοκλή «Το Καφενείο», Γκολντόνι «Βασιλιάς Ληρ», Σαίξπηρ «Ματωμένος γάμος», Λόρκα «Εξηνταβελόνης», διασκευή του «Φιλάργυρου» (Μολιέρος) από τον Οικονόμο εξ Οικονόμων «Ο Γλάρος», Τσέχωφ «Περιμένοντας τον Γκοντό», Μπέκετ <u>Νεοελληνικό δραματολόγιο:</u> «Ο υπάλληλος», Χουρμούζη «Βαβυλωνία», Βυζάντιου «Χάσαμε τη θεία – ΣΤΟΠ» και «Η νύχτα της κουκουβάγιας» Γ. Διαλεγμένου «Η παρέλαση», Λ. Αναγνωστάκη «Μήδεια», Μποστ «1843» Α.Στάικου</p> <p>Η θεατρική παράσταση έργου Μολιέρου</p> <p>Κινημ. τανία Μνούσκιν</p>
---	---	---	---

		<p>στην ιστορία (π. χ. «Αντιγόνη», Αρχαίο δράμα-τραγωδία)</p> <p>Μ' αυτό τον τρόπο γίνεται <u>Ανατροφοδότηση</u> όσων μάθαμε.</p> <p>Οι μαθητές μπορούν να δουν και την κινηματογραφημένη εκδοχή του Μολιέρου από την Αριάν Μνούσκιν (Θέατρο του Ήλιου).</p>	
<p>3. Να επιλέγουν ένα θεατρικό έργο με τα κριτήρια που έχουν διαμορφώσει .</p> <p>Να δημιουργούν ένα δικό τους θεατρικό κείμενο.</p> <p>2 δώρα</p>	<p>Δραματουργία Δραματουργική ανάλυση.</p> <p>Δραματική σύνθεση</p>	<p>Μελέτη για τη σκηνοθεσία και τη σκηνική παρουσίαση του επιλεγμένου έργου</p> <p>Αντίστοιχη έρευνα για το δικό τους δραματικό κείμενο.</p>	<p>ΕΡΓΑ:</p> <p>Βιβλίο με το θεατρικό έργο (που επελέγη)</p> <p>Το κείμενο της ομάδας.</p>
<p>4.- Να κατανοούν την έννοια ρόλου</p> <p>-Να μπορούν να ζωντανέψουν τους χαρακτήρες θ. έργου</p> <p>3 δώρα</p>	<p>α. Μελέτη συμπεριφοράς προσώπων ενός έργου με βάση τις δοσμένες συνθήκες:</p> <p>-ποιος είναι -τι κάνει -ο στόχος του</p> <p>β. Ο ρόλος και η σκηνική συμπεριφορά: π. χ. ο ρόλος στην commedia dell arte</p>	<p>α. Αυτοσχεδιασμοί μαθητών για κάθε ρόλο που υπάρχει σε ένα έργο</p> <p>Συζήτηση με μαθητές πάνω στις διαφορές συμπεριφορών κάθε ρόλου</p> <p>β. Αυτοσχεδιασμός με μάσκες της commedia dell arte</p> <p>γ. Οι μαθητές μπορούν να δουν <u>θεατρική παράσταση</u> του έργου τους αν παίζεται στο θέατρο ή την <u>κινηματογραφική εκδοχή</u> του έργου.</p> <p>δ. Γράφουμε σε τετράδιο αναπαριστώντας στοιχεία που συνθέτουν ένα δραματικό πρόσωπο: λέξεις, παύσεις, χειρονομίες, μεταμφίεση κ. ά.</p>	<p>Σκηνικά αντικείμενα</p> <p>Μάσκες (αρχαίο θέατρο, commedia dell arte, ασιατικό θέατρο)</p> <p>Ενδυματολογικά στοιχεία (καπέλο, μπαστούνι κ. ά.)</p> <p>Κείμενα από θεατρικά έργα</p> <p>Η θεατρική παράσταση που παρακολουθούν</p> <p>Σημαντικές κινηματογραφικές ταινίες/μεταφορά θεατρικού έργου, π. χ. «Βασιλιάς Ληρ» - «Μισάνθρωπος» κ.ά.</p>

		<p><u>Ανατροφοδότηση:</u></p> <p>συζητάμε σε κύκλο και επιβεβαιώνουμε ερωτήματα σχετικά με ρόλους: πληροφορίες που βρήκαμε (τύπος ή χαρακτήρας), αν η εποχή του αναδύθηκε μέσα από την ερμηνεία του ρόλου (π. χ. ένα ιστορικό πρόσωπο)</p>	<p><u>Στο Εκπαιδευτικό υλικό από Γαλλία</u> http://www.educasour.ces.education.fr/selecti-on-detail-150770.html</p> <p>Ο θεατροπαιδαγωγός μπορεί να αναζητήσει και σύγχρονες ξένες ταινίες, π. χ. «Έμπορος της Βενετίας» (ο Αλ Πατσίνο στον ρόλο Εβραίου Σάυλοκ)/ «Ρωμαίος και Ιουλιέττα» (Ζεφινρέλλι 1968, Μπ. Λούρμαν 1996, τελευταία 2014 Κ. Καρλέι) /«Άμλετ»: Λ. Ολιβιέ (1948)-Γκρ. Κόζιντσεφ (1964) – Φρ. Ζεφινρέλι (1990)</p> <p>Και ελληνικές: «Αντιγόνη» Τζαβέλα «Μήδεια» Κακογιάννη «Φαίδρα» Ντασέν (ο μύθος της τραγωδίας «Ιππόλυτος»)</p> <p>τετράδιο, μολύβι</p>
<p>5.α. Να κατανοούν τα σκηνικά στοιχεία της παράστασης ως θεατές.</p> <p>β. Να μπορούν να δημιουργήσουν το σκηνικό περιβάλλον ενός έργου στην πορεία της θεατρικής παράστασης: σκηνικό – κοστούμι – ήχος, μουσική – φωτισμός</p> <p>γ. Εξοικείωση του μαθητή με τα επαγγέλματα του θεάτρου:</p> <p>Συγγραφείς Ηθοποιοί Σκηνοθέτες</p>	<p>α. Μελέτη σκηνογραφίας:</p> <p>Εικαστικές συνθέσεις Ρεαλιστικό σκηνικό Αφαιρετικές συμβολικές συνθέσεις Η «άδεια σκηνή»</p> <p>β. Μελέτη ενδυματολογίας</p> <p>γ. Διερεύνηση ήχου και μουσικών επιλογών παράστασης</p> <p>δ. Μελέτη δυνατοτήτων</p>	<p>α. Γνωριμία με τον σκηνογράφο Χ / Εργαστήρι στο σχολείο</p> <p>β. Επίσκεψη σε Μουσείο ή Πινακοθήκη (Εικαστικά) / στο Μουσείο Θεάτρου (μακέτες σκηνικών, κοστούμια) / στο Εθνικό Θέατρο</p> <p>γ. Μουσικό εργαστήρι – διερεύνηση ηχητικού περιβάλλοντος στη Χ παράσταση - γνωριμία με μουσικό Θεάτρου</p> <p>δ. Οι μαθητές επισκέπτονται το Εθνικό Θέατρο (εναλλακτικά ένα άλλο μικρό</p>	<p>α. Υλικά για κατασκευή σκηνικού</p> <p>(υφάσματα, ταμπλό ζωγραφικής, κολλάζ, κομμάτια ξύλου κ. ά.)</p> <p>β. Μακέτες σκηνικών θεάτρου Εγγονόπουλου Χατζηκυριακός-Γκίκα Γ. Μόραλη Γ. Τσαρούχη κ. ά. <u>Στο Θεατρικό Μουσείο</u> (Πνευματικό Κέντρο Αθηνών), πτέρυγα Β'</p> <p>γ. Μουσικά θέματα από παραστάσεις: π. χ. Μ. Χατζιδάκη, «Όρνιθες»/ «Παραμύθι</p>

<p>Σκηνογράφος Ενδυματολόγος Μουσικός Φωτιστής</p> <p>4 δίωρα</p>	<p>Φωτισμού</p>	<p>Θέατρο), γνωρίζουν τον φωτιστή και εξοικειώνονται με τον φωτισμό θεάτρου και σκηνής.</p> <p>ε. Συζήτηση για το σκηνικό περιβάλλον στην παράσταση που είδαν</p> <p>(Αναστοχασμός)</p>	<p>χωρίς όνομα», «Ο κύκλος με την κιμωλία»</p> <p>Μ. Θεοδωράκη «Όμορφη πόλη», «Το τραγούδι του νεκρού αδελφού» Σαββόπουλου «Αχαρνής» Ξαρχάκου, «Το Μεγάλο μας Τσίρκο»</p> <p>Μουσική του Κουρτ Βάιλ – σε έργα Μπρεχτ, π. χ. «Όπερα της πεντάρας»</p> <p>Άλλες επιλογές ή συνθέσεις μαθητών Μουσικά όργανα</p> <p>γ. Τα φώτα ενός θεάτρου</p> <p>Ενδεικτική Βιβλιογραφία: -Δ. Φωτόπουλος, <i>Ενδυματολογία στο Ελληνικό Θέατρο</i>, Εκδ. Εμπορικής Τράπεζας Ελλάδος, Αθήνα, 1986 -Έκδοση ΥΠ.ΠΟ. (Πολιτιστική Ολυμπιάδα 2001-4) <i>Εθνικό Θέατρο Ένδυμα Θεάτρου</i> -Αν. Κοντογιώργη, <i>Η σκηνογραφία του ελληνικού θεάτρου 1930-1960</i> University Press, Θεσ/κη 2000</p> <p>δ. Εκπαιδευτικό υλικό Εθνικού Θεάτρου - Εκπαιδευτικό υλικό Λυρικής Σκηνής</p>
<p>6. Να μπορεί να συνδυάσει σκηνικά το</p>	<p>Δημιουργία σύνθετου θεάματος</p>	<p>α. Οι μαθητές ανά ομάδες αξιοποιώντας τις ως τώρα</p>	<p>Όλα τα απαιτούμενα υλικά για ένα εικαστικό</p>

<p>θέατρο με άλλες σύγχρονες μορφές θεάματος και άλλες τέχνες και να δημιουργεί σύνθετα και πολύμορφα θεάματα με την αξιοποίηση των στοιχείων της σκηνογραφίας, της μουσικής/ήχου και του φωτισμού</p> <p>2 δώρα</p>	<p>με τη σύμπραξη πολλών τεχνών (Εικαστικά – Θέατρο – Μουσική)</p> <p>Επίσκεψη σε Μουσικό Θέατρο ή Πολυχώρο/Περφόρμανς</p> <p>Επίσκεψη σε Μουσείο ή Πινακοθήκη</p>	<p>γνώσεις και εμπειρίες τους δημιουργούν ένα πολύτεχνο θέαμα σε πολιτιστική εκδήλωση του σχολείου.</p> <p>β. Παρακολούθηση πολυθεάματος έξω από το σχολείο</p> <p>γ. Οι μαθητές επισκέπτονται ένα Μουσείο (Μπενάκη) Μπορούν π. χ. από <u>έναν πίνακα του Δ. Θεοτοκόπουλου</u> να εμπνευστούν μια κινησιολογική αφήγηση, να την επενδύσουν με μουσική μπαρόκ και να την αναδείξουν σκηνικά ερευνώντας και άλλα στοιχεία της εποχής του ζωγράφου.</p>	<p>σκηνικό</p> <p>Διάφορα μουσικά όργανα</p> <p>CD με μουσική από διάφορες χώρες και πολιτισμούς</p> <p>Στοιχεία ενδυματολογικά για θεατρικό δρώμενο ή χορογραφία</p> <p>Τεχνική υποστήριξη για προβολή ταινίας ή video κλπ</p> <p>Το πολυθέαμα που παρακολουθούν</p> <p>Πίνακες και Εκπαιδευτικό υλικό <u>Μουσείου Μπενάκη για Δ. Θεοτοκόπουλο</u></p>
--	--	--	---

Γ' Επίπεδο: Θέατρο και Κοινωνία

<p>1. Η κατανόηση πρωτοποριακών μορφών θεάτρου</p> <p>Ο μαθητής ως «δρων» θεατής: π. χ. «θέατρο αγοράς»</p> <p>1 δώρο</p>	<p>Η συμμετοχή του μαθητή στα σύγχρονα θεατρικά δρώμενα στο κοινωνικό περιβάλλον του</p>	<p>Η θεατρική ομάδα των μαθητών παρεμβαίνει σε μια σύγχρονη παράσταση τραγωδίας Πολιτιστικού Φορέα (π. χ. Δημοτικού Θεάτρου)</p> <p>Η παρέμβαση μπορεί να γίνει με τη χρήση μεθόδων του Drama (Forum theatre/ Ritual/Role on the wall)</p>	<p>Χώρος Δημοτικού Θεάτρου</p> <p>Σκηνικά αντικείμενα</p> <p>Βιβλία Augusto Boal</p> <p>Παράρτημα στη <u>Δημοτική Βιβλιοθήκη</u> με βιβλία προς χρήση μαθητών</p>
<p>2. Κοινωνιολογία του θεάτρου</p> <p>Θέατρο και Ανθρωπολογία</p> <p>Διαπολιτισμικά</p>	<p>Η πρόσληψη του θεάματος από την τοπική κοινότητα</p> <p>Συνείδηση από τον μαθητή των κοινωνικών</p>	<p>Θεατρικές προτάσεις μαθητών πάνω σε κοινωνικό θέμα, π. χ. Η <u>εξουσία – σχέσεις πολιτών</u></p> <p>Εργαστήρι στην «Αντιγόνη» Σοφοκλή: πολίτης και πόλη -</p>	<p>Κείμενα μαθητών με κοινωνικό θέμα ή αποσπάσματα αφηγηματικών κειμένων που δραματοποιούν οι μαθητές</p>

<p>προγράμματα</p> <p>Σχολείο και Κοινωνία</p> <p>2 δώρα</p>	<p>προεκτάσεων του θεάτρου</p> <p>Κατανόηση άλλων πολιτισμών και άλλων παραδόσεων τέχνης μέσω του θεάτρου</p> <p>Συμμετοχή σε σχετικά ερευνητικά προγράμματα, πολιτιστικά, κ. ά.</p>	<p>Άσκηση με μια στιχομουθία όπου αναδεικνύονται οι <u>σχέσεις δυνάμεων</u></p> <p>Αφού διαβάσουμε ένα ρεπορτάζ πάνω στον <u>ρατσισμό</u>, κάνουμε ασκήσεις προσομοίωσης</p> <p>Συμμετοχή σε <u>εκπαιδευτικό πρόγραμμα</u> στο πλαίσιο του Νέου Σχολείου, π.χ. πρόληψη σχολικού εκφοβισμού με διαμεσολάβηση μαθητών: οι μαθητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα εργαλεία του <u>drama</u> για να επιλύσουν ένα πρόβλημα bullying που παρουσιάστηκε στο σχολείο τους.</p> <p>Συνεργασία με άλλα σχολεία</p> <p><u>Έρευνα στο κοινωνικό περιβάλλον</u> –: Συνεντεύξεις μαθητών/ Συμπλήρωση ερωτηματολογίων/ Φύλλα εργασίας και <u>Εκπόνηση project</u> (βλ. Οδηγό Εκπαιδευτικού, Σχέδιο Εργασίας για «Αντιγόνη» και «Το Θέατρο και η Πόλη»)</p> <p>Εργαστήρι μαθητών με φύλλα εργασίας: οι μαθητές βλέπουν στα φύλλα φωτογραφίες ηθοποιών και χορευτών διαφορετικών πολιτ. παραδόσεων και εποχών (τύπος της Κομμέντια, ηθοποιός όπερας Πεκίνου, Γάλλος μίμος 20^{ου} αι., ηθοποιός σημ. σωματικού θεάτρου, ηθοποιό/χορευτής από μπαλινέζικο θέατρο κ. ά.). Μετά, σχολιάζουν τις στάσεις σώματος, την ισορροπία, τις εκφράσεις προσώπου/ματιών των</p>	<p>Άρθρα, ρεπορτάζ από εφημερίδες/περιοδικά για ρατσισμό</p> <p>Διάφοροι θεατρικοί και άλλοι χώροι εντός και εκτός σχολείου (δημοτική πλατεία – αυλή βιομηχανοποιημένου χώρου, βαγόνια τραίνου κ. ά.)</p> <p>Κατασκευή σκηνικού από μαθητές με τη βοήθεια ειδικού</p> <p>Χρήση φωτισμών που έχουν κατασκευάσει οι μαθητές σε εργαστήρια</p> <p>Χρήση πολυμέσων</p> <p>Υλικό έρευνας πεδίου: ερωτηματολόγια /Φύλλα εργασίας</p> <p>Εκπαιδευτικό υλικό για εργαστήρι από: Eug. Barba-Nic. Savarese, <i>A Dictionary of Theatre Anthropology – The secret art of the performer</i> Φωτογραφίες με λεζάντες από κεφάλαιο για «Ισορροπία» (σ. 34-53) και «Πρόσωπο και Μάτια» (σ. 54-119)</p>
---	--	---	---

		<p>καλλιτεχνών: τι εκφράζουν, πόσο ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις κάποιου ρόλου κ. ά.</p> <p>(Τα φύλλα εργασίας θα παρουσιαστούν στον Οδηγό Εκπαιδευτικού)</p>	
--	--	---	--

III. Βιβλιογραφία

Βιβλία και άρθρα

ΑΛΚΗΣΤΙΣ, *Μαύρη Αγελάδα. Άσπρη Αγελάδα. Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση και Διαπολιτισμικότητα*, Πεδίο, Αθήνα, 2008

ABIRACHED Robert, *La crise du personnage dans le théâtre moderne*, Paris, Grasset, 1978

BALAZARD S, GENTET-RAVASCO, *Pratiquer le théâtre au college*, ARMAN

BALL Cris - AIRS John, *Taking time to act*, Heinemann Portsmouth, New Hampshire, 1995

BARRET GISELE, *Essai sur la pédagogie en expression dramatique et en éducation*, Ed. Recherche en Expression, Montréal, 1989

BARRET GISELE, *Pédagogie de l'expression dramatique*, Ed. Recherche en Expression, Montréal, 1992

BEAUCHAMP H., *Τα παιδιά και το δραματικό παιχνίδι – εξοκείωση με το θέατρο*, εκδ. τυπωθήτω, σειρά Θεατρική Παιδεία 5, Αθήνα, 1998

BERNARDI Claudio-COUMINETI Benvenuto, *L' ora di teatro. Orientamenti europei ed esperienze italiane nelle istituzioni educative*, Milano, Euresis Edizioni, 1998

BERTHOMMIER Fanny -Joly, *Les trois coups*, Centurion Jeunesse, 1998

BERTIN B.- GIROS P., *L' enfant spectateur*, Théâtre et classes pilotes, Centre Regional de Documentation Pédagogique, Academie de Creteil, 1997

BETTELHEIM Bruno, *Διάλογοι με τις μητέρες* (μετ.Γ.Αναστοπούλου), Γλάρος, Αθήνα, 1990

BETTELHEIM Bruno, *Η γοητεία των παραμυθιών* (μετ.Ε.Αστερίου), Γλάρος, Αθήνα, 1995

BERGERET Lazarine, *Ψυχοκινητικά Παιχνίδια για παιδιά από 2 ως 6 χρονών*, Δίπτυχο, Αθήνα, 1988

BOAL AUGUSTO, *Théâtre de l'opprimé*, LA DECOUVERTE/POCHE, Paris, 1996

BOLTON G., *Drama as Education*, Longman, London, 1984

BOLTON G., *New Perspectives on Classroom Drama*, Simon and Shuster, London, 1992

ΒΕΛΟΥΔΗΣ Γιώργος, *Γραμματολογία-Θεωρία Λογοτεχνίας*, Δωδώνη, 1994

ΒΩΡΟΣ Φ. Κ., *Η Φιλοσοφία της Εκπαίδευσης*, Έκδοση του "Εκπαιδευτικού Συνδέσμου", Αθήνα, 1997

ΓΙΑΝΝΑΡΗΣ Γιώργος, *Θεατρική Αγωγή και Παιχνίδι*, εκδ. Μιχαήλ Γρηγόρη, Αθήνα, 1994

ΓΡΑΜΜΑΤΑΣ Θεόδωρος, *Θεατρική Παιδεία και Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών*, εκδ. τυπωθήτω – Γ. Δαρδανός, σειρά Θεατρική Παιδεία, Αθήνα, 1997

ΓΡΑΜΜΑΤΑΣ Θεόδωρος, *Θέατρο και Παιδεία*, "Τελέθριον", Αθήνα, 1997

ΓΡΑΜΜΑΤΑΣ Θεόδωρος, *Διδακτική του Θεάτρου*, εκδ. τυπωθήτω – Γ. Δαρδανός, σειρά Θεατρική Παιδεία, Αθήνα, 1999

Γραμματάς, Θ. (επιμ.), *Το Θέατρο στην Εκπαίδευση. Καλλιτεχνική έκφραση και Παιδαγωγία, Διάδραση*, Αθήνα 2014

CALLEGAS Jose M., *El teatro educa*, Experiencias Didacticas en Filologia, Narcea, S.A. De Ediciones, Madrid, 1998

CAILLAT G., CITTERIO R., GASPARD-HUIT D., MARION C., *Du théâtre à l'école*, HACHETTE, Paris, 1994

C.N.D.P., *L' Education Artistique à l' école*, Savoir, Hachette, Paris, 1993

CHAPMAN H.L., *ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ*, Νεφέλη, Αθήνα, 1993

CHAUVEL Denise, Michel Viviane, ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ-ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΕΙΣ-ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΟΥ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ (μετ.Ν.Δαπόντες), Τυπωθήτω, Αθήνα, 1998

DELDIME Rosé, *Θέατρο για την παιδική και νεανική ηλικία*, μετ. Θ. Γραμματάς, Αθήνα, τυπωθήτω, σειρά «Θεατρική Παιδεία», 1996

DOLTO FRANCOISE, *TOUT EST LANGAGE*, Livre de poche, VERTIGES DU NORD/CARRERE, Paris

DOLTO FRANCOISE, *SOLITUDE*, Livre de poche, VERTIGES DU NORD/CARRERE, Paris, 1985

DOLTO FRANCOISE, *Les étapes majeures de l'enfance*, Folio/Gallimard, Paris, 1994

DORREGO Luis, *Direccion Escenica*, Ed. J. Garcia Verdugo, Madrid, 1996.

DOWLING Mar., *EDUCATION 3 TO 5-A TEACHER'S HANDBOOK*, P.C.P., Education Series

GREIMAS A.J., *Essais de sémiotique poétique*, Larousse, Paris, 1972

GREIMAS A.J., *Du sens*, Seuil, 1970

GREIMAS A.J., *Sémiotique et Sciences Sociales*, Seuil, Paris, 1976

GORDON M., *The Stanislavsky technique: Russia*, Applause, New York, 1987

HAGGLUNUND Kent, *Theatre for children in Sweden*, UPPSALA, 1989

HEATHCOTE and BOLTON, *Drama for learning*, Heinemann Portsmouth, Nt., U.S.A., 1994

HEINING Ruth Beal, *Creating Drama for the classroom teacher*, U.S.A., 1993

HERIL ALAIN-MEGRIER DOMINIQUE, *Entraînement théâtral pour les adolescents*, Ed. Retz, Paris, 1994

HIDALDO M. M., *El teatro en la escuela para maestros*, Ed. Escuela Espaniola, Madrid, 1994

Honoré Bernard, Bricon Joel, *FORMER DES ENSEIGNANTS*, Sciences de l'homme, Privat, Toulouse 1981

FLEMING Michael, *Starting Drama Teaching*, David Fulton Publishers, London, 1994

JACKSON Tony, *Learning, through Drama*, Manchester Univers. Press, Manchester, 1980

KEMPE Andy, *The GCSE DRAMA Coursebook*, Stanley Thornes Ltd, London, 1997

KNAPP ALAIN, *Une école de la création théâtrale*, ANRAT-ACTES SUD, Paris, 1993

Κολιάδης Εμ., *Θεωρίες μάθησης και εκπαιδευτική πράξη*, Κοινωνιογνωστικές θεωρίες, Αθήνα, 1997

ΚΟΥΡΕΤΖΗΣ Λ. – ΑΛΚΗΣΤΙΣ, *Θεατρική Αγωγή*, Βιβλίο για το δάσκαλο, Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα, 1993

LAFERRIERE L., *Théâtre et pédagogie. La formation des étudiants et du professeur*, Longueuil, Montreal, 1995

LALLIAS Jean-Claude et CABET Jean-Louis, *Les pratiques théâtrales à l' école*, Rectorat de Creteil, Mission d' action culturelle, 1993

Λενακάκης, Α., Οι αντιστάσεις μας στο ανοίκειο ως πρόκληση: Ευκαιρίες διαπολιτισμικής συνάντησης και επικοινωνίας μέσω Θεατροπαιδαγωγικής, στο: Γ. Ανδρουλάκης, Σ. Μητακίδου & Ρ. Τσοκαλίδου (επιμ.), *Σταυροδρόμι Γλωσσών & Πολιτισμών: Μαθαίνοντας εκτός σχολείου. Πρακτικά 1ου Διεθνούς Συνεδρίου* (σε ψηφιακή μορφή), Πολύδρομο & Παιδαγωγική Σχολή Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη, 2012, σσ. 114-128 (βλ.

http://stavrodromoglwsswn.auth.gr/s2/Proceedings_Crossroad_Of_Languages_and_Cultures_Learning_Beyond_Classroom.pdf)

Λενακάκης, Α., Η μορφοπαιδευτική αξία του παιχνιδιού και του θεάτρου στην εκπαίδευση, στο: Θ. Γραμματάς (επιμ.), *Το θέατρο ως μορφοπαιδευτικό αγαθό και καλλιτεχνική έκφραση στην*

Εκπαίδευση και την Κοινωνία. Εγχειρίδιο για το Πρόγραμμα "Θαλής", ΕΚΠΑ & ΕΣΠΑ, Αθήνα, 2013, , σσ. 58-77

Λενακάκης, Α., Ο Θεατροπαιδαγωγός: Το προφίλ ενός καινοτόμου εκπαιδευτικού, στο: Θ. Γραμματάς (επιμ.), Το Θέατρο στην Εκπαίδευση. Καλλιτεχνική έκφραση και Παιδαγωγία, Διάδραση Αθήνα, 2014, σσ. 172-215

LINNELL Roesemary, *Practical Drama Handbook*, Hodder & Stoughton, London, 1998

ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΥ Κλαίρη, *Η γνώση του εκπαιδευτικού*, εκδ. «Μέγας Σείριος», Αθήνα, 1994

Ματσαγγούρας Η., *Στρατηγικές διδασκαλία*, Gutenberg, Αθήνα, 1998

Ματσαγγούρας Η., *Η διαθεματικότητα στη σχολική γνώση*, Γρηγόρης, Αθήνα, 2002

MEGRIER DOMINIQUE, *100 jeux de théâtre à l'école maternelle*, RETZ, Paris, 1995

MOGET Alain, *Le jeu de l'école et du théâtre, La contradiction positive*, Centre Regional de documentation Pédagogique, Academie de Versailles, 1996

MONOD Richard, *Jeux dramatiques et pédagogie*, Collection des Cahiers d' Education Permanente, Paris, 1983

MOTOS Tomas – TEJEDO Francisco, *Practicas de Dramatizacion*, La Avispa/Teoria y Tecnica Teatral, Ediciones J. Garcia Vergugo, Madrid, 1996

ΜΟΥΔΑΤΣΑΚΙΣ Τηλέμαχος, *Η θεωρία του δράματος στη σχολική πράξη. Το θεατρικό παιχνίδι – Η δραματοποίηση*, εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα, 1994

ΜΟΥΓΙΑΚΑΚΟΣ Π., ΜΩΡΟΥ Α., ΠΑΠΑΔΗΜΟΥΛΗΣ Χ., ΦΡΑΓΚΗ Μ., *Θεατρική Αγωγή, Ε' και ΣΤ' Δημοτικού*, Π.Ι.- Ο.Ε.Δ.Β 2006, Βιβλίο μαθητή - Βιβλίο εκπαιδευτικού <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-G102/732/4808,21789/>

ΜΟΥΓΙΑΚΑΚΟΣ Π., ΜΩΡΟΥ Α., *Σχολικές και Πολιτιστικές Εκδηλώσεις* Δημοτικού, Π.Ι.-Ο.Ε.Δ.Β. 2007

ΜΩΡΟΥ Α., «Η χθόνια λατρεία στο Σοφοκλή» στο περιοδικό *Αρχαιολογία*, τεύχος 43, Ιούνιος 92

ΜΩΡΟΥ Α., «*Ηλέκτρα* του Σοφοκλή: Η τραγωδία της Θηλυκής Υπόστασης», τεύχος 45, 1992

ΜΩΡΟΥ Α., «Μήδεια-Μήτις: ο κύκλος και ο μαγνητισμός του κέντρου», τεύχος 49, 1993

ΜΩΡΟΥ Α., «Το Θέατρο στο Σχολείο», δελτίο της ΟΛΜΕ (τεύχ. 649), 1996

ΜΩΡΟΥ Α., «Η δημιουργία του θεατρικού χώρου στην παιδαγωγική πράξη» στην *Εκπαιδευτική Κοινότητα* τεύχ. 56, Νοέμβ 2000 - Ιαν. 2001

ΜΩΡΟΥ Α., «Δραματοποίηση :από το κείμενο στη σκηνή της τάξης – ένα παράδειγμα, *Οδύσσεια Ομήρου*»

στη *Λέσχη των Εκπαιδευτικών*, τεύχ. 27, Απριλ. 2002

PASSATORE Franco -. LASTREGO Crist -. TESTA Franc, *Me gusta hacer Teatro* (t. 2), Everest, Leon, 1986

ΟΜΑΔΙΚΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ (ομαδικό: Κοσμίδης, Κουρουζίδης, Πολέμη), εκδ. 3ο Ενιαίο Λύκειο Αχαρνών – Επώνυμος Οικολογική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2000

ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Α. – ΜΠΑΣΚΛΑΒΑΝΗ ΟΛ., *Θεατροπαιχνίδια*, Κέδρος, Αθήνα, 2001

ΠΛΑΚΑΣ Δ., «Η θεατρική παιδεία στη δευτεροβάθμια Εκπαίδευση», *Διαβάζω*, 1989, 214, σ. 16-20

RENOULT Noelle et Bernard – VIALARET Corinne, *S' exprimer par le théâtre*, Armand Colin, Paris, 1986

- RENOULT N.et B.-GAUTIER P., *L'enfant et le théâtre*, Armand Colin, Paris, 1992
- PONTAPI T., *Γραμματική της Φαντασίας*, Τεκμήριο, Αθήνα, 1994
- RYNGAERT Jean-Pierre, *Le jeu dramatique en milieu scolaire*, De Boeck Universite, Editions Universitaires, Bruxelles, 1991
- RYNGAERT Jean-Pierre, *Introduction à l'analyse du théâtre*, Dunod, Paris, 1996
- RYNGAERT Jean-Pierre, *Lire le théâtre contemporain*, Dunod, Paris, 1993
- ΣΕΡΓΗ Λένια, *Δραματική Έκφραση και Αγωγή του παιδιού*, GUTENBERG, «Παιδαγωγική Σειρά», Αθήνα, 1991
- SOMERS John, *Drama in the Curriculum*, Cassell, London, 1994
- TEJERINA Isabel, *Dramatisation y teatro infantil, Dimensiones psicopedagogiques y expresivas*, siglo veintiuno editores, Madrid, 1994
- ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ-ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ(Συνολικό), Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη, 1994
- ΤΟΝΤΟΡΟΦ Τ., *Εισαγωγή στη Φανταστική Λογοτεχνία*, Οδυσσέας, 1991
- ΤΟΝΤΟΡΟΦ Τ., *Ποιητική*, Seuil, Paris, 1968
- ΤΣΙΑΝΤΖΗ Μαρία-Σμαρ., *ΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ*, Gutenberg, Αθήνα, 1996
- ΦΡΑΓΚΗ, Μ. Ανάλυση ή ανάγνωση; Οι νεότερες προτάσεις για την ανάλυση του θεατρικού έργου και της παράστασης Περιοδικό ΧΟΡΟΣ, Νο 50, Οκτ.-Ιαν. 2004-2005
- ΦΡΑΓΚΗ, Μ. *Η θεατρική πράξη στο σχολείο*, Bardy, Κάιρο, 2000
- ΦΡΑΓΚΗ, Μ. «Σχέσεις θεάτρου και εκπαίδευσης -Υιοθεσία ή αναγνώριση»; *Εκπαιδευτική Κοινότητα*, Αθήνα, 2000, σσ. 56, 26-28 & 38
- ΦΡΑΓΚΗ, Μ., επιμέλεια αφιερώματος, «Η τέχνη πάει σχολείο», *Λέσχη των εκπαιδευτικών*, Αθήνα, 2003, σσ. 27, 14-41
- ΦΡΑΓΚΗ, Μ., Η Τέχνη στην εκπαίδευση & η τέχνη της Εκπαίδευσης ΧΟΡΟΣ 32, Χειμώνας 98-99 σ.σ.20-23
- ΦΡΑΓΚΗ, Μ. «Η τέχνη του θεάτρου στο αναλυτικό πρόγραμμα», Στο Γ. Μπαγάκης (επιμ.), *Ο Εκπαιδευτικός και το Αναλυτικό Πρόγραμμα*, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2004, σσ. 454-460
- ΦΡΑΓΚΗ, Μ., Η περιπέτεια από τον Όμηρο ως τον Ε.Τριβιζά: Ο μύθος του περιπλανώμενου ήρωα, Πάπυροι 1, Κάιρο 2008
- ΦΡΑΓΚΗ, Μ., «Διαμόρφωση «ταυτοτήτων» στο νεοελληνικό θέατρο για παιδιά και νέους», στα *Πρακτικά του Δ' Ευρωπαϊκού Συνεδρίου Νεοελληνικών Σπουδών* (Γρανάδα, 9-12 Σεπτεμβρίου 2010). Ανακτήθηκε από http://www.eens.org/?page_id=1212
- ΦΡΑΓΚΗ, Μ. «Τοπία και ουτοπία στο θέατρο για παιδικό και νεανικό κοινό», στο *Παράδοση και εκσυγχρονισμός στο Νεοελληνικό Θέατρο, Πρακτικά του Γ' Πανελληνίου Θεατρολογικού Συνεδρίου*. Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2010, 233-240
- ΦΡΑΓΚΗ, Μ. «Η αξιοποίηση των τεχνών στην εκπαίδευση»-*Θέατρο Μ.Π.Ε.* Αθήνα: Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, 2011, <http://www.epimorfosi.edu.gr/images/stories/ebook-epimorfotes/texnes/9.TEXNES.pdf>
- ΧΡΥΣΑΦΗ Μ., *Το δραματικό παιχνίδι στην προσχολική ηλικία*, Σμυρνωτάκης, Ε.Π.Λ., Αθήνα, τομ. 6, 1991
- VALLON Claude, *Pratique du Théâtre pour Enfants*, Pierre-Muriel FAVRE, 1983

VOLTAS Jordi, *Los Efectos Especiales*, La Galera, Barcelona, 1991

WIDLOCHER DANIEL, *Le psychodrame chez l'enfant*, PUF, 3eme edition, Paris, 1979

Προγράμματα Σπουδών- Ειδικές εκδόσεις- Λεξικά - Αφιέρωματα Περιοδικών - Δίκτυα

Λεξικό του Θεάτρου(Oxford), επιμ. Phylis HARTNOLL, Peter FOUND, Νεφέλη, Αθήνα, 2000

Λεξικό του Θεάτρου, Patrice PAVIS, Gutenberg, Αθήνα, 2006

Λεξικό του Θεάτρου, Αλέξη Σολομού, ΚΕΔΡΟΣ, Αθήνα, 1980

Dictionnaire Encyclopédique du Théâtre, Michel CORVIN, Larousse-Bordas, 1998

GOUVERNEMENT DU QUEBEC, MINISTERE DE L' EDUCATION, Direction Générale du développement pédagogique / Directiones programmes, Service du primaire: α). Guide Pédagogique. Primaire / Art Dramatique – 1er Cycle, Québec, 1982 β). Guide Pédagogique. Primaire / Art Dramatique – 2em Cycle, Québec, 1982 γ). Programme d' études. Primaire / Art Dramatique, Arts Plastiques, Danse, Musique, Québec, 1981 δ). Programme d' études. Primaire / Secondaire, Art Dramatique, Québec, 1983

Γραμματάς, Θ, Λενακάκης, Α., Μπεκιάρης, Γ., Τζαμαριάς, Π., Φραγκή, Μ., και Χολέβα, Α. (2011). *Νέα Προγράμματα Σπουδών. Επιστημονικό Πεδίο: Πολιτισμός και Τέχνες στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, στο: <http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps>

Μώρου Α., Φραγκή Μ., Ε.Π.Π.Σ., Θεματική Επιτροπή : ΘΕΑΤΡΟ, ΕΠΕΑΕΚ-Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 1999

MINISTERE DE L EDUCATION NATIONALE, DE LA RECHERCHE ET DE LA TECHNOLOGIE, *Le théâtre au collège*, Collection Collège, Paris, 1997

Scena Educazione, Ipotesi per un rapporto organico tra Scuola e Teatro, Ente Teatrale Italiano, Roma, 1995

Documenti di Teatro, *Objectives and horizons: The experience of theatre for children and young people*, Ente Teatrale Italiano, Rome, 1994

Cahiers Pédagogiques, "*Le théâtre à l' école: qu' est-ce que ça fait?*", No 337, Paris, Octobre 1995

Théâtre – Education, Publication de l' ANRAT (Association nationale du recherche et d' action théâtrale), Paris

Περιοδικό Διαβάζω, «Θέατρο και Παιδί» τεύχ. 214, 1989

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΘΕΑΤΡΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΤΑ ΝΙΑΤΑ, *Θέατρο για παιδιά*, (επιμ. Έκδοσης Ξ. Καλογεροπούλου με βοήθεια Δ. Καγγελάρη), Αθήνα, 1995

Περιοδικό Διαδρομές, «Θεατρική Αγωγή, Παιδικό Θέατρο», τεύχ. 30, καλοκαίρι 1993

Περιοδικό, *Η λέσχη των εκπαιδευτικών*, «Θέατρο και Εκπαίδευση», τεύχ. 20, Δεκ. 97 – Φεβ. 98

Επιθεώρηση Παιδικής λογοτεχνίας, Αφιέρωμα «Το Παιδικό Θέατρο», τ. 6, εκδ. Σμυρنيωτάκη, Αθήνα, 1991

Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση www.theatroedu.gr